

Kontaktperson
Naturskyddsenheten
Eva Ohlsson
010-224 15 40

Enligt Sändlista

Fastställelse av skötselplan för naturreservatet Jonstorp-Vegeåns mynning i Höganäs och Helsingborgs kommuner, Skåne län

Länsstyrelsen har utarbetat förslag till skötselplan för naturreservatet Jonstorp-Vegeåns mynning i Höganäs och Helsingborgs kommuner. Naturreservatet beslutades den 21 augusti 2014.

Skötselplaneförslaget har remissbehandlats samtidigt med förslag till bildande av naturreservatet Jonstorp-Vegeåns mynning i Höganäs och Helsingborgs kommuner.

Länsstyrelsens beslut

Med stöd av 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm fastställer Länsstyrelsen skötselplanen 2014-08-21 för naturreservatet Jonstorp-Vegeåns mynning (bilaga 1) att gälla tills vidare.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet , se bilaga B.

Detta beslut har fattats av naturvårdsdirektör Per-Magnus Åhrén efter föredragning av miljöhandläggare Eva Ohlsson.

Per-Magnus Åhrén

Eva Ohlsson

Bilagor

- A. Skötselplan för naturreservatet Jonstorp-Vegeåns mynning 2014-08-21
- B. Hur man överklagar
- C. Sändlista

Hur man överklagar Länsstyrelsens beslut

Om Ni vill överklaga Länsstyrelsens beslut skall Ni skriva till Regeringen, Miljödepartementet. **Överklagandet skall dock skickas till Länsstyrelsen i Skåne län, Miljöavdelningen, 205 15 MALMÖ.**

Av överklagandet skall framgå vilket beslut Ni överklagar (ange diarienummer) och hur Ni vill att beslutet skall ändras. Ni bör också tala om varför Ni anser att beslutet skall ändras.

Skrivelsen skall undertecknas. Uppge även adress och telefonnummer. Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er uppfattning, så bör Ni skicka med detta.

Länsstyrelsen måste ha fått Ert överklagande **senast den 25 september 2014**, annars kan överklagandet inte tas upp till prövning.

Behöver Ni veta mera om hur Ni skall överklaga kan Ni kontakta Länsstyrelsen tel. 010-224 10 00 (växeln).

Länsstyrelsen
Skåne

BILAGA A

Skötselplan för naturreservatet Jonstorp-Vegeåns mynning Helsingborgs och Höganäs kommuner Skåne län

Naturreservatet Jonstorp-Vegeåns mynnings läge. © Lantmäteriet Geodatasamverkan

Fastställt 2014-08-21

Diarienummer: 511-14668-2014, 1284-215

Beställningsadress: www.lansstyrelsen.se/skane

Författare: Eva Ohlsson efter ett underlag av Henrik Berg

Omslagsbild: Kollage från Surkenabben, Rönnen, Norra Häljaröd, Sandön samt flygbild över Halsahamn, vy mot Farhult och österut. Flygbild tagen av Marine Monitoring AB, hämtad ur rapporten Inventering av Natura 2000-områden i Skålderviken, utgiven av Länsstyrelsen i Skåne län, rapport 2008:59.

Foto: Eva Ohlsson - om inget annat anges

Copyright: innehållet i denna rapport får gärna citeras eller refereras med uppgivande av källan

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
1 Syftet med naturreservatet	6
2 Beskrivning av området.....	8
2.1 Administrativa data.....	8
2.2 Markhistorisk beskrivning och nuvarande markanvändning.....	10
2.3 Områdets bevarandevärden	11
2.3.1 Geovetenskapliga bevarandevärden.....	11
2.3.2 Kulturhistoriska bevarandevärden.....	13
2.3.3 Biologiska bevarandevärden och påverkansfaktorer	14
2.3.3.1 I havet	15
2.3.3.2 På land	18
2.3.3.3 Faktorer som kan påverka bevarandevärdena negativt - en översikt	23
2.3.4 Intressen för friluftslivet.....	25
2.3.5 Inventeringar, underlagsmaterial m m	26
3 Översikt av mål, skötselåtgärder och planerad mark-användning.....	26
3.1 Övergripande bevarandemål.....	26
3.2 Generella riktlinjer och åtgärder	26
3.2.1 Naturbetesmarker, betesdjur, fållor, stängsling och slåttermarker	27
3.2.2 Områden med bladvass och annan hög vegetation - restaurering.....	30
3.2.3 Vattendrag och diken	30
3.2.4 Särskilda åtgärder för somliga arter – vissa ska gynnas andra bekämpas.....	31
3.2.5 Strandstädning, upplag, röjning och eldning.....	32
3.2.6 Övrig mark, vägar, anläggningar och nyttjanderätter.....	33
3.2.7 Åtgärder vid olycka, oljeutsläpp m m	33
4 Mål och skötselåtgärder för planeringsområden.....	33
4.1 Jonstorp-Vegeåns mynnings havsområde	34
4.1.1 Beskrivning.....	34
4.1.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4.....	34
4.1.3 Åtgärder – se även 3.2.8 Åtgärder vid olycka, oljeutsläpp m m	35
4.2 Betad dynvåtmark med omgivande skog, öster om Jonstorp	35
4.2.1 Beskrivning.....	35
4.2.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4.....	36
4.2.3 Åtgärder.....	36
4.3 Äldre dynområde väster om Surkenabben.....	37
4.3.1 Beskrivning.....	37
4.3.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4.....	38
4.3.3 Åtgärder – se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder	38
4.4 Surkenabben och angränsande strandmark.....	39
4.4.1 Beskrivning.....	39
4.4.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4.....	40
4.4.3 Åtgärder – se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder	40
4.5 Strandängar mellan Görslövsån och Farhult.....	40
4.5.1 Beskrivning.....	40
4.5.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4.....	42
4.5.3 Åtgärder – se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder	43
4.6 Farhultsbadens dyner och strandhed	44
4.6.1 Beskrivning.....	44
4.6.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4.....	45
4.6.3 Åtgärder – se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder	45
4.7 Hedmarker mellan Farhult och Häljaröd	46
4.7.1 Beskrivning.....	46
4.7.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4.....	48
4.7.3 Åtgärder – se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder	49
4.8 Rönnen och närliggande betesmarker	50
4.8.1 Beskrivning.....	50
4.8.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4.....	52

4.8.3 Åtgärder– se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder	52
4.9 Stränderna mellan Rekekroken och Jonstorp samt vid Norra Häljaröd	54
4.9.1 Beskrivning	54
4.9.2 Mål	55
4.9.3 Åtgärder– se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder	55
4.10 Strandmarkerna vid Utvälinge	55
4.10.1 Beskrivning	55
4.10.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4.....	56
4.10.3 Åtgärder– se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder	57
4.11 Sandön och Själrönnen.....	57
4.11.1 Beskrivning	57
4.11.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4.....	58
4.11.3 Åtgärder– se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder	59
4.12 Lövskog väster om Farhult	59
4.12.1 Beskrivning	59
4.12.2 Mål	60
4.12.3 Åtgärder	60
4.13 Skogsparti norr om Farhult.....	61
4.13.1 Beskrivning	61
4.13.2 Mål	62
4.13.3 Åtgärder	62
5 Friluftsliv och turism.....	63
5.1 Vägvisning, tillgänglighet och parkering	63
5.2 Restriktioner.....	64
5.3 Skyltar, vägar, sittplatser, stigar och utkiksplatser/gömslen	64
5.4 Badplats	65
5.5 Eldning.....	65
5.6 Renhållning och sanitära anläggningar.....	66
5.7 Utmärkning av naturreservatets gräns	66
6 Jakt och fiske	66
7 Tillsyn.....	67
8 Dokumentation och uppföljning.....	67
8.1 Uppföljning av bevarandemål och åtgärder	67
8.2 Revidering av skötselplan.....	67
8.3 Uppföljning av kostnader	68
9 Prioritering av skötselåtgärder, kostnader och finansiering.....	68
10 Källor.....	72

Bilagor

1a-1g	Naturreservatets avgränsning samt fastighetsgränser
2	Natura 2000: förekommande naturtyper och arealer, samt övrig mark
3a-3d	Naturtyper enligt Natura 2000
4	Bevarandemål för naturtyper
5	Arter upptagna i Natura 2000 eller Artdatabankens Rödlista, eller som omfattas av nationellt åtgärdsprogram, samt bevarandemål
6a-6g	Markanvändning och rekommenderad tidigast tidpunkt för betessläpp
7a-7d	Planerings- och skötselområden
8a-8b	Tillgänglighetsanordningar
9	Förteckning över fastigheter, inskrivna nyttjanderätter och gemensamhetsanläggningar

Inledning

Skötselplanen beskriver ett områdes värden enligt befintligt kunskapsläge och redogör för vilken skötsel som bäst bevarar och utvecklar dessa värden så att syftena med bildandet av naturreservatet kan uppnås. Syftena styr även vilka föreskrifter (regler) som ska gälla. Föreskrifterna redovisas i det dokument där bildandet av naturreservatet beslutas.

Skötselplanen anger också vad som är viktigast att göra om förvaltaren av naturreservatet, dvs den som är ansvarig för skötseln, behöver prioritera. Skötselplanen vänder sig dock inte bara till förvaltaren utan även till markägare och andra intressenter.

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för att statligt bildade naturreservat sköts. Länsstyrelsen har också ansvar för tillsynen i statliga naturreservat. Förvaltningen kan överlåtas till andra, t ex en stiftelse eller den kommun där naturreservatet är beläget. De praktiska skötselåtgärderna utförs oftast av markägare, arrendatorer, entreprenörer eller andra som förvaltaren har skötselavtal med.

Skötselplanen börjar med en beskrivande del där bl a naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns redovisas. Därefter följer en redogörelse för bevarandemålen och för hur naturreservatet ska skötas för att uppnå målen och syftena.

1 Syftet med naturreservatet

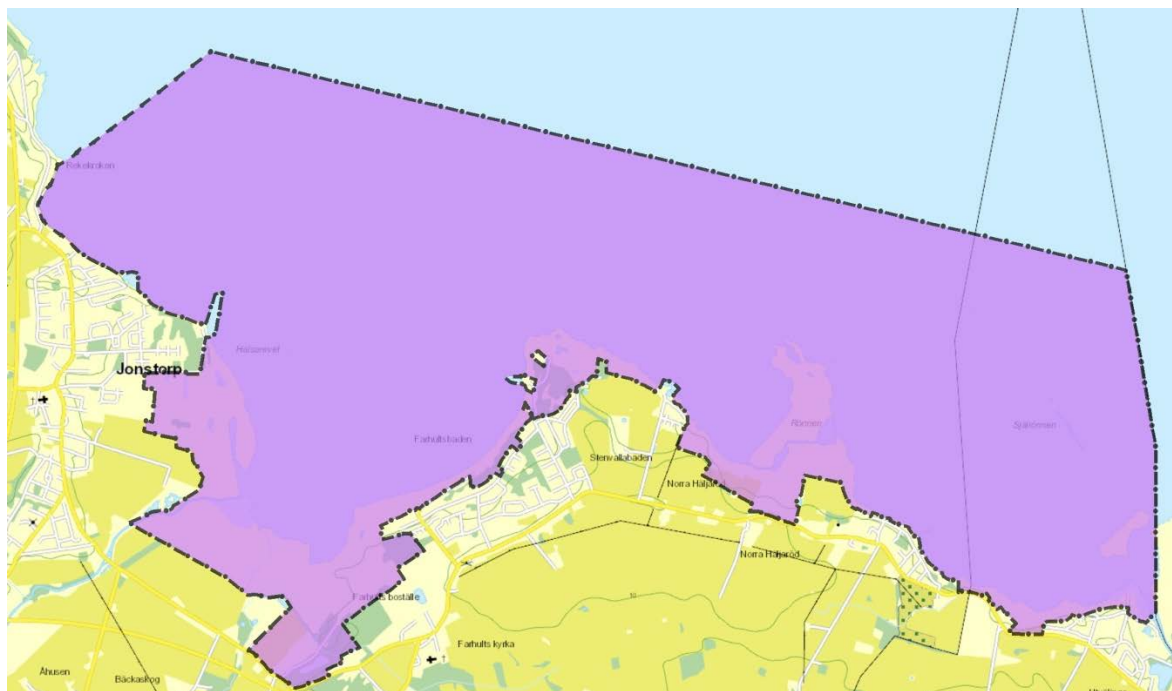
Syftet med naturreservatet är att:

- långsiktigt bevara natur- och kulturmiljövärden samt geomorfologiska värden både i områdets marina miljöer samt i de sista resterna av utmark i ett kulturpräglat kustlandskap med mycket lång hävdkontinuitet,
- bevara grunda havsområden med sandbottnar, revlar, bankar, rev, ålgräsängar med ett rikt marint djurliv och trygga områdets förutsättningar som uppväxtmiljö, skydd och som livsmiljö för fisk, samt bevara havsområdets och strändernas naturliga dynamik,
- bevara och delvis återskapa öppna, väl hävdade betesmarker på torra – våta strandängar, dyner och strukturer som blottad sand, samt hedar och ängar, dvs biotoper av stor betydelse för biologisk mångfald, kulturhistoria och landskapsbild,
- bevara och utveckla livskraftiga populationer av de fågelarter som av regeringen har rapporterats förekomma i enlighet med bilaga 1 i Rådets direktiv 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet). Vadarfåglar och andra kustfåglar som är beroende av området som häckningsmiljö samt för rastning och övervintring ska särskilt prioriteras i fråga om åtgärder, skötsel och uppföljning,
- bevara och utveckla, samt ge dem förutsättningar för att utveckla, livskraftiga populationer för de förekommande arter som är upptagna i bilaga 2 i Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) såsom t ex tumlare. Dessa arter ska särskilt prioriteras i fråga om åtgärder, skötsel och uppföljning,
- långsiktigt bevara och utveckla biotoper som utgör en komplett och god livsmiljö för förekommande fridlysta eller nationellt rödlistade växt- och djurarter, arter och biotoper som omfattas av nationellt åtgärdsprogram, samt livsmiljötyper som av regeringen har rapporterats förekomma i enlighet med bilaga 1 i Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet),
- bevara och återskapa, så långt möjligt, en naturlig hydrologi,
- bevara och utveckla naturvärdena i de skogliga delarna,
- bevara och åskådliggöra intressanta geomorfologiska formationer såsom klapperstensfält, strandhak, laguner och marskland,
- bevara och åskådliggöra strukturer som minner om äldre tiders markanvändning, såsom stengården, odlingsrösen, stigar och grindstolpar,
- anpassa områdets tillgänglighet för rekreation och friluftsliv så att skador på biologiska, geovetenskapliga och kulturhistoriska värden inte uppstår.

Syftet ska nås genom att:

- land- och vattenmiljöerna skyddas mot exploatering,
- nödvändiga åtgärder vidtas för att bevara och stärka de arter som omfattas av art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet och som prioriteras i naturreservatet. Exempel på åtgärder är predatorkontroll, vassröjning, anpassad betesdrift och begränsning av träd och buskar, reglering av friluftslivsaktiviteter och fiske, samt införande av områden med beträdnads- och jaktförbud där främst fågellivet är särskilt känsligt,

- nödvändiga åtgärder vidtas för att bevara och stärka de livsmiljöer som Natura 2000-listade-, fridlysta-, rödlistade- eller annars särskilt skyddsvärda arter är knutna till och de livsmiljöer som ingår i art- och habitatdirektivet. Exempel på åtgärder är att skapa sandblottor, gynna växter som producerar nektar och pollen, anpassad betesdrift och/eller slåtter, naturvårdsbränning, vassröjning, borttagning av invasiva arter som vresros, återställa naturlig hydrologi, samt restaurera våtmarker,
- död ved samt grova äldre lövträd och tallar finns i en sådan mängd som krävs för att rödlistade arter knutna till dessa miljöer ska kunna utvecklas och fortleva inom naturreservatets skogliga delar,
- tillgängliggöra valda delar av naturreservatet för friluftslivet genom t ex anläggning av utkiksplatser, eventuell rensning av tång och annan ilandfluten vegetation på Farhultsbadens badplats, samt informera om områdets natur-, kultur- och geomorfologiska värden,
- utvärdera och anpassa skötseln i överensstämmelse med ny kunskap om områdets bevarandevärden.

Figur 1. Naturreservatet är markerat med svart punktstreckad linje och lila genomsläpplig färg på ekonomiska kartan.

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

2 Beskrivning av området

2.1 Administrativa data

Namn	Jonstorp-Vegeåns mynning
DOS-ID	1009843
Skyddsform	Naturreservat
Beslutsdatum	2014-08-21
Förvaltare	Länsstyrelsen Skåne
Internationella åtaganden	Natura 2000-områden; SCI SE 0430147 "Jonstorp-Vegeåns mynning" SPA SE 0430125 "Skälderviken" Ramsarkonventionen; Skälderviken BSPA; Kullaberg-Skälderviken
Län	Skåne
Kommuner	Helsingborg och Höganäs
Församlingar/socknar	Jonstorp, Farhult och Vålinge
Maringeografiska regioner	Kattegatt, Öresund och Bälten
Typindelning enligt vatten- direktivet:	Södra Hallands och norra Öresunds kustvatten nr 5
Vattenförekomst (HID)	Skälderviken EU_CD:SE562000-123800
Biogeografisk region	Kontinental
Vegetationszon	Nemorala zonen (sydsvenska lövskogsregionen)
Naturgeografisk region	7 Skånes sediment- och horstområde
Läge	Kustavsnittet mellan Jonstorp och Vegeåns mynning i inre södra delen av Skälderviken
Kartblad	Topografiska kartan: 3C NV Helsingborg Ekonomiska kartan: 3C 7b Farhult 3C 7c Vegeholm
Gränser	Området är markerat på kartan i fig 1 och i bilagor 1a-1g. Naturreservatet omfattar även vattenområdet ut till drygt 6 meters djup. x:359139,3 y:6234251,9 (SWEREF99TM)
Koordinater	
Fastigheter, servitut och nyttjanderätter	enligt förteckning i bilaga 9
Markägarkategori	Staten, Helsingborgs och Höganäs kommuner, enskilda
Dikningsföretag	Madgroppen 12-VÄS-310 Oderbäckens Rensningsföretag 12-M-2242 Viaköp, Heljaröd och Farhult 12-LN-18
Arealer	Totalt 1506 ha varav ca 237 ha land och 1269 ha vatten

Naturtyper upptagna i Natura 2000 Enligt förteckning (bilaga 2)

**Arter upptagna i Natura 2000 eller
Artdatabankens Rödlista, eller som
omfattas av nationellt åtgärdspro-
gram**

Enligt förteckning (bilaga 5)

Prioriterade bevarandevärden

Naturtyper, markslag

Samtliga naturtyper enligt Natura 2000,
igenväxningsmarker som åter ska hävdas.

Växt- och djursamhällen

Arter/organismgrupper som är typiska för
naturtyper ingående i Natura 2000-området, arter
som omfattas av, eller är prioriterade enligt Natura
2000, samt arter som omfattas av nationellt
åtgärdsprogram eller är rödlistade.

Terrängformer

Strandhak innanför Rönnen, klapperstensfält vid
Åsnackens hamn, skonor, våtmarker, dyner, rev
och sandrevlar samt grunda havsbottnar.

Information om Natura 2000

I samband med inträdet i Europeiska Unionen har Sverige accepterat att delta i arbetet med att etablera ett nätverk av skyddade områden i Europa kallat Natura 2000. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen i enlighet med två direktiv inom naturvårdsområdet, EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG (habitatdirektivet) och EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) inklusive direktivens uppdateringar.

Direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara naturtyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992.

Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning om områdesskydd m m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom naturreservatet kräver samråd och i vissa fall tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

2.2 Markhistorisk beskrivning och nuvarande markanvändning

I området kring Kullaberg har människor uppehållit sig sedan äldre stenålder. Kullabygden kunde erbjuda goda möjligheter till jakt och fiske. Från denna period har spår av säsongsmässiga bosättningar hittats i grottor längs med bergets sidor. Dessa tillsammans med ett stort antal boplatser i Jonstorpsoområdet är av stor betydelse för tolkningen av bebyggelseutvecklingen i landskapet. Sålunda har naturreservatet Jonstorp-Vegeåns mynning, från Rekekroken i väster till Utvälinge i öster, en mycket lång historia av mänskligt utnyttjande, vilket även gravar och deponier av bl a flintskärvor från sten- och bronsåldern vittnar om. Dessa har påträffats främst i området mellan Farhult och Norra Häljaröd. Tyvärr har några fornlämningar skadats eller försvunnit.

Figur 2. "Charta öfver Fäladsmarken till Farhult sochen", storskifteskarta från 1757. Fäladsmarken (utmarken/betesmarken) i beige-grön färg. Udden vid Åsnackens hamn anges som "med sten öfwerhögt". Notera även Rönnen (Häljaröds Rön) som då var en tydlig ö.

Landdelen av naturreservatet ingår i den forna Kulla fälad som sträckte sig från norra Öresund till Skälderviken. Fäladen betades gemensamt av de ingående socknarna och den månghundraåriga beteshävdens formade ett öppet landskap. Idag återstår endast fragment av den gamla fäladen, såsom mellan Jonstorp och Farhult (se figur 2), på Rönnen samt längs stranden mellan Åsnackens hamn (Farhults småbåtshamn) och Norra Häljaröd. Dessa områden är än idag till stora delar välbetade, medan andra områden med svagare eller

obefintlig hävd mer eller mindre har vuxit igen med träd, buskar, bladvass och högrörter. Längs Görslövsåns stränder bedrevs även slåtter in på 1900-talet. Strandängarna nyttjades inte bara för foder till djuren utan även för torvtäkt, vilket resulterade i grunda gropar. Under 1800-talet uppdolades stora delar av betesmarkerna innanför ”strandmalen”, dvs den smala remsan av sand- och stenstränder, dyner och strandängar som löper längs hela strandlinjen. Under de senaste årtiondena har dessa åkrar till största delen återförts till betesmark, men ett mindre parti innanför Rönnen brukas än idag som åker. På några platser, t ex väster om Norra Häljaröds fiskehamn, är strandzonen påverkad av utfyllnad av sten och jord från angränsande åkermark. Sten- och jordmassor har även tippats, också i senare tid, i betesmarken söder om Rönnen.

I klapperstensfältet vid Åsnackens hamn finns spår av stenbrytning för stenkross- och makadamframställning. På en plats innanför Halsarevet, nära utkanten av Jonstorps samhälle, har tidigare trädgårds- och annat avfall tippats. Försvarsvärn, tillhörande Per Albin-linjen vilken byggdes 1939-1940, finns dels på Rönnen och dels i Norra Häljaröd. Idag utnyttjas naturreservatets land- och vattenområden förutom för jordbruk- främst som betesmark- och husbehovsfiske, huvudsakligen för olika fritidsaktiviteter (se nedan under 2.3.4).

Områdets höga naturvärden ledde till att Rönnen förklarades som naturminne 1959, öarna vid Vegeåns utlopp med omgivande vattenområde blev naturreservat 1971 och Surkenabben avsattes som djurskyddsområde 1985.

2.3 Områdets bevarandevärden

2.3.1 Geovetenskapliga bevarandevärden

Figur 3. Klapperstensfält, öster om Åsnackens hamn, där stentäkt tidigare förekommit. Foto taget 2009.

Naturreseptatet Jonstorp-Vegeåns mynning är beläget i de inre södra delen av Skälderviken i nordvästra Skåne och omfattar strandnära landområden mellan Jonstorp i väster och Vegeåns mynning i öster, med anslutande långgrunda vattenområde ut till drygt 6 meters djup (se figur 1). Längst i väster utgörs berggrunden av gnejs (urberg). Från Jonstorp och österut breder bl a sandsten och lera från triasperioden (Kågerödsformationen) ut sig och i östra delen av naturreservatet finns ett yngre lager från perioden yngre trias - äldre jura (Helsingborgsformationen). Berggrunden är överlagrad huvudsakligen av postglaciala svallsediment i form av sand och klappersten, med inslag av torv ("strandängstorv" främst på strandängar mellan Jonstorp och Farhult), moränblock (framför allt i vattenområdet utanför Vegeåns mynning) och postglaciala svämsediment av grovmo, sand och lera. Vid Åsnackens hamn finns ett intressant klapperstensfält (se figur 3). Den lilla ön Själrönnen, som ligger en bit norr om Vegeåns mynning, är helt uppbyggd av block.

De långgrunda bottenarna i Halså¹ (också kallad Halsahamn)- viken mellan Jonstorp och Farhult- väster om Rönnen samt väster om Sandön blottas vid lågvatten. På lite djupare vatten finns sk *sandbankar* som inte blottas. De låglänta stränderna består till stor del av sanddyner och är mycket dynamiska, och att döma av kartor från tidigt 1800-tal har stora strandpartier under relativt kort tid utvidgats avsevärt inåt viken till följd av sedimentansamling. En stor sten- och sandrevell, Surkenabben, löper ut i havet öster om Jonstorp och har vuxit kraftigt under 1900-talet (se figur 4), liksom öar uppbyggda av sandrevlar väster om Farhultsbaden (Halsasanden²), nordväst om Norra Häljaröd (Rönnen) samt utanför Vegeåns mynning (Sandön). Sandön är inte utritad på de häradsekonomiska kartorna från 1910-1915 och 1926-1934. Rönnen har numera vuxit ihop med landtungan innanför.

Figur 4 a och b. Jämförelse av flygbild från 1940, till vänster, och 2006, till höger. Revelln Surkenabben i nordväst har byggts på med material, söderut, och *laguner* bildats in mot land. Västra delen av Farhultsbadens strand har å sin sida pålagrats med sand västerut. Viken Halså minskar sålunda i utbredning. © Lantmäteriet Geodatasamverkan

Men höststormar i kombination med högt vattenstånd under 2011 och 2013 eroderade kraftigt de *vita dynerna* längs Farhultsbaden och delar av Rönnen. Vid samma oväder avsattes dock ett mäktigt lager med sand, grus och sten, ca 0,5-1 m djupt, på Surkenabben.

¹ Webdatabasen "Ortnamnsregistret", Institutet för språk och folkminnen.

² Webdatabasen "Ortnamnsregistret", Institutet för språk och folkminnen.

Stormar och översvämningar för dock även växtmaterial upp på land som bildar sk *driftvallar*. Innanför Rönnen finns ett strandhak som markerar Littorinatidens strandlinje. *Laguner*, dvs helt eller delvis avsnörda havsvikar, har bildats innanför Surkenabben, väster om Farhultsbaden (se figur 4) och på Rönnen. Tre större vattendrag inom området; Görslövsån, Oderbäcken och Vegeån, mynnar i Skälderviken. De båda förstnämnda mynnar mer precist i den mindre viken Halså (se figur 4, i den sydvästra delen i bägge bilderna). Revlarna öster och väster om det praktiskt taget gemensamma mynningsområdet, *estuariat*, håller på att sluta sig. Denna process drivs troligen av de kustnära strömmarna i Skälderviken och matas med de tillströmmande sedimenten och partiklarna i vattendragen. Sedimenttillströmningen har sannolikt ökat i takt med utdikning och intensivare odling av åkermarken inom avrinningsområdet.

Strömmar, vindar och nivåskillnader i havsytan formar även strandängstorvens utseende. Mest påtagligt är detta längs med strandkanten där det mjuka materialet lätt kan gröpas ur och skapa märkliga formationer (se figur 5).

Figur 5. Strandbetesmark vid Rönnen. Havet har stor påverkan på den mjuka strandängstorven. Foto taget 2008.

2.3.2 Kulturhistoriska bevarandevärden

Områdets kulturhistoriska värden ligger främst i dess på många håll tydliga prägel av extensivt utnyttjat beteslandskap sedan urminnes tider. Fasta äldre fornlämningar inom reservatsområdet finns i form av en flatmarksgrav från yngre bronsåldern vid vägen mellan Norra Häljaröd och Utvälinge. En gravhög och angränsande boplats ligger söder om Rönnen. I norra delen av Farhultsbaden finns eventuellt också en boplats.

Förutom de öppna, lågbetade gräsmarkerna är kanske de stengärdesgårdar som sträcker sig mellan Jonstorp och Farhult samt mellan Häljaröd och Norra Häljaröd mer tydliga kulturhistoriska lämningar, samt ett par gamla grindstolpar i sten, strax öster om Häljaröd, (se figur 6).

Figur 6. Grindstolpar i västra gränsen av betesfällan där Rönne ingår, vid Häljaröd. Foto taget 2009.

Mellan Norra Häljaröd och Rönne finns en sk ”plats med tradition”, vilken utgörs av en sten i en havsvik. Traditionen säger att det bodde ensamma mödrar och gamla i en undantagsstuga på Rönne. Pojkar från byn skulle ro ut till dessa men råkade ro på en sten varvid båten sjönk och de drunknade³.

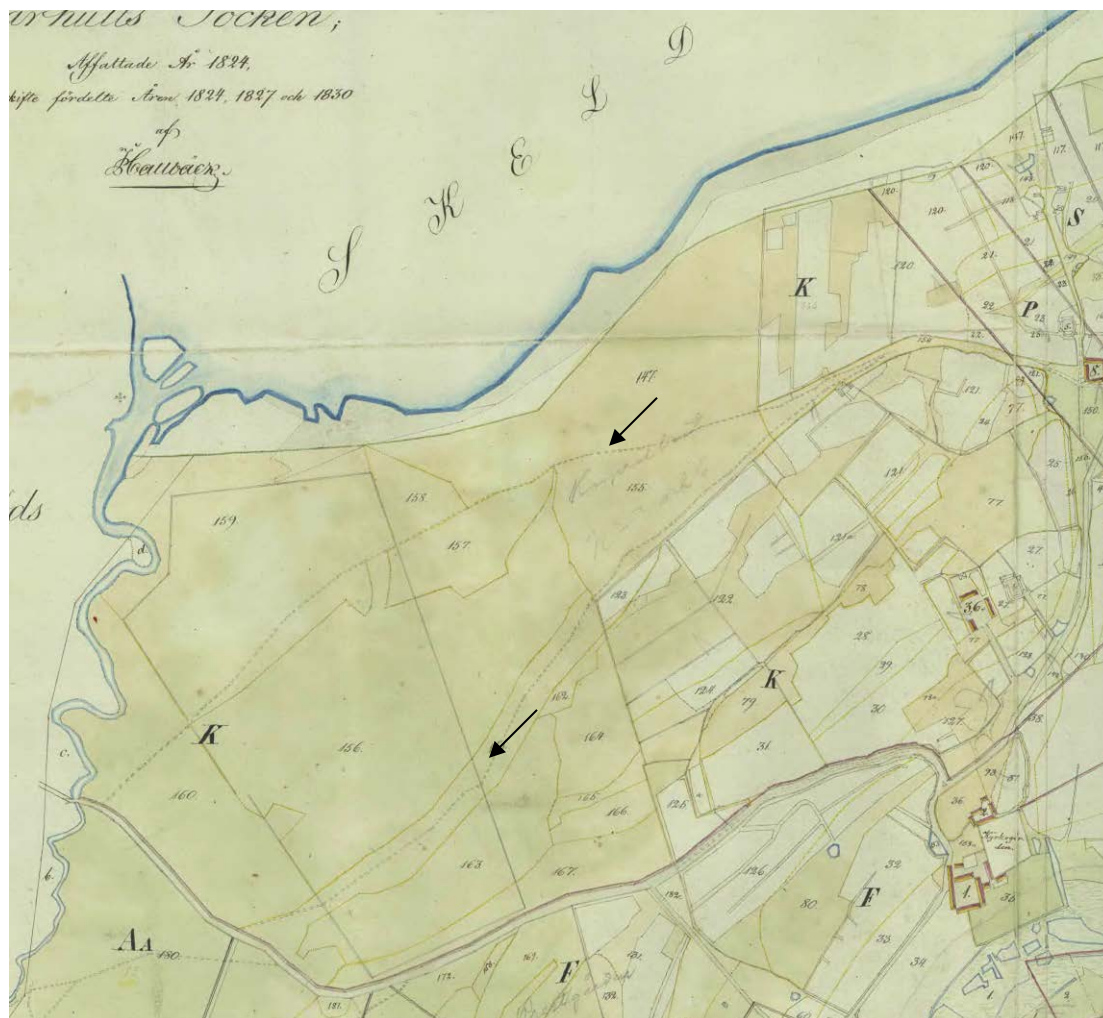
Stigar som i våra dagar kan tyckas vara kreatursstigar finns inritade på äldre historiskt kartmaterial. Som exempel kan nämnas sträckan mellan Oderbäckens mynning och Farhult som visas på Farhults enskifteskarta från 1832 se figur 7. I klapperstensfältet på udden Åsnacken finns spår av stenbrytning, figur 3.

Äldre bebyggelse (om än utanför naturreservatet) i för trakten traditionell stil finns i Farhult och Norra Häljaröd, som också delvis har bevarat den gamla bystrukturen och på så vis bidrar till den ålderdomliga landskapsbilden.

2.3.3 Biologiska bevarandevärden och påverkansfaktorer

Nedan följer en översiktlig redogörelse för Jonstorp-Vegeåns mynnings biologiska bevarandevärden och de förändringar i områdets naturmiljöer som skett främst under 1800- och 1900-talen. Indelningen i naturtyper enligt Natura 2000 (habitatdirektivet) följer *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000* (Naturvårdsverket 1997). Naturtyperna anges med kursiv text och inledningsvis även med deras sifferbeteckning. I bilaga 2 finns en sammanställning av samtliga naturtyper och deras arealer. Naturtypernas läge redovisas i bilagorna 3a-d.

³ Uppgift från Riksantikvarieämbetets webdatabas Fornsök.

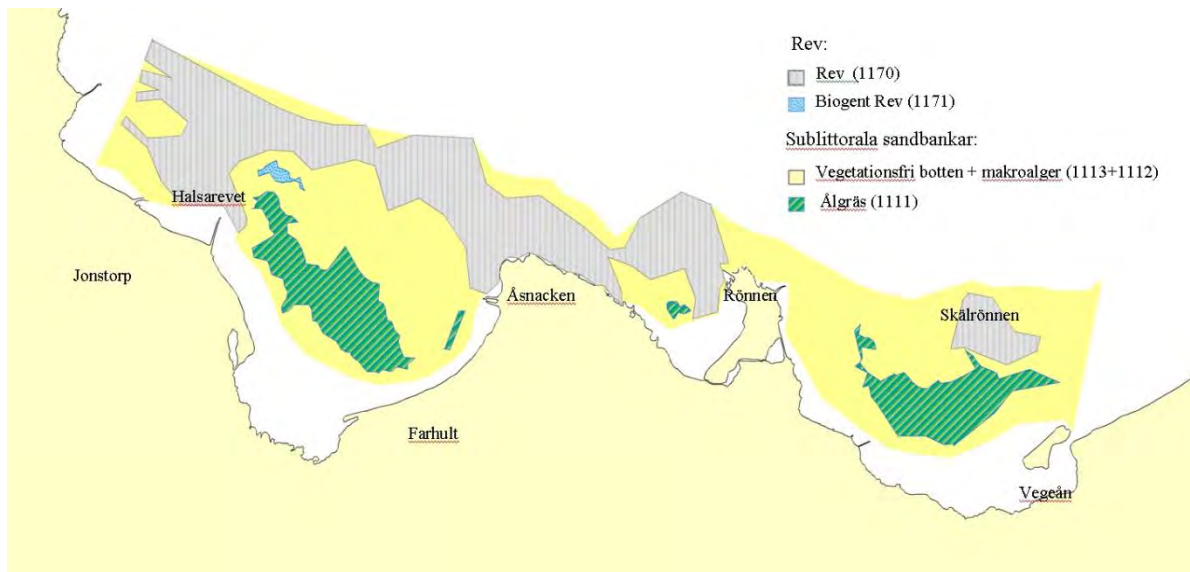
Figur 7. Utdrag ur karta över Farhultsby från 1832 visandes enskiftet som gjordes 1824, 1827 och 1830. Notera de streckade stigarna över strandmarken vilka går i nordostlig/sydvästlig riktning. (Pilar anger stigars lägen.)

2.3.3.1 I havet

Skälderviken, en exponerad havsvik i den sydöstra delen av Kattegatt, får sin mesta vattenpåverkan av just Kattegatt men även från de vattendrag som avvattnar den omkringliggande jordbruksbygden och har sina mynningar i de inre delarna. I naturreservatet Jonstorp-Vegeåns mynning mynnar även de mindre vattendragen Görslövsån och Oderbäcken. Salthalten i inre Skälderviken ligger vanligen runt 15-17 psu⁴. Det grunda havsområdet (från noll till drygt sex meters djup) dominerar arealmässigt naturreservatet och består omväxlande av långgrunda sandiga vikar och stenigare kustlinje längs vilken exponeringsgraden är högre.

Det generellt exponerade läget bidrar till en god vattenomsättning vilket skapar syrerika, friska miljöer med höga naturvärden. Exponeringen gör också att stora ytor saknar vegetation som där den finns ofta är gles.

⁴ psu=practical salinity unit, en sk "tillämpad salthaltsenhet". Tidigare användes promille.

Figur 8. Natura 2000-naturtyper i havet. Exempelvis visar grönstreckade områden var ålgräsängar finns och blått område visar plats för musselbank. Figur hämtad från rapporten: Inventering av Natura 2000-områden i Skälderviken 2008:59. De riktigt grunda områdena inkluderas ej i denna inventering.

En inventering⁵ gjord på uppdrag av Länsstyrelsen 2007 visar bl a att tre glesa ängar av ålgräs (*Zostera marina*, även kallad bandtång) återfinns i områdets sandigare delar (se figur 8). Den västra, i Halsarevet, breder ut sig på ett djup mellan 2-4 m där ålgräsförekomsten är fläckvis över det nästan 50 ha stora området (se figur 9). Väster om Rönne finns en betydligt mindre äng (ca 1 ha) på sandig botten. Nordväst om Vegeåns mynning ligger, på 2-4 m djup, ännu en äng med fläckvis förekomst av ålgräs. Ålgräs erbjuder skydd, substrat och föda åt en rik fauna av ryggradslösa djur och fiskyngel. För fisk som sill, flatfisk och torsk är Skälderviken ett mycket viktigt fortplantnings- och uppväxtområde.

Blottade sand- och lerbottenar (1140) återfinns i de riktigt grunda delarna av de långgrunda vikarna och under perioder med lågvatten kan vattenomsättningen här vara låg och syrefria partier förekomma. På lite större djup dominerar sandbankar (1110) och denna naturtyp finns där botten är vegetationsfri, där ålgräs växer eller där det förekommer inslag av makroalger.

Makroalger dominerar vegetationen längs den steniga kustlinjen. Medan klapperstenen mestadels är fri från vegetation, kan makroalgerna istället få fäste på stenblocken. Vanliga arter är kräkel (*Furcellaria lumbricalis*) och sågtång (*Fucus serratus*) med påväxt av slick (*Polysiphonia*) och sleke (*Ceramium*). Naturtypen som dominerar är rev (1170), men gränsen mellan rev och sublittoral sandbankar är dock diffus.

Nordost om Halsarevet, på 3-4,5 m djup, ligger en musselbank (se figur 8, "biogent rev", 1171) om knappt 2 ha. På klapperstenar, spridda i den omkringliggande sandbotten, förekommer enstaka musslor. Musselbanken, bestående av blåmussla (*Mytilus edulis*), har även inslag av vanlig sandmussla (*Mya arenaria*).

⁵ Inventering gjord av Marine Monitoring vid Kristineberg AB. Resultatet presenteras i Länsstyrelsens rapport: Inventering av Natura 2000-områden i Skälderviken 2008:59. Inventeringen omfattade inte de riktigt grunda strandnära områdena.

Figur 9. Vy från luften över Halså mot Åsnackens hamn. Mörkare fläckar i viken visar var gles ålgräsäng finns. Foto hämtat från rapporten: Inventering av Natura 2000-områden i Skälderviken 2008:59.

Ön Själrönnen, norr om Vegeåns mynning, är uppbyggd av stenblock och utgör ett viktigt tillhåll för områdets sälar. Knubbsäl dominerar men det förekommer även gråsäl. Sälarna nyttjar även Rönnen och blocken runt omkring denna. Här observeras ibland 10 – 20 sälar. Både Rönnen och Själrönnen och deras omgivande vatten har även stor betydelse för fågellivet.

Tumlare (VU) förekommer under hela året inom naturreservatet. Tumlare, knubbsäl och gråsäl är upptagna i art- och habitatdirektivets annex 2 vilket innebär att unionens stater är ansvariga för att särskilda områden utses för dessa arter och att åtgärder vidtas för arternas skydd. Tumlare finns även i annex IV (anger strikt skydd) och V (arten kan bli föremål för förvaltningsåtgärder) och grå- och knubbsäl också i annex V. Ett nationellt åtgärdsprogram har tagits fram för bevarandet av tumlare.

Jonstorp-Vegeåns mynning uppvisar även mestadels starkt igenväxta, mer eller mindre avsnörda havsvikar som skiljs från havet genom sandbankar. Naturtypen är **laguner* (1150), vilken är prioriterad- därav;*. Lagunerna har stora värden som rast- och födosöksplatser för sjöfåglar och som uppväxtområden för fisk. Här växer bl a andmat (*Lemna minor*), kransalger (*Characeae*) och bladvass.

Figur 10. Knubbsäl vilandes på ett stenblock strax öster om Rönnen. Foto taget 2009.

Mynningsområdena till Görslövsån, Oderbäcken och Vegeån, där sött och salt vatten blandas (*estuarier*, 1130) har ett rikt djurliv med bl a stora mängder havsborstmaskar, små kräftdjur och blötdjur. Inventeringar av Vegeåns mynning⁶ har visat att havsborstmasken *Hediste diversicolor* dominerar infaunan⁷ tillsammans med slammärlan *Corophium volutator*. I epifaunan⁸ märks bl a skarpsill (*Sprattus sprattus*), pungräka (*Neomysis integer*) och skrubbskädda (*Platichthys flesus*). Avrinningsområdet för dessa tre vattendrag tillsammans är på drygt 58 000 ha där jordbruksmark dominerar.

2.3.3.2 På land

Flora

Landdelen av Jonstorp-Vegeåns mynning är till största delen öppen och fattig på buskar och träd till följd av den långvariga hävden samt havets påverkan. Det stora, flacka området mellan Jonstorp och Farhult är en mosaik av olika betespräglade naturtyper med mestadels låg vegetation. I de inre delarna (längre från stranden) dominerar hed- och ängstyper som är botaniskt mycket intressanta och vars artsammansättning varierar beroende på markens näringsinnehåll och fuktighetsgrad. Exempel på naturtyper är: *risdyner* (2140), *fukthedar* (4010), *torra hedar* (4030), **stagg-gräsmarker* (6230) och *fuktängar* (6410). Några karaktärsväxter här är backsippa (väster om Surkenabben och nordväst om Utvälinge, se figur 11), klockljung, ljung, kråkbär, stenmåra, kattfot, borsttåg, fårsvingel, kruståtel, rödven, knägräs, blååtel, stagg, hedsäv (nordost om skjutbanan, väster om Farhult; enda lokalen i Höganäs kommun), nattviol, jungfru Marie nycklar samt flera starrarter.

⁶ Larsson, Jakob och Peterson, Olof. 2008. Inventering av grunda bottenar i Helsingborgs kommun, sommaren 2008. Miljönämnden i Helsingborg.

⁷ Infauna betecknar de djur som lever i själva havs- eller sjöbottens sediment.

⁸ Epifauna är de vattenlevande djur som lever på ett substrat som kan vara t ex en växt, stenar eller sandbotten. Djuren kan vara fastsittande eller rörliga.

Flera nationellt rödlistade⁹ arter hittas också här: klockgentiana (VU) (nordost om skjutbanan; numera den enda lokalen¹⁰) i Höganäs kommun, granspira (NT) (fuktig mark i och nordost om skjutbaneområdet), borstsäv (EN) (fuktig betesmark på fd åker nära växthuset väster om Farhult) och majnycklar (NT) (fuktig mark norr om skjutbanan). Även på Åsnacken- udden norr om Farhult öster om småbåtshamnen- finns fina men delvis förbuskade fuktigare marker där bl a klockljung, ljung, borsttåg, loppstarr, nattviol och den rödlistade krypflokan (EN) växer. Vissa områden, t ex de betesmarker mellan Jonstorp och Farhult samt innanför Rönnen som varit åker, hyser en mer trivial, ofta gödselpåverkad men lågvuxen ängsflora dominerad av rödven eller tuvtåtel. Västsydväst om Rönnen växer västkustros (EN) omgiven av vanlig nyponros.

Figur 11. Backsippor öster om Surkenabben. Foto taget 2009.

Längs stränderna och på de strandnära öarna är markerna mer direkt havspåverkade och består till större delen av fuktiga – våta strandängar, med inslag av glesbevuxna ”skonor” eller saltbrännor, samt av sanddynor i olika utvecklingsstadier. Strandängarna, som har sin största utbredning kring Görslövsåns och Oderbäckens mynningar samt på och sydost om Rönnen, hyser en särpräglad vegetation av salttåliga och hävdgynnade arter som ormtunga, glasört, saltnarv, multronklöver, smal käringtand (NT) gulkämpar, havssälting, salttåg, rödsvingel och revigt saltgräs (*salta strandängar*, 1330), se figur 12. På Rönnen och sydost om denna förekommer även *glasörtstränder* (1310).

⁹ Artdatabankens rödlista (2010) över hotade arter har följande kategorier; DD=kunskapsbrist, RE=nationellt utdöd, CR=akut hotad, EN=starkt hotad, VU=sårbar, NT=nära hotad.

¹⁰ Klockgentianan har dock minskat kraftigt och populationen bedöms vara senil, dvs ingen förnygring sker. Uppgift lämnad av Richard Åkesson, Höganäs kommun.

Figur 12. Naturtypen *salta strandängar*- de mer lägre liggande strandnära delarna av betesmarken mellan Oderbäckens mynning och Farhultsbaden. Foto taget 2008.

Tydliga sanddynområden finns framför allt vid Farhultsbaden, Surkenabben, på och innanför Rönnen samt på Sandön. Fördynerna¹¹ och de vita¹² dynerna är fortfarande instabila och har en mycket gles och artfattig växtlighet, huvudsakligen bestående av sandbindande ”dyngräs” som strandråg, sandrör och sandstarr (*fördyner* (2110), och *vita dyner* (2120)).

Figur 13. Farhultsbadens vegetationstäckta *grå dyner* genomkorsade av stigar. Foto taget 2009.

De äldre, stabiliserade ”grå”¹³ dynerna (se figur 13) har hunnit få en mer sammanhängande vegetation av bl a gulmåra, rödsvingel, borsttåtel och sandstarr samt lavar och mossor (*grå dyner* (2130)). Längre från havet har dynerna fått en hedartad karaktär med inslag av t ex

¹¹ Fördyner är ett förstadium till sanddynbildningar och består av krusningar av sand.

¹² Vita dyner består av lös sand som bara delvis binds av vegetation.

¹³ Grå dyner vandrar ej utan sanden binds av vegetation. Sanden har ett större inslag av organiskt material.

ljung och kråkbär, sk *risdyner* (2140). Uttorkning, vinderosion och slitage av gående människor, ridhästar och grävande vildkaniner skapar luckor av blottad sand i växttäcknet på de grå dynerna. I svackor i dynerna har på många platser bildats *dynvåtmarker* (2190) med en fuktälskande flora av bl a spikblad, källgräs (VU, i våtmark väster om Farhultsbaden) och olika tågarter.

Figur 14. Farhultsbaden. Uppspolat material i sk driftvallar där bl a olika mållor, i bildens vänstra sida, fått fäste. Foto taget 2009.

Dynerna avgränsas mot havet av smala remsor av sandig eller stenig strand. Överallt längs stränderna ligger näringsrika driftvallar av tång, ålgräs och annat uppspolat material, som på många platser har fått en gles men varierad vegetation av t ex flera mållarter, marviol, gåsört och åkertistel (*driftvallar* (1210)) se figur 14. Även på de steniga, vågexponerade stränderna finns vegetationsfläckar av t ex saltarv, strandaster och strandråg (*sten- och grusvallar* (1220)). För övrigt kan nämnas Görslövsån och Oderbäcken, som hyser en vattenvegetation av bl a stor näckmossa och diverse flytbladsväxter (*mindre vattendrag* (3260)).

Ett våtmarksområde strax väster om Farhults boställe, söder om skjutbanan, var utdikat i början av 1900-talet, och är idag bevuxet med tämligen fattig, ekdominerad skog med inslag av bl a björk, asp, rönn och tall och med bl a kruståtel och ekorrbär i fältskiktet. I sydvästra delen av skogen finns fortfarande ett fuktigt parti dominerat av glasbjörk, ängsull och vecketåg. På flera platser har under 1800-talet talldungar planterats för att motverka sandflykt, t ex vid badplatsen norr om Halsarevet och på ängsmarkerna innanför Surkenabben. Även nordost om skjutbanan har funnits en gammal tall- och granplantering, men denna blåste ner i stormen i januari 2005. Längs skjutbanans östra sida står en planterad björkridå. På den tidigare avfallsplatsen vid Jonstorp har en del trädgårdsväxter slagit rot, framför allt parkslide som kan vara en besvärlig buske som lätt sprider sig. Längs Vegeån och dess mynningsområdes strandmarker samt längs Oderbäcken har den inkomna högorsten jätteloka spridit sig.

Fåglar

Djurlivet i området är mycket rikt, och framför allt fågelfaunan är väl undersökt. Den rika tillgången på föda (smådjur, fisk) på stränderna och de grunda bottarna lockar hit häckande, flyttande och övervintrande fåglar av åtskilliga arter. I det grunda vattenområdet födosöker under sträcktid och vinter stora mängder svanar, gäss, änder, doppingar, vadare och måsfåglar m fl, och musselbankarna på större djup är viktiga för bl a ejder. Natura 2000-arterna havsörn (NT) och fiskgjuse ses också ofta på fiskafänge. På strandängarna, dynerna och hedarna, framför allt mellan Jonstorp och Farhult samt på Rönnen och Sandön, häckar flera arter som är beroende av öppna, i stort sett träd- och buskfria marker med låg vegetation. Årliga häckfåglar är t ex gravand, strandskata, skärfläcka (Natura 2000-art), större strandpipare, tofsvipa, rödbena, småtärna (Natura 2000-art, rödlistad (VU)), ängsfiolpipare och gulärna (VU). Mer regelbundet och oftast fåtaligt häckar bl a skedand, årtä (VU), mindre strandpipare, storspov (VU) och kentsk tärna (EN) samt Natura 2000-arterna fisk- och silvertärna. Sydlig kärrsnäppa (CR), rödspov (CR) och fältpiplärka (EN), vilka förr häckade regelbundet i området och i dess närhet, har försvunnit helt under de senaste decennierna. Även andra typiska kustfåglar, främst vadare och tärnor, har minskat under denna period. Den rödlistade Natura 2000-arten jorduggla (NT), som förr häckade på hedarna norr om Farhult, är numera också försvunnen.

Ett särskilt åtgärdsprogram är framtaget för sydlig kärrsnäppa.

Insekter

Vad beträffar annat djurliv kan nämnas bl a Dieckmans sotsvampbagge, som påträffats vid Farhultsbaden. Denna skalbagge är knuten till strandråg på sandstränder och är endast funnen i Skåne, Danmark och Tyskland. Fjärilen tvillingfläckt rörfly är funnen vid Farhultsbaden samt vid Vegeåns mynning. Den är beroende av vassbestånd på relativt torr mark och har därför sannolikt gynnats av det upphörda betet i dessa områden. I slutet av 1900-talet hittades ägg av alkonblåvinge (EN) på klockgentiana nordost om skjutbanan, men denna dagfjäril är idag med största sannolikhet försvunnen pga att lokalen är drabbad av igenväxning med videbuskar. Alkonblåvingen är helt beroende av klockgentiana för sin fortplantning och har minskat kraftigt i Sverige och Västeuropa under 1900-talet, och idag finns bara ett fåtal lokaler kvar i Skåne. Den nämnda lokalen betas dock återigen och klockgentianan har ökat.

Groddjur

En annan numera försvunnen djurart är strandpaddan, eller stinkpaddan, (VU, fridlyst och även upptagen i habitatdirektivets annex 4, innebärande att den kräver ”strikt skydd”), som åtminstone fram till 1980-talet fanns i tre våtmarker (varav två har fyllts igen) innanför Halsarevet. Den hade tidigare också en god förekomst på strandängarna kring Vegeåns mynning, och har även observerats på fuktheden norr om Farhult. Ett annat groddjur i området är större vattensalamander, som påträffats vid vattensamlingar på fuktheden norr om Farhult. Den förtecknas i IUCNs¹⁴ globala rödlista för djur, i habitatdirektivets annex 2 (arter som skall ha ”gynnsam bevarandestatus”). Mindre vattensalamander förekommer bl a i våtmarker norr om Åsnackens hamn.

¹⁴ The International Union for Conservation of Nature är världens äldsta och största naturvårdsnätverk. Både regeringar och andra naturvårdsorganisationer är medlemmar.

Däggdjur

De mest skyddsvärda däggdjuren inom naturreservatet är tumlare och säl och dessa omnämns under rubriken ”2.3.3.1 I havet”.

2.3.3.3 Faktorer som kan påverka bevarandevärdena negativt - en översikt

Strandmarkerna har i våra dagar blivit både en mycket viktig- men även praktiskt taget den *enda* refugen för en mängd arter av både växter och djur som tidigare haft en betydligt större utbredning i närområdet. Detta som ett resultat av att den gamla fodermarken¹⁵ till stor del omvandlats till åker, samt att de flesta andra småbiotoper som naturliga vattendrag, öppna diken, kärr, andra våtmarker och busk- och trädridåer också försvunnit från landskapet, med undantag av gårdsmiljöerna.

Den traditionella hävden av strandmarkerna har också förändrats. Betande djurslag och raser har förändrats liksom antal betesdjur. Vissa marker betas sannolikt både hårdare och tidigare på året nu, eftersom djuren förr troligen inte hade tillgång till alla strandmarkerna förrän efter att angränsande vångar skördats, om de inte låg i träda. Andra marker betas sämre, eller inte alls.

Figur 15. Strandmark mellan Oderbäckens mynning och Farhultsbaden. Närmast i bild är betad mark. Den strandnära marken har fränstängslats och därmed vuxit igen med bl a bladvass. Foto taget 2009.

Detta kan ses bl a på gräsmarkerna öster om Jonstorp, dynerna vid Farhultsbaden samt klapperstensfältet och hedarna norr om Farhult. I våta och gyttjiga partier, framför allt kring Görslövsåns och Vegeåns mynningar, vid laguner och i dynvåtmarker, har stora bestånd av bladvass och havssäv brett ut sig på bekostnad av den hävdgynnade fuktheds- och strandängsfloran (se figur 15). Igenväxningen har lett till att småvuxna, skuggkänsliga arter

¹⁵ Fodermark=mark som sköts genom bete eller slåtter för att förse tamboskap med foder.

som klockgentiana (VU), granspira (NT) och källgräs (VU) har minskat starkt i området, liksom i Sverige i övrigt. På klapperstensfältet växer det rödlistade luddbjörnbäret (NT), som har sina flesta svenska förekomster i Skåne. På sikt kan även denna buske hotas av utskuggning genom den starka förbuskningen av området. Kärrnocka (VU), en ört som är starkt beroende av betesdjurs tramp på fuktig mark, fanns förr vid Görslövsåns och Vegeåns mynningar samt vid stranden mellan Farhult och Häljaröd, men är sedan 1970-talet helt försvunnen från området pga vassarnas utbredning. Kärrnockan var fram till förra sekelskiftet ganska vanlig i Skåne men finns nu bara på en enda lokal i landskapet.

Biotopförlusten och den följande marginaliseringen till strandmarkerna och koncentrationen på en mindre yta kan ha lett till en större konkurrens mellan vilda arter. Sannolikt har vissa arter fått svårare att hävda sig och även blivit utsatta för ett stort rovdjurstryck. Samtidigt har angränsande bebyggelse etablerats och vårt friluftsliv ökat, och därmed även trycket på de naturvärden som finns kvar.

Som biotop har arealen hävdade havsstrandängar minskat både regionalt och nationellt. Även internationellt är den utsatt för exploatering m m.

Naturresevatets gräsmarkstyper dvs strandängar, grå dyner, dynvåtmarker, hedar och ängar, är för gott bevarandetillstånd beroende av störningar av olika slag och intensitet. För strandängarna är varierande vattenstånd, bete och tramp av betesdjuren viktigt. Dynvåtmarkerna är också beroende av vattenståndsvariationer men även i viss mån tramp. För dynerna är naturlig vindpåverkan viktigt liksom ett visst slitage för att få blottad sand. Fuktängar är beroende av störningar i form av slåtter, eventuellt även bete och/eller vattenståndsväxlingar. Hedar gynnas av bete och även av att brännas. Minskat bete har fått till följd att stora områden delvis växt igen med lövsly, buskar och högrörter.

Beträffande faunan har som nämnts under 2.3.3.2 både antalet fågelarter och individantalet för många fågelarter gått tillbaka i området. Orsakerna till tillbakagången är sannolikt flera. Den mest uppenbara orsaken är minskade arealer av marker som är skötta på ett sådant sätt att fåglarna kan nyttja dem. Uppodling och exploatering av strandmarker och utbredning av busksnår, sly och vassar, eller för hård hävd har sålunda resulterat i en habitatförlust. Ökade störningar från friluftslivet är en annan bidragande orsak, framför allt beträffande vadarfåglar och tärnor men även för rastande eller övervintrande gäss och änder. Vissa fritidsaktiviteter t ex skytte, hästridning, lösspringande hundar och olika vattensporter på och i anslutning till stränderna, kan innebära avsevärda störningar. Förutom direkta störningar kan påverkan vara mer indirekt genom t ex skador på känsliga mjukbottnar som gör att evertebratfaunan, deras föda, påverkas negativt. En tredje faktor är predation. Boplundrare som t ex räv, mink och kråkfåglar har en stor inverkan. Den naturliga faunan är påverkad och trängd av människan. Vissa arter har gynnats medan andra, t ex många arter av vadarfågel, har fått försämrade förutsättningar då de resterande, små populationerna är extra sårbara.

Vassbeståndens ökning har dock gynnat vissa fåglar, framför allt Natura 2000-arten brun kärrhök samt skägges (NT), vilka har börjat uppträda kring åmynningarna under senare decennier.

Den beskrivna utvecklingen ovan speglar den sydsvenska kustfågelfaunans situation i stort. Vikande populationer är även en internationell trend.

För marina däggdjur som tumlare och säl spelar förstås tillgång på föda och dess kvalitet en stor roll men även tillgången på en så ostörd livsmiljö som möjligt. Generellt gäller att buller från bl a motorbåtstrafik har visat sig störande och gör att de undviker områden. Farkoster som körs snabbt riskerar inte bara att skada marina däggdjur och t ex ruggande fågel – studier har även visat att de stressar fisk.

Marina däggdjur och fågel riskerar även att fastna i fiskeredskap, som sk bifångst, och drunkna. Fiske i sig kan ha en negativ påverkan på den eller de arter som fiskas efter, om uttaget är större än det som är ekologiskt hållbart, men det kan också ha en störande påverkan genom att andra arter störs bort från ett område som annars kunde ha använts för att t ex hitta föda i. Detsamma gäller förstås för en mängd andra aktiviteter, t ex jakt.

Andra faktorer som har en skadlig påverkan är t ex främmande arter, särskilt invasiva sådana, som mer eller mindre avsiktligt introduceras och som direkt (dödar) eller indirekt (genom konkurrens) skadar den inhemska florán eller faunan. Fisk- eller musselodlingar kan också vara källor till exempelvis sjukdomar eller parasiter som skadar den inhemska faunan.

Många grunda vattenområden har också blivit utsatta för stark påverkan, t ex utfyllnader, dumpning av muddermassor, stenfiske (täkt av sten på havsbotten), olika former av anläggningar (inklusive olika fiskeredskap som fastgörs på botten) samt ankring och förtöjning av båtar.

Gifter och partiklar som härrör från t ex båtbottnfärger, bränslen, industrier och läckage från jordbruksmark eller bristfälligt renat avloppsvatten har också en negativ påverkan på naturvärden. Källorna till denna typ av påverkan kan ofta ligga långt borta och ämnerna förs med av vattendrag eller havsströmmar. Liknande problem och förutsättningar gäller även för luftburna föroreningar.

2.3.4 Intressen för friluftslivet

Naturreservatet ligger tätortsnära, mellan Höganäs och Ängelholm. En omfattande bebyggelse för både permanent- och fritidsboende finns i nära anslutning till naturreservatet, framför allt vid Jonstorp, Farhultsbaden och i Utvälinge. Den gamla strandmalen är ett omtyckt strövområde med goda möjligheter att vandra på t ex gamla kreatursstigar och landskapsbilden är tilltalande med utsikt mot Bjärehalvön och Kullaberg. Populära badplatser finns norr om Halsarevet (utanför naturreservatet), vid Farhultsbaden och på Sandön. Diverse vattensporter som kanotpaddling, jollesegling, motorbåtskörning, vattenskidåkning, kite- och vindsurfning utövas också. Vid Farhultsbaden förekommer även hästridning, ofta ut i det långgrunda vattnet. I Skälderviken, Görslövsån och Vegeån bedrivs ett omfattande husbehovs- och sportfiske efter bl a havsöring, stenbit och multe. Det rika fågellivet lockar många ornitologer, och Kullabygdens Ornitologiska Förening har sin klubbstuga öster om Häljaröds hamn. Strax väster om Farhult, på Naturvårdsverkets mark, finns en skjutbana där verksamheten numera har upphört. Fågeljakt bedrivs tidvis på Rönnen och på strandängarna strax öster om Oderbäcken.

2.3.5 Inventeringar, underlagsmaterial m m

Naturresevatet omfattas av två Natura 2000-områden, både enligt EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektivet. Bevarandeplanen för respektive område ligger till grund för denna skötselplan, liksom den inventering av de marina naturtyperna som gjordes under fåltsäsongen 2007 och de på land som gjordes 2011. Naturtyperna på land inventerades igen 2013 i större delen av området. I början av 2000-talet gjorde Länsstyrelsen en ängs- och betesmarksinventering i området och tidigare har andra flora- och fågelinventeringar gjorts (se vidare under kapitel 10, Källor). Dessa tillsammans med uppgifter från Höganäs kommun bl a naturvårdsplanen från 1998 har också använts som underlagsmaterial för skötselplanen.

3 Översikt av mål, skötselåtgärder och planerad markanvändning

3.1 Övergripande bevarandemål

Det övergripande målet är att långsiktigt bevara naturresevatets natur-, kultur- och geomorfologiska värden. Detta innebär bl a att för områdets naturtyper och arter inom Natura 2000 ska *fullgod bevarandestatus*¹⁶ uppnås. Målet är även att uppnå fullgod bevarandestatus för de arter som omfattas av åtgärdsprogram, är rödlistade eller på annat sätt är särskilt skyddsvärda och som är knutna till naturtyperna.

Naturtypernas utbredning redovisas i bilagorna 3a-3d, och specifika bevarandemål för dessa redovisas i bilaga 4, och för arter i bilaga 5. I bilaga 5 redovisas även de arter som omfattas av ett nationellt åtgärdsprogram och de som är upptagna på Artdatabankens rödlista.

Utöver bevarandemålen för varje naturtyp har varje planeringsområde, inom vilket/vilka de förekommer, sina specifika mål vilka redovisas i kapitel 4.

3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

För att bevara, förstärka och restaurera de värden som är knutna till t ex hävdade havsstrandängar och grunda vattenområden krävs hänsyn och särskilda åtgärder. *Nedan beskrivs generella riktlinjer samt åtgärder som är gemensamma för flera planeringsområden (se kap 4). I den mån riktlinjer och åtgärder för ett planeringsområde avviker från de generella redovisas detta under 4.1-4.13. där även kompletterande riktlinjer/mål redovisas.*

¹⁶ Fullgod bevarandestatus är ett begrepp som är långsiktigt och spänner över överskådlig framtid och innebär kortfattat att summan av de kända faktorer som påverkar en art eller naturtyp/livsmiljö ska vara sådana att förutsättningarna ger möjlighet till stabilitet eller en ökning, se vidare i bilagorna 4 och 5.

3.2.1 Naturbetesmarker, betesdjur, fällor, stängsling och slåttermarker

Betesmarkerna ska skötas genom naturvårdsinriktad betesdrift i första hand, i andra hand genom slåtter. Skötseln kan kompletteras med andra åtgärder som t ex naturvårdsbränning. Betesmarkerna redovisas på de bifogade kartorna 6a-6g.

Vegetationens utseende och struktur

Skötsel bör ske på ett sådant sätt att en blå bård, en hävdad strandlinje, bibehålls eller utvecklas längs de delar av naturreservatets strandlinje som angränsar till område som är markerat som någon form av betesmark på bifogade kartor 6a-6g. Skötsel genom bete ger bl a möjlighet till en mer varierad struktur på vegetationen än slåtter. *Efter avslutad betessäsong ska vegetationen ha ett mosaikartat utseende, där vegetationens höjd varierar; tuvor med fjolårsgräs kan skönjas och tillåtas bildas och de varvas med mer kortbetade partier. De strandmarker som bör ha ett senare betessläpp (tidigast 1 juni) ska vara fria från träd och buskar om inget annat anges för ett specifikt planeringsområde. Avverkat material ska borttransporteras, alternativt brännas på torr mark utan uppenbara flora- eller faunavärden företrädesvis på något delområde som varit åker i sen tid. Avverkning och borttransport bör ske vintertid och får ej ske om beträdnadsförbud råder för aktuellt område eller om stora mängder fågel rastar. (För Rönnen gäller undantag från beträdnadsförbudet i detta avseende och där utförs åtgärden lämpligen under perioden november – februari.) Avverkat material kan läggas som faunadepå i något av naturreservatets skogspartier om förvaltaren bedömer att detta tillför naturvärden.*

Betesperiod

Vegetationen på strandmarker kommer generellt igång senare än på inlandsmarker. Havsstrandängar, vilka också påverkas av havets vattenståndsväxlingar, är än senare. Betesdjur bör släppas på bete *tidigast den 1 juni* på vissa marker, se bifogade kartor 6a-6g. Detta för att gynna;

- markhäckande fåglars krav på vegetationens struktur för lyckad häckning,
- minska risk för trampsador på markhäckande fåglars bon och ungar,
- floran i sig genom att bl a låta fler arter gå i blom,
- insekter beroende av nektar från blommande kärlväxter.

Om det går att lösa praktiskt vore det även bra med ett betessläpp tidigast 1 juni även i området på och kring Rönnen. De fuktiga havsstrandängarna mellan Jonstorp och Farhult kan lätt skadas av tramp, särskilt i slutet av betes- och vegetationssäsongen. *Därför är det viktigt att betesdjuren tas in innan trampsador uppstår, dock senast den siste november.* På övriga naturbetesmarker bör betessläpp ske *tidigast den 1 maj*. Notera dock att det även på dessa marker kan vara bättre för floran, t ex för backsippor, att släppa på betesdjuren senare.

Av hänsyn till naturreservatets naturvärden är det viktigt att vinterbete inte förekommer.

Djurslag

Betande djurslag påverkar flora och fauna på olika sätt. Nötkreatur är effektivast på att beta bladvasskott och bör framför andra djurslag användas för att beta i de områden bladvass och annan hög vegetation breder ut sig. Nötkreaturs sätt att beta är även att föredra på redan hävdade marker eftersom det ger en mosaikartad struktur på vegetationen vilket gynnar faunan, särskilt markhäckande fåglar. Nötkreatur är i allmänhet mer lugna som betesdjur

vilket är viktigt särskilt innan fåglars häckningssäsong är avslutad då det minskar risken att bon skadas. Nötkreaturens ras spelar mindre roll, men småväxta raser (se figur 16), gärna lantraser, är att föredra på fuktiga marker eftersom lättare djur ger mindre problem med trampsador och minskar risken att de gå ner sig i dy.

Figur 16. Belted Galloway i färd med att restaurera strandnära mark mellan Görslövsån och Oderbäcken. Foto taget 2011.

Sambete mellan nötkreatur och hästar i tid eller rum är också positivt och är att föredra om det inte finns tillräckligt med nötkreatur. Sambete mellan dessa djurslag gör att det sällan blir problem med rator, vilket annars är karaktäristiskt för marker där enbart hästar betar. Hästar generellt sett är dock mindre bra på att beta bladvass och kan ge en sämre struktur på vegetationen än nötkreatur. Hästar är rörligare som betesdjur och bör släppas på bete senare än nötkreatur i områden där markhäckande fåglar finns.

Får är lätta och rörliga som betesdjur och skador på markhäckande fåglars bon har noterats bl a på öar i nordöstra Skåne¹⁷. Får bör därför också släppas på bete senare än nötkreatur. Får betar gärna örter och florin domineras därför efterhand av olika gräsarter, vilket *inte* är gynnsamt för områdets naturtyper. *Får bör undvikas inom naturreservatet och det är särskilt viktigt att får inte betar områden där orkidéer växer eller andra sällsynta / hotade örter förekommer.* Får betar i princip inte bladvass och bör helst inte användas på igenvuxna strandmarker, men om inga andra betesdjur finns att tillgå bör ett sent fårbete föregås av slåtter- också den sen.

Andra tama djurslag är inte lämpliga på dessa marker.

¹⁷ Hans Cronert, Länsstyrelsen i Skåne/Kristianstad vattenrike.

Fällindelning

Generellt bör så stora fällor som möjligt prioriteras. Stängslens läge bör inte gå mitt igenom ett sammanhängande häckningsområde eftersom stängsel i sig har en negativ inverkan på markhäckande fåglars häckning, dels därför att borövande fåglar kan ha stängsel som utkikplats och dels därför att t ex olika vadarfåglar väljer att inte lägga sina bon i närheten av stängsel och därmed får mindre utrymme för häckning. *Det är dock viktigt att fällindelningen är sådan att samtliga betesdjur snabbt och enkelt kan ta sig till högre och torrare mark som normalt inte översvämmas vid höga vattenstånd.*

Stängsling

I de områden som markhäckande fåglar nyttjar (t ex där betessläpp tidigast bör ske den 1 juni) rekommenderas att särskild hänsyn tas. Reparationer av stängsel inför betessläpp bör i möjligaste mån göras innan fåglarnas häckningssång, dvs innan den 1 april. Målsättningen är också att alla stängsel ska vara utformade på ett sådant sätt att de är "sittovänliga" för potentiellt borövande fåglar. Stolpars topp kan t ex vara runda eller spetsiga och eltrådens dragning kan också användas för en försvårande effekt. Vågräta slanor bör undvikas. Åtgärder som dessa bör särskilt vidtas när översyn och reparationer behövs göras, eller i särskilt känsliga områden. Miljövänligt material ska eftersträvas, t ex ek eller lärk.

Taggtrådsstängsel bör tas bort och ersättas med eltråd om stängsel krävs. *Samtliga stängsel som inte längre används till att hålla betesdjur i en fälla ska tas bort.* Lägre fastighetsmarkeringar kan sparas.

Avmaskningsmedel

Det är viktigt att inte släppa betesdjur på bete tidigare än 14 dagar efter det att de blivit avmaskade. Avermectiner, exempelvis, har påvisats vara skadliga för insekter knutna till spillning. Om behandling mot mask måste påbörjas under en pågående betesperiod bör korttidsverkande preparat användas. Långtidsverkande preparat (t ex Bolux) bör inte användas.

Hänsyn mot andra djur

I vattenkar för betesdjur kan gärna läggas en träbit, oimpregnerad och utan spik eller liknande, flytande i sig för att förhindra att fåglar drunknar i dem om de söker vatten. (Döda fåglar i vattenkar bidrar till otjänligt vatten för betesdjuren.)

Slåtter

Om det inte är möjligt att ordna betesdjur ska betesmarkerna skötas genom slåtter. Slåtter bör tidigast genomföras den 15 juli i de områden där betessläpp är 1 maj eller senare. Men, för att gynna vegetationen så att växterna hinner gå i blom och sätta frö är det värdefullt med så sen slåtter som möjligt- helst in i september. Sen slåtter gynnar inte bara insekter utan även naturligtvis de markhäckande fåglarna som hinner avklara häckningen. Slåtter ska ske med klippande eller skärande redskap. Slaget växtmaterial ska bärgas från respektive område.

Efterbete är positivt, särskilt om slåtter utförs tidigt.

3.2.2 Områden med bladvass och annan hög vegetation - restaurering

Bete eller slåtter ska återupptas/införas inom ohävdade delar som ingår i marker som markerats med betessläpp 1 maj eller senare. Målet är att restaurera eller skapa hävdade strandängar för att gynna de naturtyper och djurarter som är knutna till den typen av miljö.

Där bladvassen är tät och där inte nötkreatur finns att tillgå röjs vassen lämpligen genom slåtter. Slåtter ska antingen ske tidigt på våren, senast första halvan av mars – innan häckningssäsongen kommit igång, eller vid lågvatten efter häckningssäsong, eller när marken är tjälad. Vassslåtter bör upprepas flera gånger under det första året, och göras när skotten vuxit upp 3-5 decimeter. Antalet gånger bör anpassas till det betestryck man lyckas uppnå.

Slaget material bör bortföras, i synnerhet om bladvassen är hög och tät. Om det inte är möjligt att föra bort materialet och vassbården är bred, bör området restaureras bit för bit under en flerårsperiod för att förhindra att för stora mängder bladvass förs ut i havet och orsakar skada vid nedbrytning.

Om nötkreatur finns att tillgå kan det, beroende på bladvassens täthet och areal samt antal betesdjur, räcka med att flytta ut sjöstaketet så att djuren har full tillgång till bladvassen.

Som sista alternativ kan bladvassen bekämpas genom naturvårdsbränning där tidpunkten för detta anpassas till då minst skada på faunavärden – främst fåglar och insekter - bedöms ske. Rekommenderad tidpunkt är i augusti. Vassbränning får endast göras av förvaltaren eller på dennes uppdrag. *Om markbearbetning övervägs bör detta göras med största försiktighet, och i ett mindre område som ett test, för att inte riskera att istället gynna bladvassen.*

I samband med restaurering och innan betesdjur släpps på ska marken rensas på drivved och skräp.

Efter restaurering ska strandmarken i första hand skötas genom årligt bete och i andra hand genom slåtter.

3.2.3 Vattendrag och diken

Det är inte troligt att de stora vattendragen flyter fram i sin naturliga fåra genom strandmarkerna, utan har blivit påverkade genom rätning och/eller fördjupning i åtminstone någon del av sträckan (se figur 17). Mellan Jonstorp och Farhult har strandmarkerna dessutom dikats. Den förändrade hydrologin har påverkat både fauna och flora genom förluster av naturliga miljöer.

Figur 17. Görslövsån. Bladvass kantar det rätade vattendraget. Foto taget 2012.

Där så är möjligt kan det vara positivt att återställa den naturliga hydrologin. Rensvallarna längs Görslövsån bör tas bort alternativt jämnas ut (se nästa stycke), om förvaltaren bedömer att detta är lämpligt, så att ån lättare kan svämma över strandmarkerna vid hög vattenföring. Alternativt kan andra typer av våtmarker anläggas på statens mark söder om Görslövsån genom att skapa möjligheter för delar av åvattnet att däri uppehålla sig längre och minska näringsbelastningen och mängd partiklar som förs ut i mynningsområdet. Diken på strandmarken mellan Oderbäcken och Farhult (statens mark) bör sättas igen. Sådana projekt bör dock göras i särskild ordning.

För dikesrensning gäller generellt att rensat material i första hand ska bortföras och inte läggas på betesmarker. I det fall bortforsling inte är möjligt ska rensmassor inte placeras så att de ytterligare förstärker vallar, ej heller i fuktsänkor eller svämområden, eller där det finns uppenbara flora- eller faunavärden. Observera dock att inför rensning utöver manuell upptagning av löst växtmaterial och skräp ska Länsstyrelsen kontaktas. Dispens från reservatsföreskrifter krävs för t ex utfyllnad av rensmassor. Rensmassor från vattendrag som avvattnar jordbruksmark, t ex, eller belastas av industriella avlopp kan innehålla höga halter av ämnen som gör dem olämpliga att lägga ut inom naturreservatet. Kontakt med Länsstyrelsen och kommunens miljökontor rekommenderas.

Det är viktigt att ingen rensning utförs under fåglars häckningsperiod eller då fiskars lek riskeras att skada, dvs från 1 april - 31 augusti.

3.2.4 Särskilda åtgärder för somliga arter – vissa ska gynnas andra bekämpas

Arter som nämns under denna rubrik ska ses som exempel. Arter för / mot vilka särskilda åtgärder krävs kan skifta med tiden.

Arter att gynna

För vissa arter av vadarfåglar, med vikande populationer, kan särskilda insatser vid häckning krävas såsom placering av skyddsburar över bon. Predatorkontroll i form av t ex skyddsjakt på rovdjur såsom kråka, räv, mink och grävling kan också vara aktuellt. Åtgärder för att gynna dessa vadarfåglar men även andra kustlevande fåglar ska utföras i alla de delar av naturreservat som är lämpliga, t ex strandängar, revlar och öar. Förvaltaren är ansvarig för dessa åtgärder och insatser kan utföras på dennes uppdrag.

För groddjur, särskilt strandpadda – där återinplantering kan övervägas, ska fler lekvattnen skapas och tillgången på daglegor och övervintringsplatser säkras i hela naturreservatet där så bedöms lämpligt. Lekvattnen ska vara så belägna att ett genetiskt utbyte kan ske inom varje art. Förvaltaren är ansvarig för dessa åtgärder.

För övriga sällsynta växtarter (t ex klockgentiana) och insekter, knutna till speciella värdväxter för sin livscykel, gäller att de ska gynnas t ex genom betesfredning (tillfällig bortstängsling) i den utsträckning förvaltaren anser behövlig.

Arter att bekämpa

Den giftiga jättelokan förekommer på flera platser. Målet är att den inte ska förekomma inom naturreservatet. Bekämpning ska i första hand ske manuellt. Om det visar sig inte gå, kan med stor försiktighet lämpligt kemiskt preparat- helst biologiskt nedbrytbart- användas. Markägaren är ansvarig för åtgärder.

Vresros är en främmande art med mycket stark spridningsförmåga som har stor påverkan på den naturmiljö den växer i. Vresrosplantor finns i mängder längs i princip hela naturreservatets strandlinje. Målet är att den ska utrotas. Vid bekämpning är det viktigt att även plantornas rotsystem tas bort. Metod för bekämpning ska anpassas till gällande kunskapsläge. Längs särskilt erosionskänsliga stränder kan det dock vara lämpligt att endast ta bort ovanjordiska delar.

3.2.5 Strandstädning, upplag, röjning och eldning

All placering av upplag, förutom tillfälliga sådana för jordbrukets behov på mark markerad som åker på bilagda kartor 6a-6g, samt röjningar och eldning kräver dispens/skriftligt tillstånd eller godkännande från länsstyrelsen/förvaltaren avseende innehåll, tidpunkt för åtgärd och var den ska utföras.

Upprensning av ilandflutet skräp längs betesmarker och i andra områden viktiga för naturreservatets fauna ska göras årligen, dock innan häcknings-/fortplantningssäsongen dvs innan den 1 april. Mer sporadiskt förekommande drivved (utan spik eller annat som kan skada djurlivet) kan lämnas för att fungera som daglegor för groddjur. Övrigt insamlat material ska bortföras.

Upplag av diverse material och gamla delvis övervuxna stängsel finns i flera planeringsområden. Gamla stängsel utgör en fara för både vilda djur och betesdjur och ska därför insamlas och bortföras.

Upplag av röjningsrester får endast tillfälligt förekomma om inte de av förvaltaren bedöms ha ett värde för djurlivet. För att begränsa skador på djurlivet bör röjningar av vedartad vegetation göras efter det att insekter lagt ägg och andra djur såsom groddjur och igelkottar dragit sig undan för vintervila men också innan fåglars häckningssäsong. Röjning bör sålunda ske främst under perioden oktober-februari. Undantag från detta kan av förvaltaren bedömas lämpligt för att t ex bekämpa björnbär och annan slyvegetation.

Alla övriga upplag ska bortföras från naturreservatet om inte de av förvaltaren bedöms ha ett värde för djurlivet.

Om inget annat anges för respektive planeringsområde kan eldning av obehandlat trä, utan inblandning av andra material, ske på plats utan uppenbara flora- eller faunavärden. Eldning får ej heller ske på stenbunden mark. *Eldning ska tidsmässigt ske i omedelbar anslutning till hopsamlandet för att undvika att djur tar skydd i högen och därmed skadas. Alternativt kan högen flyttas till helt ny plats samma dag som den ska eldas.*

3.2.6 Övrig mark, vägar, anläggningar och nyttjanderätter

Vägar och nyttjanderätter (exempelvis anordningar för el, telefon, vatten och avlopp) ska underhållas av respektive nyttjanderättshavare på ett sådant sätt att skada ej uppkommer på värden inom naturreservatet och samråd med Länsstyrelsen ska ske inför att arbeten utförs. Vid akuta åtgärder kan samråd ske sedan arbetet inletts.

För underhåll på befintliga byggnader (inklusive vindskydd för betesdjur) inom naturreservatet ansvarar respektive ägare eller nyttjanderättshavare. Upphör underhållet bör byggnaderna rivas och tas bort på ett sådant sätt att skada ej uppkommer på värden inom naturreservatet.

Drift och underhåll av nyttjanderätter och servitut genomförs och bekostas av respektive nyttjanderättshavare.

3.2.7 Åtgärder vid olycka, oljeutsläpp m m

Vid olycka, oljeutsläpp eller annan liknande oförutsedd händelse får räddningsinsatser ske utan hinder av föreskrifterna för naturreservatet. Inför sådana insatser ska dock, om det finns tid, samråd ske med naturvårdsansvarig på Länsstyrelsen. Dispergeringsmedel eller annan form av kemisk bekämpning ska så långt möjligt undvikas, eftersom skador på bottenlevande organismer kan ske. Generellt gäller att åtgärder ska ske på ett sådant sätt att skador på naturreservatets natur- och kulturmiljövärden hålls så låga som möjligt. Hela naturreservatet har mycket höga värden både för fågel- och fiskfauna samt för marina däggdjur som säl och tumlare. Även vegetationen i vattenområdet och på land är värdefull. Särskild hänsyn bör även tas till det biogena revet nordost om Jonstorp. På grund av områdets genomgående höga naturvärden bör t ex en bekämpning av ett utsläpp göras i hela naturreservatets omfattning. All ansträngning bör göras för att inte leda olja, t ex, till naturreservatet. Beroende på tidpunkt på året för en olycka eller liknande kan dock vissa områden vara särskilt känsliga. Allra högst värden för fågelliv och landflora finns längs sträckan mellan Jonstorp och Farhults strand, Rönnen och området däromkring inklusive innanför liggande strandmarker, Sandön och området däromkring inklusive Själrönnen- som är viktig för säl. Både vegetation och jordart bedöms vara särskilt svåra att sanera på strandängar mellan Jonstorp och Farhult, samt Rönnen och området däromkring. Tillfälliga upplagsplatser anvisas av Länsstyrelsen.

4 Mål och skötselåtgärder för planeringsområden

Naturreservatet har delats in i olika planeringsområden (se bilagda kartor 7a-7d). Havsområdet är ett eget sådant. De marker som ska skötas genom i första hand bete har delats in i separata planeringsområden baserat på praktisk skötsel och hanterbara geografiska områden. Skogsområdena och stränderna är också indelade i separata planeringsområden. Mål och anläggningar för friluftslivet redovisas i kapitel 5.

Inom planeringsområdena finns i vissa fall **särskilda skötselområden (SO)** numrerade (se bilagda kartor 7a-7d). Skötselåtgärder har delats in i istandsättnings-, underhålls- och övriga åtgärder. Istandsättningsåtgärder är inledande åtgärder, som dock av olika skäl kan komma att utföras under en längre tid innan det löpande underhållet kommer igång fullt ut.

4.1 Jonstorp-Vegeåns mynnings havsområde

Areal: ca 1269,1 ha.

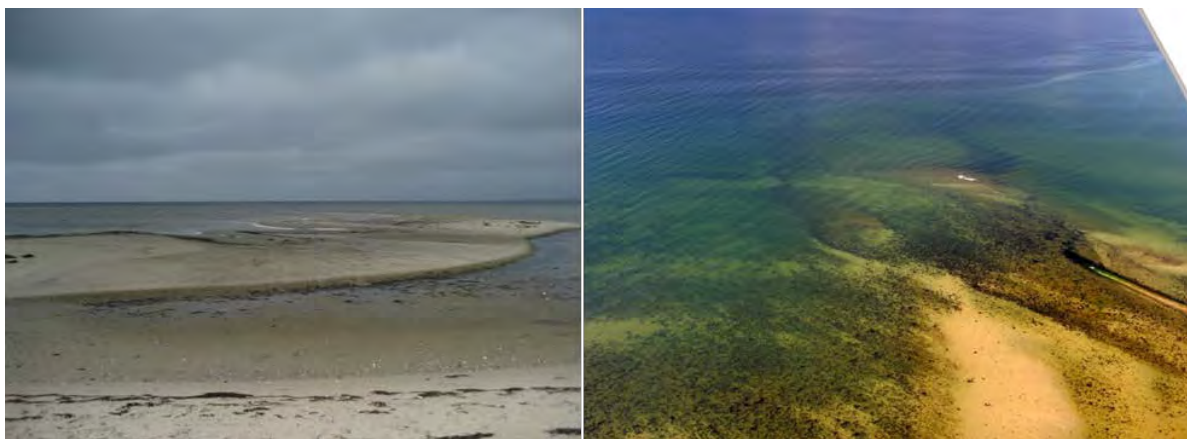
Kartor; bilagor 3a-d, 6a

Befintlig och planerad markanvändning: hav 1269,1 ha.

4.1.1 Beskrivning

Havsområdet består omväxlande av långgrunda sandiga vikar och stenigare kustlinje, se figurer 18a och b, längs vilken exponeringsgraden är högre och sträcker sig mellan Rekekroken i väster och Vegeåns mynning i öster och ut till drygt 6 meters djup.

Dominerande naturtyp är *sandbankar*, i grundare områden finns *blottade sand- och lerbottnar*, och därutöver hittar man även **laguner* och *rev*. **Lagunerna* ingår skötselmässigt i betesfällor och redovisas därför i de planeringsområdena (se 4.4 och 4.8).

Figur 18a. Sandrevlar och blottade sand- och lerbottnar i Vegeåns estuarie. Foto taget 2011. Figur 18b. Stenigare botten, rev, kring Halsarevet. Foto taget 2007 av Marine Monitoring AB, hämtad ur Länsstyrelsens rapport 2008:59.

Havsområdet har stor betydelse för lekande och uppväxande fisk och för födosökande fågel av många slag. Glesa ålgräsängar, steniga områden med makroalger samt mer exponerade kala bottnar karaktäriserar området. Nordost om Halsarevet ligger en musselbank. Området omfattar även sandrevlarna väster om Farhultsbaden och området kring Själronnen. Båda platserna utgör värdefulla miljöer för en mängd olika fåglar som änder, storskarv, vadare och måsfåglar och nyttjas året runt för födosök men även vid vila.

Tumlare och knubbsäl men även i viss mån gråsäl förekommer inom området.

Närings- och sedimentrikt vatten når havsområdet där Vegeån, Görslövsån och Oderbäcken har sina mynnningar, *estuarier*, och en påtaglig uppgrundning och även igenväxning märks särskilt vid de två sistnämnda mynningsområde.

4.1.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4

- Havsområdet inklusive revlar och block ska erbjuda en skyddad och ostörd miljö för marina däggdjurs och fåglars behov av att hitta föda, vila och att reproducera sig,
- Störningar av - och skada på fisk och bottenfauna inklusive biogent rev ska vara försumbar.

4.1.3 Åtgärder – se även 3.2.8 Åtgärder vid olycka, oljeutsläpp m m Istandsättningsåtgärder

- Inga.

Underhållsåtgärder

- Området lämnas till fri utveckling.
- Regelbunden provtagning av vattenkvaliteten i tillrinnande vattendrag med avseende på partiklar, näringsämnen och miljögifter är önskvärd.

Övriga åtgärder

- Restriktioner av t ex fiske, beträdnad, vattensporter m m införs.
- Insatser för att förbättra vattenkvaliteten i tillrinnande vattendrag bör utredas.
- Undersöka om stenfiske förekommit och i så fall utreda möjligheten att restaurera rev.

4.2 Betad dynvåtmark med omgivande skog, öster om Jonstorp

Areal: 0,9 ha

Kartor; bilagor 3b, 6c, 7b

Befintlig markanvändning: blandskog och våtmark 0,9 ha.

Planerad markanvändning: betad våtmark och blandskog 0,9 ha.

4.2.1 Beskrivning

Skogspartiet utgör egentligen kanten av ett lite större skogsområde öster om Jonstorp. Detta parti ligger längs klapperstenstranden söder om Jonstorps badplats. Den östra delen av skogen består mest av spridda träd och buskar. Centralt i området finns en *dynvåtmark* där havssäv dominerar.

Bland trädslagen märks tydligast likåldrig tall, ca 50 år gamla träd, men där finns även inslag av bl a alm, björk, al och ek. I buskskiktet finns t ex ek, rönn, benved, vinbär och hagtorn. Tallarna bedöms ha stor möjlighet att utveckla höga naturvärden.

Under höststormarna 2011 och 2013 avsatte det höga havsvattnet sand, grus och sten förhållandevis långt in i området.

Figur 19. Dynvåtmarken, vy mot sydväst. Foto taget 2010.

4.2.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4

- Områdets trädbevuxna del karaktäriseras av en naturlig dynamik. Om resurser finns, och markägaren är villig, görs mindre insatser för att öka inslaget av ek och en flerskiktad struktur.
- Trädskiktet domineras av tall men har inslag av lövträd som t ex alm, björk och ek och i buskskiktet finns bärande arter. På sikt ökar inslaget av ek.
- Död ved, i olika storlekar, ska finnas om minst 10 m³/ha.
- Grova och/eller gamla träd ska finnas; mer än 20% av förekommande levande träd är över 100 år gamla.
- Träd ska på sikt finnas i alla åldrar och storleksklasser.
- Gran och andra för regionen främmande trädslag ska ej förekomma.
- Dynvåtmarken är fri från igenväxning av träd och buskar och området betas.

4.2.3 Åtgärder

Istandsättningsåtgärder

- Området stängslas för betesdrift.
- I mån av resurser, och om markägaren är villig, kan viss gallring av tall utföras för att gynna ek och en mer flerskiktad struktur.

Underhållsåtgärder

- Området sköts genom betesdrift. Av hänsyn till den närliggande badplatsen, kan betesdjurens tillgång till området förhindras under juni-augusti. I övrigt lämnas området i princip till fri utveckling, men dynvåtmarken hålls fri från träd och buskar. Dynvåtmarken kan eventuellt slåttras om detta bedöms gynna naturvärdena.
- All död ved sparas i sin ursprungliga form.
- Träd som fallit över stängsel, väg eller stig får flyttas inom planeringsområdet. I övrigt lämnas död ved orörd där den står/faller.
- Stående torrträd och högstubbar lämnas, såvida de ej riskerar att falla över väg, stängsel eller stig i vilket fall de får tas ner. Avverkat material lämnas på platsen.
- Gran eller andra främmande trädslag avverkas.
- Hydrologin får inte skadas och bestående skador på mark ska undvikas.

4.3 Äldre dynamråde väster om Surkenabben

Areal: 18 ha.

Kartor; bilagor 3b, 6c, 7b

Befintlig markanvändning: betesmark 16,9 ha, ohävdad mark 1,1 ha.

Planerad markanvändning: betesmark 18 ha.

Figur 20. Vy västerut mot Jonstorp. *Risdyner* (kortare vegetation) omväxlande med *dynvåtmarker* (högre vegetation). Foto taget 2009.

4.3.1 Beskrivning

Området är en ganska öppen och lite kuperad gräsmark av hedkaraktär där den dominerande Natura 2000-naturtypen är *risdyner*, med inslag av *grå dyner* samt *stagg-gräsmarker*. I norra delen, på det som förr var ett fuktområde med bl a strandpadda anlades under 1900-talet en soptipp som numera är igenlagd och övervuxen med en naturaliserad flora. Ett mindre fuktområde finns kvar. Nordväst om kullen kan man skönja strukturer i terrängen som sannolikt visar de geomorfologiska processer som pågår; i nordsydliga ryggar har sand pålagrats av havet och däremellan finns på samma sätt långsträckta kärr i form av *dynvåtmarker*. Den norra delen har legat obetad under en period på senare år och därför har nypon, vresros, apel, hagtorn, slån och krikon kunnat få fäste (SO 1), se bilagd karta 7b. Väster om detta område finns ett parti med kattfot. Även den besvärliga främmande arten parkslide växer här. Hävden har dock återupptagits med nötkreatur och får som betesdjur.

Centralt i området (SO 4) finns en skogsdunge bestående av tall, al och björk och i dess förlängning västerut längs med en låg stenmur växer bl a relativt grov ek.

Området söder om dungen är mer öppen men då hävden under senare år har varit svag, har sly i form av bland annat björnbär etablerat sig (SO 2 och 3). Insprängt i den södra delen finns ett parti med **stagg-gräsmarker*.

I fältskiktet kan arter som backsippa och kattfot särskilt noteras, men även backtimjan, ljung och ängsull. I fuktiga, svagt hävdade områden märks veke/knapptåg. Granspira har funnits men försvunnit.

I kanten mot åkermarken finns en del stenmurar.

4.3.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4

- Området ska utgöras av en i stort sett träd-, busk- och slyfri betesmark där träd och buskar endast får förekomma sparsamt i de västra delarna, samt som glesa solitärer av apel, nyponros och fläder i SO 1.
- Grova tallar och al finns i en begränsad dunge (SO 4).
- Längs ej helt igenvuxna stenmurar får spridda buskar och träd men även snår finnas, som exempel på arter kan nämnas ek, rönn och sälg. Taggiga och bärande buskar samt ädla lövträd ska prioriteras i förhållande till andra.
- Stenmurar ska bevaras i gott tillstånd och vara väl synliga från åtminstone ett håll.
- Växter såsom backsippa, granspira och kattfot ska ha stabila populationer av en storlek som säkerställer deras fortlevnad.

4.3.3 Åtgärder – se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Istandsättningsåtgärder

- Røj i princip all björk och asp. (Asp bör företrädesvis ringbarkas). Grövre träd med påväxt av mossor och lavar kan stå kvar.
- Røj all vresros. Metod bör anpassas efter kunskapsläget.
- SO 1: røj all parkslide och vresros. Gallra bland nypon och övriga buskar (ej apel) så att betesdjur kan komma åt fältskiktet.
- SO 2 och 3: ta bort allt sly och putsa veke/knapptågen om inte betesdjuren har haft tillräcklig effekt.
- Om möjligt så in granspira där den tidigare vuxit, med lokalt frömaterial.

Underhållsåtgärder

- För större delen av området gäller att betessäsongen bör hållas inom perioden 1 maj – 30 nov, men ett område i norr och ett i söder (se bifogad karta 6c) bör ha ett senare betessläpp (helst närmare mitten av juni) av hänsyn till bl a kattfot respektive backsippa.
- Røj i buskvegetationen längs stenmurar så att dessa inte blir helt igenvuxna.
- SO 4 (skogsdungen): gallra så att ek, grova tallar och al gynnas. Gallringen kan göras successivt över åren.
- Fuktområden ska slås och slagen vegetation avlägsnas, om betesdjuren inte kan beta ner.
- Eventuell, uppkommande björk, asp, parkslide, sly ska röjas kontinuerligt.
- Om betesdjurens tramp på den torrare gräsmarken inte räcker för att skapa sandblottor ska detta göras manuellt i en sådan omfattning som bedöms nödvändig för att gynna bl a insektslivet.
- Stenar som fallit ner från stenmur ska läggas tillbaka. Ny sten får dock inte läggas på.
- Särskild uppföljning av utvecklingen av områdets flora om fortsatt betesdrift med får.

Övrig åtgärd

Om möjligt skapa ytterligare en våtmark.

4.4 Surkenabben och angränsande strandmark

Areal: 20,4 ha.

Kartor; bilagor 3b, 6c, 7b

Befintlig markanvändning: betesmark 18,5 ha, ohävdad mark 1,9 ha¹⁸.

Planerad markanvändning: betesmark 20,4 ha.

4.4.1 Beskrivning

Surkenabben är en sandrevel som under 1900-talet och fram till tidigt 2000-tal pålagrats kraftigt med sand och över tredubblats i storlek. Under höststormarna 2011 och 2013 avsattes ett 0,5-1 m tjockt lager sand, grus och sten på den östra stranden och begravnade den nordöstra delen av reveln. Massorna överlagrade en stor del av den dyn som där utvecklats och klätts med vegetation (se figur 21b). Dominerande Natura 2000-naturtyp var och är *grå sanddyn*. Bland växtarterna kan nämnas sandstarr, gulmåra, rölleka, gråfibbla, strandkrypa, liten blåklocka och borsttåtel. Vresros höll på att få fäste; många 2-3 dm höga skott sköt upp. Tiden får utvisa om de kan tränga upp genom det nya materialet.

Figur 21a. Vy västerut över igenvuxen lagun där bladvass dominerar. Närmast i bild mark som ej betats det året. Foto taget 2009. Figur 21b. Surkenabbens nordöstra del, vy norrut. Ett år efter adventsstormen 2011. Det avsatta materialets mäktighet ökar norrut. Foto taget 2012.

I takt med revelns framväxt har en flikig **lagun* in mot land bildats och mer eller mindre vuxit igen i dess norra del med framförallt bladvass men även havssäv (SO 5), se figur 21a samt bilagd karta 7b. I lagunens kanter växer glasört och i övergången från bladvassar till friskare mark kan ormtunga och rödsäv noteras. Både på revelns sida av lagunen och på den motsatta stranden finns områden med *salta strandängar*. Längst ner i söder, längs gränsen mot Görslövsån, dominerar högvuxna gräs som t ex bladvass (SO 7).

SO 6 är en våtmark som tidigare hyst strandpadda men som nu har vuxit igen med bladvass. Vattenstäckra, som kan vara skadlig för betesdjur, växer där också.

Surkenabben, lagunen och de grunda bottenarna utanför är mycket viktiga ur fågelsynpunkt. Här häckar bl a skärfläcka, strandkata, större strandpipare, tofsvipa, rödbena och gulärta men både antalet arter och individantalet har minskat kraftigt under de senaste dryga 40 åren. Igenväxning är sannolikt en bidragande faktor.

¹⁸ Ohävdad mark innebär här mark som betesdjuren ej har tillgång till. Betydligt större yta är i praktiken inte betad och utgörs av bladvass.

Längs med stranden, en bit upp från havet, går en stig som utgör ett populärt promenadstråk. På våren kantas denna av backsippa.

4.4.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4

- Området ska utgöras av betesmark helt fri från träd, buskar och högvuxen vass, som betas ut i angränsande vattenmiljöer.
- Området ska erbjuda en ostörd miljö under fåglars häckningstid.
- Växter såsom backsippa, ormtunga, rödsäv och om möjligt även vattenstäckra ska ha stabila populationer av en storlek som säkerställer deras fortlevnad.

4.4.3 Åtgärder – se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Istandsättningsåtgärder

- Samtliga vresrosplanter, inklusive deras rötter, ska tas bort. Metod bör anpassas till kunskapsläget.

Underhållsåtgärder

- Betessäsongen bör hållas inom perioden 1 juni – 30 nov, men betessläpp helst ej före 15 juni.
- Fuktområden ska slå och slagen vegetation (framförallt vass) ska avlägsnas, om betesdjuren inte kan beta ner.
- Samtliga vresrosplanter som kommer upp ska tas bort i så tidigt stadium som möjligt.
- Om betesdjurens tramp på den torrare gräsmarken inte räcker för att skapa sandblottor ska detta göras manuellt i en sådan omfattning som bedöms nödvändig för att gynna bl a insektslivet.

4.5 Strandängar mellan Görslövsån och Farhult

Areal: 79,3 ha.

Kartor; bilagor 3b, 6c, 7b

Befintlig markanvändning: betesmark 61,1 ha, ohävdad mark 18,2 ha.

Planerad markanvändning: betesmark 77,8 ha, ohävdad mark 1,5 ha.

4.5.1 Beskrivning

Vid en jämförelse med flygfoto från 1940 framgår det tydligt att området genomgått en del förändringar, se figur 4a och b. I nordost har en påtaglig pålagring av sediment skett med följd av att ca 130 m, som mest, land har nybildats vilket längst i norr utgörs av en sandrevel.

Området utgörs av flack mark som i nordväst karaktäriseras av de två vattendragen; Oderbäcken och Görslövsån, vilka mynnar i den angränsande viken Halså. Det nästan gemensamma mynningsområdet bildar ett delta som är tydligast kring Oderbäcken, se figur 4b. I både Görslövsån och Oderbäcken återfinns naturtypen *mindre vattendrag*. En stor del av området mellan vattendragen har varit uppodlat, men återgått till betesmark- dock med trivial flora. Den mest strandnära delen har troligtvis aldrig odlats men betydande delar har tyvärr ej heller betats på lång tid. Här dominerar höga gräs som bladvass men även havssäv (bl a SO 8-11), se bilagd karta 7b. Strax väster om Oderbäcken finns dock lite strandängsflora kvar med bl a gulkämpar och havssälting. Lite innanför den mest strandnära delen, söder om

Görslövsån, har nötkreatur återupptagit hävden sedan några år, med ett mycket lyckat resultat, se figurer 16 och 22.

Området öster om Oderbäcken bort mot Farhultsbaden betas av nötkreatur och karaktäriseras i de strandnära delarna av *salta strandängar* omväxlande med större partier med bladvass av olika täta bestånd. De strandnära delarna har varit fränstängslade under senare år och vegetationen har endast betats av gäss och änder. I början av 2000-talet fanns i SO 10 en mängd källgräs samt sumpskräppa- även den sällsynt. Längre från stranden är området lite högre liggande med insprängda sandblottor. Naturtypen är *torra hedar*. Mot nordost, utanför det betade området, finns igenvuxna **laguner*, *grå-* och *vita dyner* samt *driftvallar*.

Figur 22. Strandnära mark mellan Görslövsån och Oderbäcken.

Nötkreatur har påbörjat en restaurering av delar av området.

I resterande del av området, från i höjd med den gamla skjutvallen och söderut, dominerar naturtyperna *torra hedar*, **stagg-gräsmarker* och *fuktängar*. Där finns även naturtypen *fukthedar*. Vissa delar av detta område har, av flygfoto från 1940-talet att döma, varit uppodlade. Floran har till stora delar naturaliserats men gränslinjen syns tydligt i fält (se figur 23). I det gamla skjutområdet växer bl a granspira, Jungfru Marie nycklar och ängsnattviol. Längst i söder finns en mark som relativt nyligen övergått från åker till betesmark – även här finns Jungfru Marie nycklar. Genom den går ett dike vars vatten så småningom rinner vidare ut i Oderbäcken.

Figur 23. Vy från det gamla skjutbaneområdet mot Farhultsbaden visande gränslinje mot tidigare odlad mark till höger i bild.

Planeringsområdet är till övervägande del fritt från träd och buskar. I de strandnära delarna som lämnats utan hävd finns enstaka buskar av t ex fläder och nypon. SO 12 består av ett

nyponros-slånsnår och ett parti med bl a klockgentiana, som dock minskat kraftigt under senare år och slutat föryngras sig. I SO 13, 15 och 16 har en röjning av träd gjorts och kvar finns en betydligt glesare blandning av björk, ek och tall. SO 14 ingår i det gamla skjutområdet i vars gränser växer björk och annat lövsly, inklusive björnbär. Längs med Görslövsån växer några spridda träd.

Öster och väster om den nordliga delen av skjutbaneområdet samt väster om SO 14 finns områden i vilka björnbärssly fått fäste. Betetrycket i den östra fällan är lägre än den västra vilket har medfört att det här finns ett större problem med t ex björnbär.

I södra delen av SO 15 står ett vindskydd till betesdjuren. Angränsande till detta finns vad som förefaller vara en mangelgrav som inte återges på flygfoto från 1940 utan har tillkommit senare. Nordost och sydost om mangelgraven finns på vardera plats en byggnad som tillhört skjutbanan, mer om dessa beskrivs under kapitel 5.3. På den fd åkern i sydväst ligger en uppsamlingsfälla för djuren.

Även i detta planeringsområde har både antalet häckande fågelarter och individantal minskat. 2007 häckade strandskata, skärfläcka, tofsvipa och rödbena på denna strandmark.

4.5.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4

- Hela området ska utgöras av öppen betesmark, fri från bladvass och sly, som betas ut i havet.
- Björk ska inte förekomma annat än längs Görslövsån.
- Träd (främst ek och tall) och buskar förekommer endast inom SO 13, 15, 16, den södra gränsen där befintliga bestånd finns, längs Görslövsån (björk) samt på den fd åkern i söder. Träden längs Görslövsån får dock inte växa så nära häckningsområdena att de kan utgöra en skada för markhäckande fåglar. SO 13, 15 och 16 har endast spridda solitära ekar och eventuellt enstaka tall. Busksnåret (endast nypon och slån) i SO 12 begränsas i utbredning och tillåts därefter ej att breda ut sig mer, vidare innehåller det inga träd. Om snåret bedöms skadligt för t ex klockgentiana eller markhäckande fågel kan det tas bort i sin helhet.
- Växter såsom klockgentiana, källgräs, granspira, ängsnattviol, Jungfru Marie nycklar, majnycklar och sumpskräppa ska ha stabila populationer av en storlek som säkerställer deras fortlevnad.
- Området ska erbjuda en ostörd miljö under fåglars häckningstid.
- Området ska vara fritt från jätteloka.
- Mark, där vallar tillhörande skjutbanan funnits, ska genom naturlig insådd återgå till naturbetesmark.
- Den fd åkern längst i söder ska övergå till en träd- och buskrik betesmark med våtmarksinslag. Västkustros och luddbjörnbär bör särskilt gynnas i buskskiktet som även i övrigt bör utgöras av taggiga och bärande arter, naturligt förekommande i trakten.

4.5.3 Åtgärder – se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Iståndsättningsåtgärder

- Skjutvallen, andra vallar och tillhörande anordningar på den fd skjutbanan tas bort, marken saneras och jämnas till. I samband med detta är det viktigt att inte nattviol och Jungfru Marie nycklar, bl a, skadas.
- Björk och allt lövsly ska röjas i enlighet med målet ovan och röjt material bortföras. Inom SO 14 ska alla träd och buskar tas bort. SO 12 halveras i utbredningen.
- Björnbär (se under mål) och eventuell vresros ska röjas bort.
- Material för att sätta västkustros och luddbjörnbär, på den fd åkern i söder, hämtas inom naturreservatet. Företrädesvis används olika genetiska individer. Andra eventuella träd och buskar planteras eller tillåts självså genom förvaltarens försorg.

Underhållsåtgärder

- Betessåsong i strandnära, särskilt markerade delar (se bilagd karta 6c) bör hållas inom perioden 1 juni – 30 nov, men betessläpp helst ej före 15 juni. Betessåsong i övriga delar av planeringsområdet 1 maj – 30 nov.
- Aktiv styrning av betesdjuren dit de bäst behövs.
- Fuktområden ska slå och slagen vegetation (framförallt vass, men även veke/knapptåg) ska avlägsnas, om betesdjuren inte kan beta ner.
- Särskilda åtgärder för att gynna arter som klockgentiana, Jungfru Marie nycklar, majnycklar, granspira och källgräs ska vidtas i den utsträckning som behövs. Åtgärderna kan t ex innebära tillfällig betesfredning, naturvårdsbränning, putsning av annan vegetation i början av vegetationssäsong för att minska konkurrens.
- Om betesdjurens tramp på den torrare gräsmarken inte räcker för att skapa sandblottor ska detta göras manuellt i en sådan omfattning som bedöms nödvändig för att gynna bl a insektslivet.
- Om betesdjurens tramp bedöms skada dynerna i SO 11 bör annan skötselåtgärd vidtas, t ex slåtter eller naturvårdsbränning.
- Björk, björnbär, vresros och annat sly (förutom en mycket sparsam föryngring av ek) ska kontinuerligt röjas och bortföras.

Övrig åtgärd

Om möjligt skapa någon form av våtmark på den fd åkern i söder.

4.6 Farhultsbadens dyner och strandhed

Areal: 13,2 ha.

Kartor; bilagor 3b, 6d, 7b

Befintlig markanvändning: badstrand/strandmark och ohävdad mark 13,2 ha.

Planerad markanvändning: badstrand/strandmark 7,2 ha, betesmark 1,4 ha, extensivt hävdad hed 4,6 ha.

Figur 24a. Grå dyn i förgrunden och dynvåtmark, igenvuxen med bl a bladvass, längre bort till höger.

Figur 24b. Risdyn i områdets östra del. Foton tagna 2009.

4.6.1 Beskrivning

Havsströmmen längs med stranden i Farhult har under 1900-talet fört med sig material som avsatts i områdets västra del och lett till en betydande påbyggnad av landmassan. Innanför vattenlinjen löper en strand som blir bredare västerut och som kantas av upp mot 2-3 m höga sanddyner, sk *vita dyner*, längs en stor del av området. I samband med höststormar och högt vattenstånd under 2011 och 2013 eroderades dessa vita dyner kraftigt. Under följande vårvintrar restaurerade kommunen dock dynerna. Mot Åsnackens hamn övergår den avsmalnande öppna stranden till att uppvisa bestånd av bladvass men även inslag av källgräs och strandskräppa.

De vita dynerna är till stora delar täckta med vegetation där strandråg dominerar, men även t ex saltarv och monke skymtar fram. Nedanför dynerna, på stranden, avsätter havets vågor organiskt material som makroalger och ålgräs, vilka bildar naturtypen *driftvallar*. På landsidan, nedanför ryggen av de vita dynerna, övergår de till *grå dyner* med mer täckande vegetation. Där har vresrosplanter etablerat sig liksom spridda buskar med nypon, björk och fläder. I fältskiktet märks bl a rölleka, ängssyra, gråfibbla, höstfibbla, liten blålocka, saltarv, mer spridd strandråg, gråbo och kråkvicker.

Innanför dynerna, i den västra delen, ligger ett fuktigt parti som på flygfoto från 1940 i själva verket utgjorde strandlinjen. I denna *dynvåtmark* är vegetationen av högröts- och bladvasskaraktär (se figur 24a) men innehåller även flera sällsynta och hävdberoende arter såsom t ex ormtunga, nattviol, Jungfru Marie nycklar, ängsnycklar och plattsäv. Öster ut, längs parkeringen i väst, är dynvåtmarken något torrare och troligen äldre. Även här växer dock ängsnycklar, nattviol, plattsäv, tagelsäv mm och det finns problem med igenväxning. Förutom bladvass hittas även spridda exemplar av bl a salix, björk och al i dynvåtmarken. Delar av vassen och slyn har periodvis slagits. Strax väster om den västliga parkeringen står dock äldre träd i en tätare grupp.

Innanför de grå dynerna breder *risdyner* (se figur 24b) ut sig med inslag av bl a ljung, klockljung, kråkbär, backtimjan, gulmåra, kaprifol och rölleka men där även lövsly inklusive trädgårdsväxten silverbuske och vresroplantor har slagit upp.

Längs kanten mot bebyggelsen finns en tät tallplantering med relativt stort inslag av björk i den sydvästra delen och längre mot nordost - en renodlad björkplantering. I trädskiktet i övrigt finns också fin gammal, knotig tall, krattek och björk, bl a. Högre vresrobuskage står också att finna.

Mellan Åsnackens hamn och Farhultbadens parkering i väster löper en anlagd stig/väg längs vilken även finns sittbänkar placerade. Därefter tar en upptrampad stig vid västerut. På krönet av de vita dynerna går också en upptrampad stig. På otaliga platser har stigar med blottad sand skapats som skär genom de vita dynerna i riktning mot havet.

Farhults strand nyttjas för vanligt badliv, men även för olika former av surfning, hundrastning och ridning. För mer om anordningar för friluftslivet, se kap 5.

4.6.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4

- Området i sin helhet ska vara öppet och fritt från igenväxning. Vassbestånd i områdets östra del ska ej öka nämnvärt i utbredning.
- De naturliga geomorfologiska processerna som bildande och succession av dyner ska ske utan skadlig mänsklig påverkan.
- Träd i form av främst ek och grova, knotiga tallar samt grövre björkar (ej av igenväxningskaraktär) ska endast finnas längs med kanten mot bebyggelsen. Enstaka solitärer kan finnas i främst *risdyner*.
- Endast enstaka busksolitärer av för trakten naturligt förekommande arter ska finnas (inga vresrosor).
- Badplatsen ska kunna nyttjas utan att områdets biologiska och geomorfologiska värden skadas.

4.6.3 Åtgärder – se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Istandsättningsåtgärder

- *Grå dyner* och *risdyner*: Tunn björk, vresros, silverbuske samt annat lövsly ska i sin helhet tas bort från området. Undantaget är eventuell ek för föryngring där den står nära gränsen mot bebyggelsen. Avverkning bör ske under vintern och får ej ske under fåglars häckningstid.
- Vass och lövsly ska röjas i *dynvåtmarken* och i hela det område, där bladvass finns, som betecknas som betesmark jämför kartorna 6d och 7b. För slåtter av vass, se under 3.2.2. Vidare; Antalet gånger bör anpassas till tillväxten av vasskotten de första åren. Så snart som möjligt under restaureringsfasen bör slåtter endast ske tidigt på året och sedan först efter det att eventuella örter fröer mognat. Slaget material bör bortföras. Så snart som möjligt bör vassslåttern kombineras med betesgång. Den bladvass som växer i östra delen, mot Åsnackens hamn, lämnas utan åtgärd.
- Om sandblottor bedöms gynnsamma för insektsfaunan i *risdyner* kan sådana skapas med lämplig metod.

- Trädplanteringar, främst tallplantering: under förutsättning att markägarna samtycker bör avverkningar göras för att möjliggöra en utveckling mot *risdyner* – som intilliggande mark, med en bård av främst knotiga tallar, ekar och björkar.

Underhållsåtgärder

- *Risdyner* sköts extensivt genom främst bränning i de tidsintervall som bedöms lämpligt. Slaghackning närmast bebyggelse kan övervägas.
- *Grå dyner* sköts främst genom att vedartade växter tas bort i ett så tidigt stadium som möjligt.
- Igenväxningsvegetation som vass, vresros, björk och annat lövsly röjs kontinuerligt i alla områden.
- Område betecknad som ”betesmark, rekommenderat betessläpp tidigast 1 juni” (se bilagd karta 6d) sköts efter restaureringsfasen genom betesgång under hösten (betesperiod 1 september – 30 november) för att gynna örters frösättning och för att minska risken att betesdjur stör de närboende.
- Badplats: se kap 5.4.

4.7 Hedmarker mellan Farhult och Häljaröd

Areal: 19,5 ha.

Kartor; bilagor 3b-c, 6e, 7c

Befintlig markanvändning: betesmark 8,3 ha, ohävdad mark 10,2 ha och skog 1,0 ha.

Planerad markanvändning: betesmark 17,9 ha, skog 1,0 ha och extensivt skött mark 0,6 ha.

Figur 25 a. Södra delen av området. Klappersten i förgrunden och en siktgata har röjts på en fastighet. Till höger i bilden ett igenvuxet område som sedermera har röjts alltför hårt. Foto taget 2008. Figur 25 b. Betesmark i norra delen av området. Foto taget 2009.

4.7.1 Beskrivning

På den steniga udden norr om Farhults samhälle breder magra marker ut sig. Några mindre vattensamlingar finns på hedarna. Vid jämförelse av flygfoton från 1940 och 2006 är det tydligt att vissa förändringar skett inom naturreservatet i modern tid. Då såg det ut som större delen av området var öppet och hävdad. Sedan dess har fler våtmarker tillkommit, området öster om hamnen har vuxit igen, marker har lämnats ohävdade. Vad som inte riktigt framgår är att området har använts för stentäkt. På storskifteskartan från 1757 över Farhults socken anges området vara överhöljt med sten. Den äldre flygbilden visar dock att vegeta-

tion täckte området. Klapperstensfälten ligger numera exponerade på flera platser, också som högar eller vallar, strax öster om hamnen och minner om täktepoken. Ett brett bälte med klappersten finns också på den nordvästra delen av uddens strand. Stranden längs hela området är stenig, med varierad bredd. Bland stenarna sticker plantor av bl a strandkål, marviol och *Rumex spp* upp.

Sedan 1940 har mängden träd och buskar i området ökat. Norr om hamnen finns ett tätt bestånd med slån, nypon, hagtorn, björk, rönn, gran, syren och luddbjörnbär (SO 28), se bilagd karta 7c. I det större området öster om hamnen (SO 27) breder vegetationen ut sig alltmer över den magra klappern. Tyvärr gjordes en alltför omfattande röjning av träd- och buskskiktet vintern 2012-2013. Här växte till stor del björk och sälg, men i övrigt märktes även rönn, hagtorn, slån, nyponros, luddbjörnbär, kaprifol, vresros, ek, körsbär och enstaka päron. I princip alla träd och större delen av buskarna har huggits ner men lämnats på plats. Förhoppningen är att nya skott kommer fram från stubbar och stammar och att området kan återställas. I fältskiktet växer bl a ljung, träjon, smultron, blåbär, liten blåklocka, gulmåra, gråfibbla, åkervädd, fårsvingel och kruståtel i det magra tunna jordtäcket. Kombinationen av solexponerad sten med många håligheter och rikligt med blommande träd och buskar gör området potentiellt mycket värdefullt för faunan, särskilt för insekter och groddjur. SO17 utgörs av ett lägre liggande område där klen björk står mycket tätt.

I den norra delen av udden har beteshävd (nötkreatur) återupptagits efter några år i ohävd. I samband med detta har en ganska omfattande röjning av framför allt björk och björnbär också gjorts. Dominerande naturtyp är **silikatgräsmarker* men det finns även ett mindre område med *torra hedar (centralt)*, och i norr *salta strandängar* samt *sten- och grusvallar*. I och kring områdets våtmarker (SO 19-23) finns fortfarande en del buskvegetation kvar.

Igenväxningsproblem i form av bl a bladvass som breder ut sig finns också i våtmarkerna. I trädskiktet växer sälg, hagtorn, björk, fläder, vresros, asp och enstaka oxel. Den nordligaste av våtmarkerna är möjligen en **lagun*, medan ett par av de andra utgörs av naturtypen *öppna mossar och kärr*. En av dessa är ett kärr (SO 23) med kalkinfluens som i öster är av högstarrkaraktär, där blåsstarr dominerar, och i väster av lågstarr med bl a hirsstarr. Dessutom växer där darrgräs, klockljung, tätört, ängsstarr (NT), vildlin och kråklöver. Detta kärr har inslag av *fuktängar*. I anslutning till kärret har pågått en förbuskning (SO 26) som sträckte sig från där klappern ligger i dagern ut i fuktområdet och bestod av bl a björk, sälg, björnbär och nyponros. I björkdungen som ingår i skötselområdet har kransmossa och kalktujamossa påträffats, medan stor skedmossa och spjutmossa dominerar de våta partierna. Tyvärr har en röjning skett i detta område under vintern 2013 där all värdefull grov sälg samt asp tagits bort. Kvar finns endast klen björk.

Till mer ovanliga arter i fältskiktet på den norra delen av udden kan nämnas t ex krypfloka (EN) och loppstarr (VU) (SO 20) och bland djurlivet större vattensalamander. Tidigare har strandpadda påträffats och även jorduggla – tillfälligtvis.

SO 18 och 25 utgörs av busksnår där slån dominerar. Även SO 18 har gallrats under vintern 2013 men björk och större ek har lämnats kvar.

I nordöstra delen av fällan har vid flera tillfällen massor dumpats, bl a innehållande potatis och jord (SO 24).

En grusväg går från Farhultsbaden in i området och viker i den norra delen av dels mot nordväst till en stor vändplats och dels mot sydost där det är möjligt att parkera ett par bilar. Vägen övergår därefter till en stig genom skogen som leder fram till och fortsätter längs bebyggelsen mot nordost och Häljaröds hamn vidare mot Rönnen. Österut är området ohävdad och en förbuskning (bl a slån, vres- och nyponros och t o m krusbär) är ställvis omfattande. Bland klappern kan också kärleksört noteras. Precis väster om Häljaröds hamn har massor dumpats och fyllt upp strandmarken.

4.7.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4

- Det område som är markerat som ”betesmark, rekommenderat betessläpp tidigast den 1 maj” (se bilagd karta 6e) och ej är indelat i ett skötselområde ska utgöras av en öppen, betad strandmark. Taggiga och bärande buskar av t ex nyponros, björnbär, hagtorn och slån ska förekomma mycket glest, som solitärer. På samma sätt ska finnas solitärer av t ex ek, rönn, oxel och sälg.
- De relativt grunda våtmarkerna (SO 19-22 samt 24) ska ha en klar vattenspiegel under större delen av året. (De kan dock periodvis vara uttorkade.) Träd och buskar finns i huvudsak endast på sin höjd längs våtmarkernas västra och norra kanter, mot söder finns ingen högre vegetation.
- Det öppna, hävdade kärret (SO 23) ska vara fritt från igenväxning även i kantzonen.
- Arter såsom större vattensalamander, loppstarr, krypfloka och ängsstarr ska ha stabila populationer av en storlek som säkerställer deras fortlevnad.
- SO 26; Att återfå grov sälg och enstaka grova aspar, eventuellt enstaka grov björk, i klapperstensdelen av området. I övrigt är området öppet med enstaka spridda taggiga eller bärande buskar eller solitärer av ek/rönn/oxel/hagtorn och fritt från sly.
- SO 18 och 25 ska utgöras av välavgränsade snår av bärande och taggiga buskar. Gärna ek.
- SO 27 ska utgöras av en betad hedartad mark, återigen rik på träd och buskar, och med inslag av bara klapperstensytor. Solitärer av ek, oxel, rönn, sälg/gråvide, päron, apel och hagtorn prioriteras framför grupper av desamma- som dock också ska förekomma men i mindre utsträckning. Spridda buskar eller avgränsade mindre snår av t ex ros- eller björnbärsbuskar kan också förekomma. Stenbrottets strukturer ska framgå tydligt. De norra och nordöstra delarna av skötselområdet kan ha en rikare förekomst av sälg/gråvide. Grova björkar förekommer som enstaka solitärer och i mindre grupper. Asp förekommer i princip inte annat än som grövre träd. Trädkronors och buskars täckningsgrad är 30-40%. Om det visar sig att området inte kan betas, kvarstår målet i övriga delar.
- SO 17 ska utgöras av en ”naturskogslik” dunge med blandade lövträd. Området kan dock lämnas fränstängslat om omkringboende barn önskar en ”lekskog”. Förvaltaren avgör.
- SO 28 ska utgöras av en flerskiktad blandlövskog med stort inslag av bärande, taggiga buskar.
- SO 29 ska utgöras av stenig gräsmark med spridda taggiga och bärande buskar samt solitärer av framförallt ek, rönn, apel och sälg.

4.7.3 Åtgärder – se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Istandsättningsåtgärder

- SO 17; betesdrift introduceras, alternativ området lämnas fränstängslat och med tillträde från stigen.
- SO 19-22 samt 24; røj bort träd och buskar längs de södra delarna, samt all vresros och unga björkar kring resten av våtmarkerna. Røj allt björnbärssly. Røjningsrester ska bortföras.
- SO 23; träd och buskar ska tas bort, även från kantzonen.
- SO 26; røj i enlighet med målet ovan för att på sikt återfå de naturvärden som fanns och utveckla dessa.
- SO 27; røjningsrester ska bortföras från naturreservatet och området stängslas för introduktion av betesdrift. Røjt material som bedöms värdefullt för t ex insekter och större vattensalamander kan dock lämnas kvar på lämpliga platser. Det kan också lämnas kvar runt träd som visar tecken på att komma igen, som skydd mot betesdjur. Slätter som alternativ till betesdrift är inte aktuellt för detta område.
- SO 28; ta bort gran.
- SO 29; røj tunn björk och annan lövsly.

Underhållsåtgärder

- I det område som är markerat som ”betesmark, rekommenderat betessläpp tidigast 1 maj” och ej är indelat i ett skötselområde ska sly röjas kontinuerligt.
- SO 17 och 28; fri intern dynamik. Om resurser finns kan luckor skapas i område 17 för att stimulera en mer blandad åldersstruktur.
- SO 23; om inte betesdjuren klarar av att beta ner vegetationen tillräckligt ska skötseln kompletteras med slätter. Slätter kan eventuellt göras vartannat år utefter behov. Slagen vegetation ska bortföras.
- SO 19-22 samt 24; røj sly inklusive vresros kontinuerligt och bortför røjningsrester som inte bedöms vara värdefulla för t ex insekter och större vattensalamander.
- SO 26 och 27; löpande insatser fokuserar på att uppnå målen enligt ovan. Vedartat sly som inte ska sparas i enlighet med målen ska röjas och røjningsrester, som inte bedöms vara värdefulla för t ex insekter och större vattensalamander, ska bortföras. Ersättningsträd för solitärer ska säkras i lämplig omfattning – gäller särskilt för SO 27. För SO 26 gäller särskilt att åtgärder för att gynna att säl, naturligt, kommer tillbaka som grova solitärer vidtas.
- SO 18; beskär buskar regelbundet så att stigen är lättframkomlig.
- SO 25; snåret förhindras från att breda ut sig ytterligare.
- SO 29; om gräsmarken hotas av förbuskning ska dessa buskar röjas.

Övrig åtgärd

- Rensning av våtmarkerna för att säkerställa en fri vattenspegel för att gynna groddjur ska utföras vid behov. Förvaltaren ansvarar för om behov finns. Eventuell rensning bör föregås av en inventering av fauna och flora - inkluderandes även mossor.

4.8 Rönnen och närliggande betesmarker

Areal: 48,8 ha.

Kartor; bilagor 3c, 6f, 7c

Befintlig markanvändning: betesmark och våtmarker 43,6 ha, ohävdad naturmark 1,4 ha, åker 3,8 ha.

Planerad markanvändning: betesmark och våtmarker 45,0 ha, åker 3,8 ha.

Figur 26a. Träd- och buskmarker i sydväst. Figur 26b. Vy mot norr över Rönnen. Till höger i förgrunden en våtmark som sedermera har restaurerats. Foton tagna 2009.

4.8.1 Beskrivning

Området sträcker sig mellan och inkluderar de träd- och buskrika markerna sydväst (SO 30) och sydöst (SO 33) om Rönnen (se figur 26 a och b, samt bilagd karta 7c). Sydväst om Rönnen finns även en åkermark som ingår samt ett område naturmark som ligger ohävdad. Hela området utgör det mest kuperade av naturreservatet med den södra och västra delen betydligt högre liggande än de strandnära partierna.

Vid jämförelse med flygfoto från 1940 framgår vissa skillnader. Rönnen har utökats i omfång söderut och är numera inte längre en ö. Muntliga uppgifter från lokalbefolkningen gör gällande att Rönnen använts för militära syften, dels som träningsmål när flygvapnet övade under andra världskriget och dels att skjuta ifrån. Kvar på "ön" finns ett värn, ett annat sägs dock numera ligga i vattnet pga omfattande sandtransporter. De våtmarker som finns idag framträder inte lika tydligt och de som möjligen fanns då verkar ha varit mindre. Den träd- och buskbärande marken i öster var till stora delar uppodlad och den andra träd- och buskmarken i väster förefaller ha varit öppnare. En bit av betesmarken i söder har övergått till åker.

Ön Rönne är uppbyggd av sand och uppvisar *för-, vita och grå dyner*. Där finns även partier med *driftvallar*. Utbredningen av naturtyperna skiftar och påverkas kraftigt vid stormar när det råder högvatten. I norr finns även ett par **laguner*. På den östra delen dominerar *salta strandängar* även om vissa delar är mer steniga; *sten- och grusvallar*, och blocken fortsätter ut i den vik som förut var sundet mot fastlandet. Längs stranden på fastlandsdelen, sydöst om Rönne, finns *glasörtstränder* i en smal remsa. Betydligt större är det angränsande området med *salta strandängar* - ett lågtliggande marskland med skonor. Här har havet karvat i den strandnära torven, se figur 5. På strandängen växer bl a saltarv, strandkrypa, gulkämpar, salttåg, havssälting, saltgräs, strandmålla men även liten blåklocka, åkertistel, strandråg och smal käringtand. Söder om strandängen är dominerande naturtyp **silikatgräsmarker* med arter som backtimjan, stagg, fårsvingel, gul fetknopp, kruståtel, knägräs och sandstarr. Insprängt i

detta område finns olika typer av mer fuktiga områden med arter som bl a veke/knapptåg och björnbär men man hittar exempelvis även kärrtistel, gåsört, nysört, älggräs, blodrot, smultron, ryltåg, stenmåra och gråfibbla. Där finns även ett par områden med **stagg-gräsmarker*. En av de högre liggande våtmarkerna (SO 42) utgörs av *fuktäng* med kalkinfluens. Här växer bl a loppstarr och ängsnycklar m m. Längst i söder ligger en fränstängslad våtmark (SO 31) som restaurerades häromåret. I anslutning till denna finns en källa varifrån betesdjuren får dricksvatten. Sydväst om Rönnen har en *grå dyn* utvecklats. Rönnen och strandmarken är nästan helt fria från träd och buskar; men det finns t ex vresros på Rönnen och spridda blandade buskar på "fastlandet". I gränsen mot åkermarken i öster finns en ridå av lövträd, bl a ek.

Den träd- och buskrika hagmarken i väster (SO 30) delas och kantas av stenmurar. Här har den fridlysta västkustrosen, som betecknas som starkt utrotningshotad, en värdefull fristad. Västkustrosen föredrar att växa i bryn och finns på tre lokaler i Skåne och resten av de ca 30 svenska lokalerna finns på västkusten. I buskskiktet ses även vanlig nyponros och utöver denna också fläder, björnbär och slån. Fina spärrgreniga ekar står längs stenmurar, i övrigt märks även rönn och körsbär - ställvis mycket klena träd. Både träd- och buskskiktet är drabbat av igenväxning. Fältskiktet är tämligen trivialt pga näringspåverkan, särskilt i den västra delen. Här dominerar nässlor, åkertistlar och skräppor. En stor del av näringspåverkan kan bero på att dräneringsvatten från åkern söder om hagen leds in över marken och letar sig ner mot havet. Näringsrika rensmassor har också lagts ut. I den östra delen växer dock svarttandad maskros (VU).

Längs med stranden i den östra delen av området finns en annan bitvis lite igenvuxen träd- och buskrik mark (SO 33), men denna ligger ohävdad. På häradskartan från 1910-1915 var marken uppodlad och där låg någon form av bebyggelse. Idag syns delar av en husgrund men där finns också minst två äppelträd, vilket vanligen tyder på en boplats. En bit norr om grunden står en gammal sjöbod. Trädskiktet består av oxel, körsbär, pil, poppel, rönn, ask, björk, asp och ek och i buskskiktet märks ymnigt med björnbär men även krikon/slån, hagtorn och nyponros. Trots uppodlingen har florans naturaliserats vilket gått längst i den nordvästra delen. Denna utveckling har sannolikt påskyndats av den lätta jordarten och noteras kan arter som rödven, liten blåklocka, gulmåra och gråfibbla. Vid foten av strandbrinken växer bl a strandkrypa, strandaster, bladvass och havssäv.

Den enda fasta fornlämningen inom naturreservatet som syns ovan mark är en låg gravhög från bronsåldern som ligger i västra delen av åkermarken. Högen är kantskadad, och odlingssten har lagts upp på den. Bland övriga fasta kulturhistoriska spår märks, förutom värnen, stenmurarna och husgrunden, ett par grindstolpar i sten längst i väster i gränsen mot angränsande mark, och dessa utgör ena änden av den stig som leder genom området mot bebyggelsen i öster.

Jord- och stenmassor har dumpats i flera upplag på strandmarken (SO 32).

I planeringsområdet ingår även en ganska brant åkermark i vars gräns mot omgivande åkrar växer en del träd och buskar. Mellan åkern och strandmarken finns ett stycke ohävdad mark som förr verkade ingå i den stora strandbetesmarksfällan. Enligt den nuvarande markägaren

har sand till husbehov tagits därifrån och marken är därför lite ojämn. Denna lilla bit av ohävdad mark håller på att växa igen och domineras av gräs som kvickrot. I busk/trädskiktet märks björnbär, nyponrosor och rönn.

Rönnen är ett populärt tillhåll för de sälar som rör sig i Skälderviken. Strandmarkerna är av stor betydelse för kustfågelfaunan och här häckar bl a gravand, skärfläcka, småtärna och gulärta. Tidigare har sydlig kärrsnäppa, rödspov, silvertärna och fältpiplärka häckat, tillfälligt också bl a mindre strandpipare. Området kring Rönnen är populärt för sportfiskare som kommer väldigt nära land.

4.8.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4

- Hela planeringsområdet ska utgöras av betesmark förutom åkern (se bilagd karta 6f). Träd och buskar förekommer endast i hagmarkerna i väster, öster, längs södra reservatsgränsen samt sparsamt vid våtmark invid vägen i söder. Förutom längs hagmarkerna i öster betas området ut i havet och andra våtmarker.
- SO 30 och 33 ska vara fria från igenväxningsvegetation men ha spridda solitärer av ädla lövträd och taggiga/bärande buskar, vilka även kan förekomma i ett fåtal väl avgränsade snår och i bryn.
- Västkustros ska finna i ca 100 livskraftiga exemplar där hänsyn tas till förnygring. Loppstarr och ängsnycklar ska ha stabila populationer av en storlek som säkerställer deras fortlevnad.
- Våtmark i söder, SO 31; ska ha en fri vattenyta och hålla vatten året om samt ha en utformning som gör den lämplig som grodvatten.
- Husgrund och gamla äppelträd ska tydligt framgå i landskapet och inte skadas av betesdjur.
- Området ska erbjuda en ostörd miljö under fåglars häckningstid.
- Stenmurar ska vara synliga från något håll i merparten av deras sträckning.
- Grindstolpar ska vara helt synliga.

4.8.3 Åtgärder– se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Istandsättningsåtgärder

- Samtliga vresrosplanter, inklusive deras rötter, ska tas bort. Metod bör anpassas till kunskapsläget.

SO 30:

- Trädskiktet röjs på allt som inte är ädla lövträd eller bärande sådana. Klena körsbärsträd ska tas bort. Snår ska begränsas i utbredning. Björnbär ska röjas kraftigt (ca 60% ska tas bort). Nyponros ska begränsas i utbredning (se målet ovan) till förmån för västkustros. Bryn ska säkerställas för att gynna västkustrosen.
- Upp till 100 exemplar av västkustros bör särskilt märkas för att underlätta vid röjning.
- Rensmassor i markerade vallar bör jämnas ut i ett tunt lager där marken ej har uppenbara flora/faunavärden.

SO 33:

- Gamla äppelträd och husgrund skyddsstängslas.

- En omfattande röjning av björnbär ska göras, men hänsyn ska tas om luddbjörnbär visar sig finnas. Poppel, björk och asp ska helt tas bort. Övriga snår ska begränsas i omfattning och spridda buskar gallras så att solitärer framstår tydligare.

SO 42:

- Området rensas på sly och på täta bestånd av igenväxande *Juncus* sp.

Underhållsåtgärder

- Betessäsongen bör hållas inom perioden 1 maj – 30 nov, men om möjligt är det att föredra med ett senare betessläpp, helst efter den 1 juni, på Rönnen och på angränsande strandmark- ett område stort nog att tillgodose fåglars häckningsområden.
- Fuktområden ska slås och slagen vegetation ska avlägsnas om betesdjuren inte kan beta ner tillräckligt för att det inte ska ske en skadlig ansamling av förna. Särskilt veke/knapptåg behövs hållas efter. Det är extra viktigt att inte SO 42 växer igen. Putsning av ohäldsvegetation som skräppor, nässlor och tistlar ska göras årligen vid behov innan de sätter frön (i den västra träd- och buskmarken).
- Träd och buskar ska röjas bort om de kommer upp inom någon annan del av området än det som omnämns under rubriken ”mål”. Röjning inom dessa områden ska göras efter behov med ”målet” som utgångspunkt. Röjning av buskar i den västra träd- och buskbärande marken ska göras på bekostnad av andra arter än västkustros.
- Samtliga vresrosplanter som kommer upp ska tas bort i så tidigt stadium som möjligt.
- SO33: Husgrund och äppelträd ska hållas fria från skadligt sly och markvegetationen bör putsas vid behov.
- Kantzonen runt våtmarken, SO 31; ska skötas genom bete eller slåtter.
- Odlingssten som lagts upp på gravhögen ska lämnas kvar.
- Stenar som fallit från stenmur ska läggas tillbaka, men ny sten får ej läggas på.
- Om grindstolpe välter ska den resas.
- Plöjning får ej ske närmare än 3 m till gravhögens fot.
- Åkermarken ska skötas enligt god jordbrukssed.

4.9 Stränderna mellan Rekekroken och Jonstorp samt vid Norra Häljaröd

Areal: 8,4 ha.

Kartor; bilagor 3a-d, 6a-g, 7a

Befintlig och planerad markanvändning: strandmark 8,4 ha.

Figur 27a. Vy nordväst från Jonstorp mot Rekekroken. I förgrunden syns en båtanordning. Figur 27b. Udden på Åsnacken, vy mot Kullaberg. I förgrunden strandkål och marviol. Foton tagna 2008.

4.9.1 Beskrivning

Stranden mellan Rekekroken och Jonstorp (se bilagd karta 7a) utgörs av en relativt smal, bitvis brant strandzon med svallade, runda stenar. Vegetation förekommer sparsamt. På vissa partier där Jonstorps bebyggelse angränsar har strandbrinken förstärkts med större stenbumlingar och stensträngar har även lagts ut i vattnet. Anläggningar för båtanvändning har gjorts (se exempel i figur 27a). Nordväst om Jonstorps hamn finns en kortare sträcka med sandstrand. Stranden mellan Rekekroken och Jonstorp utsattes för kraftig erosion under höststormarna 2013.

På den nordvästra delen av Åsnacken finns ett område med naturtypen *sten- och grusvallar*.

Stranden längs Norra Häljaröd inkluderar i väster en gräsmark med lite träd och buskar där stora upplag i form av bl a röjningsrester ofta har förekommit och eldats på plats (se figur 28a). Längs gräsmarken går en stig mellan bebyggelsen i öster och betesmarkerna vid Rönnen. Här finns även ett mindre område med *driftvallar* och *vita dyner* – som inte är i så bra skick.

Längre österut går reservatsgränsen i strandbrinken av den svallade klapperstenen. Mellan de rundade stenarna förekommer även här viss vegetation. Flera pirar bestående av stensträngar, längs vilka mindre båtar förtöjs, har anlagts (se figur 28b). Den största av dem har tillkommit, åtminstone i sin nuvarande längd, efter 1940. Även denna sträcka eroderades kraftigt vid höststormarna 2013.

Figur 28a. Gräsmark vid Norra Häljaröd där upplag ofta har förekommit. Foto taget 2009. Figur 28b. Stensträng, Norra Häljaröd. Foto tagit 2008.

4.9.2 Mål

- Strändernas utveckling ska styras av naturliga processer.
- Stränderna ska vara fria från fler anläggningar.
- Gräsmark vid Norra Häljaröd ska domineras av en låg hävdgynnad naturlig vegetation med förutsättningar för en rik insektsfauna och erbjuda en från stigen god sikt över havet.
- Spridda solitärer eller mindre dungar av träd eller buskar ska förekomma.
- Inga upplag och ingen eldning ska förekomma, förutom eventuellt Valborgsbål på vändplats ca 200 m nordnordost om hamnen på Åsnacken, se även kap 3.2.5.

4.9.3 Åtgärder– se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Istandsättningsåtgärder

- Samtliga vresrosplantor, inklusive deras rötter, ska tas bort. Metod bör anpassas till kunskapsläget.

Underhållsåtgärder

- Gräsmarken vid Norra Häljaröd ska skötas genom slåtter på hösten, årligen eller vartannat år. Eventuella uppkommande busk- eller trädplantor mellan stig och hav ska tas bort. Befintliga buskar och trädets utbredning behålls. Slåtter kan ersättas med naturvårdsbränning under vår/vinter vartannat – vart tredje år.
- Samtliga vresrosplantor som kommer upp ska tas bort i så tidigt stadium som möjligt.

4.10 Strandmarkerna vid Utvälinge

Areal: 13,5 ha.

Kartor; bilagor 3d, 6g, 7d

Befintlig markanvändning: ohävdad mark 12,7 ha, åker 0,8 ha.

Planerad markanvändning: betesmark 9,7 ha, ohävdad mark 3,0 ha, åker 0,8 ha.

4.10.1 Beskrivning

I väster börjar området med en liten bit av Höganäs kommun för att österut övergå i Helsingborg stads enda strandmarker i Skälderviken. Dessa strandmarker tillhör byn Utvälinge. Väster om vägen ”ner mot” Sandön löper en ganska långsmal ohävdad mark (SO 37, se bilagd karta 7d) och en åker (slåttervall) (SO 38) intill landsvägen.

Figur 29. Väster om Utvälinge. Före detta betesmark som vuxit igen med bladvass. Foto tagit 2009.

Den strandnära delen domineras av bladvass och detta bälte varierar i mäktighet se figur 29. Vid jämförelse med flygbild från 1940 framgår att viss påbyggnad av stranden skett i vilken vassen fått fäste. Insprängt finns även rosendunört, skräppor, rörsvingel och hundkex, t ex. Själva stranden är smal och utgörs av sand och svallade stenar. Under adventsstormen 2011 avsattes sand och grus på strandens högre delar i åtminstone den västra delen av området. Innanför strandbrinken sluttar marken uppåt mot söder. Längs den södra kanten av vasshavet går, åtminstone i den västra halvan, en klippt grässtig. Just denna del verkar ha varit betad i "senare" tid och kvar finns stängselstolpar. Söder om stigen dominerar en mer torrängslik flora med bl a renfana, liten blåkllocka, rödven/brunven, bockrot, strandråg och ängssyra. Ett mindre område med **silikatgräsmarker* förekommer. Längst i väster växer även flädervänderot, backsippa och såpnejlika. I träd- och buskskiktet förekommer bl a gran, pil, björk, rönn, vresros och sälg.

Mellan åkern och marken norrut ligger en jordvall i vars västra del står en hel del lövsly. Själva åkern förefaller inte ha varit upplöjd på ett tag men den har en trivial flora.

Runt Vegeåns mynning breder också vasshav (SO 39-41) ut sig. Där finns även inslag av al, sälg och björk.

4.10.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4

- SO 37: Betad strandäng till vegetationskanten på stranden med eventuellt endast mindre partier med bladvass (jämför bilagda kartor 6g och 7d). Ingen vresros, björk eller gran ska förekomma och endast enstaka exemplar av sälg, pil och rönn.
- SO 38: Åkern: långliggande slättervall som om möjligt ingår i angränsande betesmarks fälla och därmed betas.

- SO 39-41: Område med bl a hög bladvass och havssäv, men endast någon enstaka sälgbuske. Vassen ska inte fortsätta att sprida sig in i Vegeåns fåra.
- SO 37-41: Ingen jätteloka ska förekomma.

4.10.3 Åtgärder– se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Istandsättningsåtgärder

- SO 37: Träd och buskar ska röjas enligt mål, se ovan. Samtliga vresrosplantor, inklusive deras rötter, ska tas bort. Metod bör anpassas till kunskapsläget. Stängsel som delar området i två fällor bör sättas upp där gränsen dem emellan går vid västra kanten av Utvälinges täta bebyggelse.
- SO 38: Mellan åkern och naturmarken finns ett gammalt stängsel som bör tas bort. Allt lövsly utom rönn och sälg tas bort.
- SO 39-41: Røj och ta bort alla träd och buskar utom någon enstaka sälg.

Underhållsåtgärder

- SO 37: Årligt bete av nötkreatur. Betessäsongen bör hållas inom perioden 1 maj – 30 nov, men östra fällan bör inte betas under badsäsong dvs under perioden juni t o m augusti. Eventuella uppslag av igenväxningskaraktär av buskar och träd ska tas ner vid uppkomst och bortföras. Vass, förutom väl avgränsade mindre partier bör tas bort vid uppkomst genom slåtter.
- SO 38: Skötsel enligt god jordbrukssed.
- SO 39-41: Eventuella uppslag av träd och buskar ska tas ner och bortföras.

4.11 Sandön och Själrönnen

Areal: 4,3 ha

Kartor; bilagor 3d, 6g, 7d

Befintlig markanvändning: ohävdad mark 4,3 ha.

Planerad markanvändning: ohävdad mark 0,8 ha, extensiv mark 3,5 ha.

4.11.1 Beskrivning

Själrönnen (se figur 30, samt bilagda kartor 1a, 6g och 7d), som består av en långsmal samling av block och sten, ser inte ut att ha förändrat sig nämnvärt vid jämförelse med äldre kartmaterial och flygfoton. Själrönnen är en viktig uppehållsplats för säl, främst knobbsäl. På och kring Själrönnen uppehåller sig året runt mycket fågel, framför allt änder, storskarv, vadare och måsfåglar. Ön omfattas av beträdnadsförbud mellan den 1 april och 15 augusti. I samband med bildandet av detta naturreservat utökas beträdnadsförbudsområdet för att stärka skyddet för fågellivet och för säl.

Figur 30. Vy från Sandön mot Själrönnen. Foto tagit 2011.

Desto större förändringar har skett beträffande **Sandön**, i mynningen av Vegeån. På häradsekonomiska kartan från 1910-1915 finns den inte inritad, men på ortofotot från 1940 kan man se att uppgrundningen nått så långt att reveln når ovan vattenytan. Öns sanddyner har numera inte bara byggts på ytterligare utan också täckts med bl a strandråg. Vresros har börjat få fäste. Naturtyper: *vita-* och *grå dyner*. I fuktiga, skyddade partier mot Vegeåns mynning breder även bladvass och havssäv ut sig.

Figur 31. Sandön. *Vita dyner* till vänster, följt av *grå dyner* och bladvass till höger. Foto tagit 2011.

Sandön och revlarna runt denna är viktiga för fågellivet. Här häckar eller har häckat flera mer eller mindre ovanliga kustfågelarter t ex skärfläcka, kentsk tärna, fisktärna och småtärna (alla är Natura 2000-arter.) Sandön är en omtyckt badplats och nyttjas också av sportfiskare. Under sommarmånaderna förbinds Sandön med fastlandet via en brygga.

4.11.2 Mål utöver de som beskrivs under 3.1 ovan, samt bilaga 4

- Själrönnen: blockrik och stenig ö påverkad endast av naturliga processer där områdets sälar erbjuds en skyddad uppehållsplats.

- Sandön: sanddynö med naturlig dynamik och succession mellan bar sand, fläckvisa förekomster av sandbindande växter (strandråg, sandrör och sandstarr) och mer sammanhängande, låg dynvegetation.
- Typiska fågelarter, t ex skärfläcka, fisktärna och småtärna, ska häcka regelbundet i ej minskande populationer.
- Området ska erbjuda en ostörd miljö under fåglars häckningstid.

4.11.3 Åtgärder– se även 3.2 Generella riktlinjer och åtgärder Istandsättningsåtgärder

Sandön

- All vresros och andra eventuellt förekommande buskar inklusive sly ska tas bort.
- Bladvass/havssävbestånd ska tas bort där en restaurering kan leda till att vegetationen utvecklas mot naturtyp. I första hand bör slåtter utföras och materialet borttransporteras. Om inte borttransport går att lösa bör naturvårdsbränning göras.

Underhållsåtgärder

- Själrönnen: innan beträdnadsförbudssäsongen ska ön rensas årligen på förekommande skräp.
- Sandön: samtliga vresrosplantor och andra buskar som kommer upp ska tas bort i så tidigt stadium som möjligt. Avverkning bör ske under vintern och får ej ske under tiden 15 mars – 15 juli. Avverkat material ska borttransporteras.
- Bladvass/havssävbestånd ska tas bort där naturtyper kan bevaras och utvecklas.

4.12 Lövskog väster om Farhult

Areal: 8,0 ha.

Kartor; bilagor 3a, 6c, 7b

Befintlig markanvändning: blandlövskog och våtmark 8,0 ha.

Planerad markanvändning: ädellövskog och våtmark 8,0 ha.

4.12.1 Beskrivning

På Skånska Recognosceringskartan från 1812-1820 redovisas inga träd i området vilket snarare framstår som öppet och innehållande en sankmark, se figur 32. Inte heller på häradskartan från 1915-1920 finns träd angivna. På flygbilder från 1940 var området trädbevuxet dock inte i sådan omfattning som i våra dagar.

Större delen av skogen är ganska ung och av igenväxningskaraktär. Inslaget av björk och ek är stort. Ek förekommer både som grova träd och i riklig föryngring. Markvattennivån är hög vilket gör att det finns några blötare partier med sumpskogskaraktär, bl a björksumpskog. Bland övriga trädslag finns rönn, oxel, lönn, klibbal och även någon idegran och småplantor av gran. Längs västra kanten växer en bård med tall.

I sydvästra delen finns ett kärr (SO 36) där bl a ängsull växer (se bilagd karta 7b). Områdets biologiska värden kan bäst bevaras och förhöjas om det lämnas till i princip fri utveckling där de enda aktiva insatserna begränsas till att ta bort gran och andra för regionen främmande trädslag.

Figur 32. Våtmark inbäddad i skogen. Foto taget 2010.

4.12.2 Mål

- Skogens trädskikt ska domineras av ek, som ska utgöra minst 50% av grundytan.
- Inslag av andra lövträd (björk, asp, rönn, lönn) samt tall finns.
- Skogsbryn mot väst ska vara ljusöppet, dominerat av ek och tall.
- Död ved, i olika storlekar och nedbrytningsstadier, ska finnas om minst 30 m³/ha.
- Grova och/eller gamla träd ska vara rikligt förekommande; mer än 20% av förekommande levande träd är över 100 år gamla.
- Träd ska på sikt finnas i alla åldrar och storleksklasser.
- Gran och andra för området främmande trädslag får ej förekomma.

4.12.3 Åtgärder

Istandsättningsåtgärder

- Gran och andra främmande trädslag ska tas bort/avverkas. Om lämpligt ur naturvårdessynpunkt, kan virket kvarlämnas. Ringbarkning kan göras vid behov.
- Skötselåtgärder genomförs som motormanuellt arbete. Hydrologin får inte skadas och bestående skador på mark ska undvikas.

Underhållsåtgärder

- Området lämnas i princip till fri utveckling. Föryngring ska ske på naturlig väg.
- Om kronorna på grövre ek och tall i brynet till öppen mark bedöms gynnas av friställning kan detta göras.
- All död ved sparas i sin ursprungliga form. Grov död ved som har legat mer än 2 år på plats får inte flyttas.
- Träd som fallit över byggnad/stängsel eller stig får flyttas inom planeringsområdet. I övrigt lämnas död ved där den står/faller.

- Stående torrträd och högstubbar lämnas, såvida de ej riskerar att falla över byggnad, stängsel eller stig i vilket fall de ska avverkas. Avverkat material lämnas på platsen.
- Gran och andra främmande trädslag avverkas. Ringbarkning kan göras vid behov.
- Skötselåtgärder genomförs som motormanuellt arbete. Hydrologin får inte skadas och bestående skador på mark ska undvikas.

4.13 Skogsparti norr om Farhult

Areal: 3,5 ha.

Kartor; bilagor 3b, 6c, 7b

Befintlig och planerad markanvändning: blandskog 3,5 ha.

4.13.1 Beskrivning

Detta skogspartis historia är lite svårtolkad vid en studie av det äldre kartmaterialet. Det förefaller som området var uppodlat i början av 1800-talet och även i början av det förra seklet. Klart är dock att det i senare tid funnits granodlingar i olika omgångar.

Skogspartiet kantas av en bård (SO 35) av höga träd där tall, ek, björk och asp ingår, (se figur 33 samt bilagd karta 7b). Innanför denna (SO 34) finns blandade unga lövträd t ex ek, rönn, asp och björk. Grövre exemplar av klibbal växer längs ett rätat vattendrag (östra kanten av SO 34) som genomkorsar skogspartiet och dessa tillhör troligtvis de äldsta träden i området. I buskskiktet finns t ex hassel och björnbär.

Figur 33. I bakgrunden till vänster höga tallar som utgör en del av områdets kant. Unga lövträd i förgrunden. Foto tagit 2009.

Jordarten är sandig och markvattnet har ett ganska högt läge vilket bidrar till att trädens tillväxt är relativt snabb.

Bården av höga träd utgör ett vindskydd för det centrala området. Då detta också har speciella markförhållanden bl a med det höga inslaget av sand gör det att förutsättningarna för att utveckla en värdefull insektsfauna (t ex steklar och bin) kopplad till just varma sandiga

marker bedöms mycket goda. För att bevara dessa arter på sikt måste fler öppna sandytor skapas. Detta kan t ex göras genom att ta bort det översta organiska materialet. Slitage från hästar (ridning) och vandrare kan bidra till exponerad sand.

4.13.2 Mål

- Området ska utgöras av en ljusöppen, ridvänlig skog med solitära ekar, gamla vidkroniga tallar men även med inslag av bok, hassel och fläder, samt exponerad sand och död ved i den centrala delen (SO 34). Detta område kantas av en bård av höga, grova träd, bl a tall och ek (SO 35).
- Grova och/eller gamla träd ska finnas; mer än 20% av förekommande levande träd är över 100 år gamla i övrigt finns på sikt träd i alla åldrar och storleksklasser.
- Krontäckningen i SO 34 ska vara ca 40% och i SO 35 ca 80-90%.
- Inslag av andra lövträd (bl a ek, björk, asp och rönn) ska finnas, samt blommande buskar (bl a hassel, sälg och fläder). På sikt ska några tätare partier med gammal björk finnas.
- Grova alar ska finnas längs med det rätade vattendraget i SO 35.
- Död ved, i olika storlekar, ska finnas om minst 15 m³/ha i SO 34 och 10 m³/ha i SO 35.
- Gran och andra för regionen främmande trädslag ska ej förekomma.
- Blottad sand utgör 20 % av områdets markyta inom SO 34.

4.13.3 Åtgärder

Istandsättningsåtgärder

Åtgärder gäller endast för SO 34. För SO 35 finns inget behov.

- Skogen utglesas genom brunnsröjning vilken görs successivt fördelat på flera år. Brunnsröjningen görs på ett sådant sätt att ek, bok och hassel gynnas på bekostnad av tall som gynnas på bekostnad av fläder vilken gynnas på bekostnad av björk. Inledningsvis frihuggs dock några ekar.
- Sälg, rönn, hassel och andra blommande trädslag och buskar röjs ej.
- Gräsvegetation tas bort och en plan för hur blottad sand i olika successionsstadier ska skapas tas fram. Förutom grävning kan eventuellt stigar för ridning och promenad ledas fram med olika sträckning över åren.

Underhållsåtgärder

Gemensamma för SO34 och 35 där så ej annat anges.

- Föryngring sker på naturlig väg (SO 34).
- Området lämnas i princip till fri utveckling (SO 35) dock ska stigarna längs områdets sydvästra och sydöstra kant hållas fria från igenväxning. Ytterligare åtgärder kan bli aktuella för att säkra området vid en eventuell naturvårdsbränning av intilliggande mark.
- Om kronorna på grövre ek och tall i kanten (SO 35) till öppen mark bedöms gynnas av friställning kan detta göras.
- All död ved sparas, grova torrakor eftersträvas men faunadepåer kan också användas (SO 34). I SO 35 sparas all död ved i sin ursprungliga form. Grov död ved som har legat mer än 2 år på plats får inte röras (SO34 och 35).
- Träd som fallit över stängsel eller stig får flyttas inom planeringsområdet. I övrigt lämnas död ved orörd där den står/faller.

- Stående torrträd och högstubbar lämnas, såvida de ej riskerar att falla över byggnad, stängsel eller stig i vilket fall de får tas ner. Avverkat material lämnas på platsen.
- Gran eller andra främmande trädslag avverkas.
- De stigar inklusive ridstigar som för tillfället inte ska användas markeras.
- Hydrologin får inte skadas och bestående skador på mark ska undvikas.

5 Friluftsliv och turism

Områdets natur ska kunna upplevas i en sådan utsträckning att inte naturreservatets naturvärden riskerar att påverkas negativt. Naturreservatet nyttjas och besöks, i sina olika delar, i varierande grad och under skiftande delar av året av människor med olika intressen. Besökstrycket kan förväntas öka, mest beroende på att kommunernas nya vandringsled, Kullaleden, går igenom området.

För att stärka skyddet för naturreservatets känsligaste områden är det viktigt att kanalisera besökare till de delar och platser som bedöms tåla ett rörligt friluftsliv bättre. Dessa görs mer lättillgängliga och attraktiva genom olika anordningar.

Figur 34. Brygga ut mot Sandön

5.1 Vägvisning, tillgänglighet och parkering

För dem som bor i anslutning till naturreservatet finns många vägar och stigar att välja för att ta sig till området. Bussar går från Höganäs och Ängelholm. För de lite mer långväga besökarna bör minst två skyltar med vägvisning till naturreservatet sättas upp vid väg 112. Parkeringsplatser innanför naturreservatets gränser finns, se bilagda kartor 8a-8b, i anslutning till markvägen till den fd skjutbanan i Farhult, innanför dynerna vid Farhultsbaden samt vid bryggan till Sandön. I nära anslutning till naturreservatets gräns finns parkeringsplats vid Halsarevets badplats och vid vägen ner till Farhultsbaden.

Naturreservatet är även tillgängligt från havet.

Åtgärder

- Det ska finnas minst två skyltar med vägvisning till naturreservatet vid väg 112.
- Det ska finnas skyltar vid kustvägen med vägvisning till naturreservatets parkeringsplatser.
- Det ska finnas 5-7 möjliga parkeringsplatser inom eller i anslutning till naturreservatet.
- Alla anordningar ska underhållas regelmässigt.

5.2 Restriktioner

Inom delar av naturreservatet råder periodvis beträdnadsförbud. Beträdnadsförbuden har tillkommit för att skydda djurlivet, främst fåglar och säl. Det finns även andra restriktionsområden inom naturreservatet som reglerar olika typer av friluftsliv t ex kite- och vindsurfning och jakt. Restriktionerna gäller inom de delar av naturreservatet som utgör värdekärnor för den störningskänsliga faunan.

Även utanför restriktionsområdena är det viktigt att visa hänsyn till djurlivet för att minimera störningar. Inom naturreservatets vattenområde kan detta ske genom att man håller ett gott avstånd (minst ett par hundra meter) till öar, revlar, marina däggdjur eller flockar med fågel och håller en låg fart och stillsamt tar sig fram.

Åtgärder

- Restriktionsområden ska markeras tydligt i fält och föreskrifter anges (även på annat språk om behov anses finnas).
- Alla anordningar ska underhållas regelmässigt.

5.3 Skyltar, vägar, sittplatser, stigar och utkiksplatser/gömslen

Längs en stor del av strandmarken, även genom betesfällor, löper stigar parallellt med strandlinjen. Strax söder om Rönnen finns bänkar och bord och längs Farhultsbaden finns också några bänkar. Två byggnader finns i det gamla skjutbaneområdet i Farhult. Bägge byggnaderna kommer att anpassas till förmån för det rörliga friluftslivet där det ena planeras bli ett vindskydd och det andra ett center för information om områdets bevarandevärden, främst de marina. Mindre vägar leder på några platser ner till ankoringspunkter. Förutsättningar finns för att ytterligare förstärka den friluftshintresserade allmänhetens möjlighet att ta del av naturreservatet genom att t ex förbättra vandringsmöjligheterna, anlägga stängselgenomgångar och spänger, sätta upp informationsskyltar och anlägga utkiksplatser som t ex gömslen för fågelskådning eller en lägre plattform för att bättre kunna få en större utblick över området (se bilagda kartor 8a-8b).

Åtgärder

- Informationstavlor med karta över naturreservatet, beskrivning av dess biologiska, geovetenskapliga och kulturhistoriska värden samt föreskrifter sätts upp vid lämpliga ankoringsplatser.
- Mindre skyltar med information om speciellt intressanta objekt (t ex stenbrott, fågelområden) sätts upp i anslutning till dessa.
- Diskreta sittplatser anläggs där behov bedöms finnas.
- Diskreta gömslen, låga utkiksplattformar anläggs på ett par tre platser, se kartor 8a-8b, om möjligheterna att ta del av naturvärdena bedöms tillräckliga för att motivera

anläggande och den negativa påverkan på naturvärdena bedöms vara obetydlig. Placeringarna ska ses som ungefärliga.

- Den öppna byggnad som tillhört den fd skjutbanan i Farhult bör omvandlas till vindskydd för vandrare.
- Den fd skjutbanans klubbstuga, i Farhult, bör anpassas för att gynna det rörliga friluftslivet.
- Stängselgenomgångar anordnas i sådan utsträckning och utformning att området blir lättillgängligt framför allt i de mer okänsliga delarna dvs där beträdnad ej regleras.
- Alla anordningar ska underhållas regelmässigt och miljövänligt material användas.

Observera att anordningar som tillhör kommun eller av kommunerna bildad vandringsled ansvarar förvaltaren av naturreservatet ej för.

5.4 Badplats

Höganäs kommun: Den allmänna badplatsen Farhultsbaden ingår till övervägande del i naturreservatet medan Revet, vid Jonstorp, angränsar. Kommunen ansvarar för att badplatserna hålls rena från skräp och för underhåll av anläggningar som tillhör badplatserna. Kommunen har under många år låtit rensa Farhultsbaden på ilandfluten vegetation under badsäsong. Vid eventuell strandrensning är det viktigt att använda sig av ett lätt fordon och ta sig ner på själva stranden på en plats där dyner eller andra naturtyper ej skadas. Målet med en eventuell strandrensning är att ta bort ilandfluten vegetation och skräp med en teknik som på ett bra sätt undviker att ta med sand. Ingen körning eller rensning får ske i dyner eller i dyners bas. Vidare får endast en väl avgränsad sträcka rensas där hänsyn tas till att det finns tillräcklig opåverkad strand kvar för att tillgodose fullgod bevarandestatus för förekommande naturtyper som *driftvallar*, *fördyner*, *vita dyner* samt angränsande naturtyper i vattnet. Rensmassor får läggas i upplag på en plats där inga flora- eller faunavärden kan skadas. Samråd bör ske med förvaltaren. Efter avslutad badsäsong bör massorna läggas tillbaka på en plats och längs en sträcka där de ej skadar naturtyper men kan återtas, i omgångar, av havet. I det skedet är viktigt att massorna ej innehåller skräp.

Vid parkeringen i väster finns några permanenta lekredskap för barn, såsom gungor. Förvaltaren av naturreservatet ansvarar ej för dessa.

Helsingborgs kommun: Sandön är en allmän badplats. För eventuell strandrensning krävs liknande hänsyn som ovan. Kommunen ansvarar för anläggningar som tillhör badplatsen och bryggan till ön.

5.5 Eldning

Eldning är endast tillåtet på plats anvisad av förvaltaren. Eldning får ske med medhavd ved eller stormkök. Således är inte användning av engångsgrill tillåtet.

Åtgärder

- Förvaltaren bör utse grillplats/er och särskilt anvisa den/dessa.
- Alla anordningar ska underhållas regelmässigt.

5.6 Renhållning och sanitära anläggningar

Det finns idag inga sanitära anordningar för allmänheten inom naturreservatet, men väl i anslutning till detta. Renhållningsanordningar finns vid Farhultsbaden och vid parkeringen söder om Sandön. Om förvaltaren bedömer att det finns behov av dylika anordningar för naturreservatet kan man komplettera med detta framöver.

Åtgärder

- Nödvändiga avtal bör träffas med aktuell kommun för de anläggningar som behövs för naturreservatet.

5.7 Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatets gräns ska markeras ut när naturreservatet har vunnit laga kraft. Även gränsen i havet ska markeras ut. Gränsmarkeringar underhålls och förnyas vid behov.

6 Jakt och fiske

Jakt

Det enda område där det sedan tidigare råder jaktförbud är det äldre naturreservatet Vegeåns utlopp med omgivande vattenområde. Då naturreservatet Jonstorp-Vegeåns mynning är ett viktigt område för ett stort antal fåglar och Sverige har ett särskilt ansvar för deras bevarande (enligt våtmarkskonventionen och Natura 2000-direktiven) införs förbud mot jakt även på ett par andra platser. De områden där jakt ej tillåts utgör naturreservatets värdekärnor ur fågelsynpunkt. Jakt upplåts inte på statens mark. Naturreservatet medför i övrigt inga särskilda inskränkningar i rätten till jakt.

Skyddsjakt på djur såsom kråka, räv, mink, grävling m fl kan krävas för att minska skadorna på t ex markhäckande fåglars häckning. Skyddsjakt bör samordnas och genomföras under förvaltarens ansvar.

Utfodring av vilt får inte ske inom naturreservatet annat än som åtgärd för hotad art eller ur djurskyddssynpunkt. Efter samråd med förvaltaren kan viltutfodring ske.

Fiske

Bestämmelser för fiske finns sedan tidigare inom naturreservatets område. Innanför mynningen av Vegeån finns ett fiskevårdsområde i vilket fisket, i den mån det inte regleras i fiskerilagstiftningen, är reglerat av den lokala fiskevårdsområdesföreningen. Området mellan Vegeåns mynning i havet och Rönnen är sedan tidigare ett fredningsområde, inrättat av staten. Under tiden 1 oktober t o m 31 mars är det förbjudet att fiska inom detta område som sträcker sig ut t o m 3 m djup enligt gällande sjökort. Från den 1 januari 2013 infördes nya bestämmelser rörande nätfiske som bl a förbjuder nätfiske under perioden fr o m 1 oktober t o m 30 april på djup grundare än 3 m, enligt gällande sjökort.

Parallellt med reservatsbildningsarbetet har Länsstyrelsen framställt en begäran till Havs- och vattenmyndigheten att reglera fisket ytterligare inom området. Syftet med begärda reglering är att stärka skyddet för havsområdets fågelliv och marina däggdjur genom att dels minska en negativ påverkan på deras möjlighet att skaffa föda och dels att minska riskerna för bifångst av dessa arter. Regleringen syftar även till att ge ett ökat skydd för fisk då området är av vikt för vandringsfisk och som uppväxtmiljö för flera fiskarter. Den begärda fiskeregleringen förbjuder allt annat fiske än användande av handredskap och avser även att förbjuda trollingfiske.

7 Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för regelbunden tillsyn av naturreservatet.

8 Dokumentation och uppföljning

8.1 Uppföljning av bevarandemål och åtgärder

Uppföljning av bevarandemålen ska ske i enlighet med de anvisningar som Naturvårdsverket utfärdar. Skötseln av naturreservatet följs upp kontinuerligt så att bevarandemål och syfte uppnås. Vid varje skötselåtgärd ska utföraren anteckna var, när och hur en åtgärd har utförts. Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning och avrapportering av skötselåtgärder. Samma sak gäller de åtgärder som ska utföras för arter med åtgärdsprogram eller andra särskilt skyddsvärda arter.

8.2 Revidering av skötselplan

Skötselplanen gäller tillsvidare beträffande bevarandemål och riktlinjer för skötseln. Ny kunskap om hotade och hänsynskrävande arter ska beaktas i den löpande skötseln av naturreservatet. Inventeringar och uppföljningar såsom basinventering inom Natura 2000 kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras eller att nya mål läggs till. Detta kan skapa behov av andra skötsel- och restaureringsåtgärder.

8.3 Uppföljning av kostnader

Uppföljning av kostnader görs årligen av den som enligt avtal ansvarar för områdets skötsel. Avrapportering sker årligen till Länsstyrelsen.

9 Prioritering av skötselåtgärder, kostnader och finansiering

Som hjälp till tabellen nedan: åtgärder prioriteras i en skala från 1 till 3 där 1 är högst. Det innebär att om de ekonomiska resurserna är begränsade så är det de åtgärder med högst prioritet som är viktigast att utföra.

Guide till planeringsområdena:

- 4.1 = Jonstorp-Vegeåns mynnings havsområde
- 4.2 = Betad dynvåtmark med omgivande skog, öster om Jonstorp
- 4.3 = Äldre dynområde väster om Surkenabben
- 4.4 = Surkenabben och angränsande strandmark
- 4.5 = Strandängar mellan Görslövsån och Farhult
- 4.6 = Farhultsbadens dyner och strandhed
- 4.7 = Hedmarker mellan Farhult och Häljaröd
- 4.8 = Rönnen och närliggande betesmarker
- 4.9 = Stränderna mellan Rekekroken och Jonstorp samt vid Norra Häljaröd
- 4.10 = Strandmarkerna vid Utvälinge
- 4.11 = Sandön och Själrönnen
- 4.12 = Lövskog väster om Farhult
- 4.13 = Skogsparti norr om Farhult

Skötselåtgärd		Tidpunkt	Planerings- område	Prioritet	Kostnads- och åtgärdsansvarig, kommentarer
Skötsel av mark som betas eller ska betas	Betesdrift	Årligen i enlighet med kap. 3 och 4	4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.7, 4.8, 4.10	1. (För 4.2, 4.10 gäller prio 2)	Markägaren/arrendator – eller den som uppbär miljöersättning enl EU:s jordbrukarstöd. I sista hand förvaltaren.
	Putsning av dåligt betad vegetation	Vid be- hov, innan frö- sättning	4.3, 4.4, 4.5, 4.7, 4.8, 4.10	1. (För 4.10 gäller prio 2.)	Markägaren/arrendator – eller den som uppbär miljöersättning enl EU:s jordbrukarstöd. I sista hand förvaltaren.
	Slåtter, om betesdrift ej kan lösas	Årligen i enlighet med kap. 3 och 4	4.2, 4.3, 4.4, 4.7, 4.8, 4.10	1. (För 4.10 gäller prio 2.)	Markägaren/arrendator – eller den som uppbär miljöersättning enl EU:s jordbrukarstöd. I sista hand förvaltaren.
	Särskilda åtgärder för hotade arter, t ex bränning, betesfred- ning, predatorkon- troll, sandblottor m m	Vid behov	Alla kan bli aktuella	1	Förvaltaren
	Borttagning av främmande växtarter, t ex vresros, parkslide och gran	I enlighet med kap 3.2.4 och 4	4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.7, 4.8, 4.10	1	Förvaltaren - i den mån det inte kan anses utgöra igen- växningsvegetation som omfattas av kraven inom miljöersättningar enl EU:s jordbrukarstöd. I det senare fallet är det markägarens/- arrendatorns ansvar.
	Borttagning av jätteloka	Vid behov	4.5, 4.10	1	Markägaren. I sista hand förvaltaren.
	Bladvassröjning	I enlighet med kap 3.2.2 och 4.	4.4, 4.5, 4.6, 4.10	1. (För 4.10 gäller prio 2.)	På marker som en gång varit betesmarker men lämnats ohävdade bör restaurerings- stöd enl EU:s jordbrukarstöd kunna finansiera åtgärden för att åter bli betesmark. Mark- ägaren/-arrendator, eller i sista hand förvaltaren är ansvarig. Förvaltaren kan även vara behjälplig med att söka restaureringsstöd. I sista hand finansierar förvaltaren kostnaden.
	Röjning av igenväxningsvegeta- tion/sly	Under okt - feb för vedar- tad vege- tation. För t ex	4.3, 4.5, 4.7, 4.8, 4.10	1	Markägaren/arrendator – eller den som uppbär miljöersättning enl EU:s jordbrukarstöd i samråd med förvaltaren. I sista hand förvaltaren.

		björnbär: i augusti.			
	Ihopsamling av inlandflutet skräp inför och under betessäsong	I första hand innan fortplantnings-säsong	Alla som gränsar till havet	1	Markägaren/arrendator – eller den som uppbär miljöersättning enl EU:s jordbrukarstöd.
	Skräpsamling i samband med restaurering inför betesdrift	Vid restaureringen	4.2, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7, 4.8, 4.10	1	Samma som för bladvassröjning ovan.
	Borttagning av gamla stängsel som ej fyller funktion	Innan häcknings-säsong	4.5, 4.10	1. (För 4.10 gäller prio 2.)	Samma som för bladvassröjning ovan.
	Nystängsling av tidigare obetad mark	Vid restaurering	4.2, 4.5, 4.6, 4.7, 4.8, 4.10	1. (För 4.2, 4.10 gäller prio 2)	Samma som för bladvassröjning ovan.
	Underhåll av befintliga stängsel	Innan häcknings-säsong	alla	1	Markägaren/arrendatorn
	Sätta igen vissa diken		4.5	2	Förvaltaren
	Åtgärder för att öka naturvärden på fd åker		4.5	2	Markägaren/Förvaltaren
Skogs-skötsel	Borttagning av främmande växtarter, t ex gran	Snarast/- efter intrångs-ersättning löst	4.7,	1	Förvaltaren
	Gallring enl kap 4	Snarast därefter löpande	4.12, 4.13	2	Förvaltaren
	Skapande av sandblottor	Snarast därefter löpande	4.13	2	Förvaltaren
Mark med extensiv skötsel	Bränning	Vid behov	4.6, 4.10	1	Förvaltaren
	Borttagning av främmande växt-arter, t ex vresros och silverbuske	Vid behov	4.6, 4.10	1	Förvaltaren, eller på uppdrag av denne
	Röjning av igenväxningsvegetation/sly/vass	Vid behov, ej under häcknings säsong	4.6, 4.7, 4.10	1 (För 4.10 gäller prio 2)	Förvaltaren, eller på uppdrag av denne i 4.6. I 4.7 markägare/arrendator eller i sista hand förvaltaren.

	Särskilda åtgärder för hotade arter t ex sandblottor	Vid behov	4.6, 4.10	2	Förvaltaren
	Naturvårdsgallring i trädskiktet	Ej under fortplantningstid	4.6	2	Under förutsättning att markägare samtycker. Åtgärder sker i samråd med förvaltaren. Åtgärden bör vara självfinansierad.
	Bortförsel av ilandflutet skräp	Årligen innan fortplantningssäsong	4.10	1	Förvaltaren
Ohävdad mark	Röjning av träd och buskar	Snarast-/löpande	4.5, 4.10	3	Markägaren/arrendatorn, eller i sista hand förvaltaren.
Vatten- drag	Ta bort rensvallar och försöka öka våtmarksytan på statens mark innan den mynnar i havet	I särskild ordning	Görslövsån	3	Förvaltaren
	Provtagningar vattenkemi m m	I enlighet med kontrollprogram	Görslövsån, Oderbäcke, Vegeån		Respektive kommun
Våtmarker med öppna vattenspeglar	Underhåll för att säkerställa öppen vattenspegel	Vid behov	4.7, 4.8	2	Förvaltaren
Åkermark	Skötsel enligt god jordbrukssed	Löpande	4.8, 4.10	1	Markägaren/arrendatorn
Strandmark	Borttagning av främmande växtarter t ex vresros	Vid behov		2	Förvaltaren
	Slåtter alt naturvårdsbränning	I enlighet med kap 4.9	Vid Norra Häljaröd	3	Förvaltaren
Hav	Inga åtgärder				
Allmän badstrand	All förekommande skötsel som gäller områdets funktion som allmän badstrand		4.6, 4.9, 4.11		Respektive kommun

Anläggningar	Uppsättande resp. underhåll av byggnader, utkiksplatser, genomgångar, eldplatser, genomgångar, informationsskyltar, gränsmarkeringar för naturreservat och restriktionsområden m m	Efter beslut vunnit laga kraft	Alla	1 (utkiksplatser/ gömslen och platser för eldning har prioritet 2).	Förvaltaren ansvarar för de anläggningar som tillhör naturreservatet.
	Återställande av skjutbanevall och andra markanläggningar tillhörande skjutbanan till betesmark	Snarast, dock ej under häckningsperioden	4.5	1	Förvaltaren
	Anvisa ridstigar inom ridområde	Snarast	4.13	2	Förvaltaren
	Underhåll av vägar, parkeringar och nyttjanderättsanordningar	Löpande	Där de finns	1	Respektive ägare eller nyttjanderättshavare. Förvaltaren träffar nyttjanderättsavtal för vägar och parkeringar som behövs för naturreservatets tillgänglighet.

10 Källor

Litteratur

- Andell, P. 1991. *Häckfågelinventering av mellersta delarna av Görslövsån samt området kring Görslövsåns mynning*. Kullabygdens Ornitologiska Förening. Stencil.
- Andrén, C. & Nilsson, G. 2000. Åtgärdsprogram för bevarande av stinkpadda (*Bufo calamita*). Naturvårdsverket.
- Arinder, M., Cherrug, S., Elleström, O. & Rellmar, M. (red.). 1999. *Skånsk skådaguide*. Anser, suppl. 42.
- Bengtsson-Lindsjö, S. & Åberg, E. 1991. *Beskrivning av enskilda ängs- och hagmarker i Höganäs kommun 1815 – 1991*. Höganäs kommun.
- Berglund, B. 2000. *Projekt Strandpadda 1998 – 1999*. Länsstyrelsen i Skåne län, Meddelande nr 99:39.
- Daniel, E. 1978. *Beskrivning till jordartskartan. Höganäs NO/Helsingborg NV*. Sveriges Geologiska Undersökning, Serie Ae 25.
- Flodin, L.-Å. & Grahn, J. 2002. *Häckande fåglar på havsstrandängar i Halland och västra Skåne 2002*. Länsstyrelsen Halland, Meddelande 2003:15 och Länsstyrelsen i Skåne län, Skåne i utveckling 2003:42.

- Heath, M. F., Evans, M. I., Hoccom, D. G., Payne, A. J. & Peet, N. B. (red.). 2000. *Important Bird Areas in Europe: Priority Sites for Conservation. Volume 1: Northern Europe*, 2:a uppl. Birdlife Conservation Series 8.
- Helsingborgs kommun. 1992. *Naturvårdsplan för Helsingborgs kommun*. Pl 1987.73.
- Helsingborgs stad. 1993. *Våtmarksplan för Helsingborg*. Pl 1991.35.
- Helsingborgs stad. 2002. *Översiktsplan för Helsingborgs stad*, ÖP 2002.
- Höganäs kommun. 1998. *Värdefull natur i Höganäs kommun. Naturvårdsplan för Höganäs kommun*.
- Höganäs kommun. 2002. *Översiktsplan för Höganäs kommun*, ÖP 2002.
- Johansson, O., Ekstam, U. & Forshed, N. 1986. *Havsstrandängar*. Naturvårdsverket och LTs förlag, Stockholm.
- Jönsson, P. E., Nilsson, K.-G., Oldén, B., Peterz, M. & Strid, C. 1990. *Nordvästskånska fåglar. En översikt över fågelfaunan i Höganäs, Helsingborgs, Bjuvs, Åstorps och Ängelholms kommuner*. Fåglar i Nordvästskåne, suppl. 2.
- Larsson, J. och Peterson, O. 2008. *Inventering av grunda bottnar i Helsingborgs kommun, sommaren 2008*. Miljönämnden i Helsingborg.
- Lunds Botaniska Förening, projektet "Skånes flora", 1989-2005.
- Länsstyrelsen i Malmöhus län. 1984. *Kulturminnesvårdsprogram för Skåne, del Malmöhus län*.
- Länsstyrelsen i Malmöhus län. 1994. *Våtmarksinventering i Malmöhus län*. Meddelande 1993:4.
- Länsstyrelsen i Skåne län. 2003. *Från Sandhammaren till Kullaberg. Naturvårdsprogram för f.d. Malmöhus län*. Skåne i utveckling 2003:52.
- Länsstyrelsen i Skåne län 2003. *Närmare till naturen i Skåne. Skydd av tätortsnära områden för friluftsliv och naturvård*. Skåne i utveckling 2003:60.
- Länsstyrelsen i Skåne län 2005. *Bevarandeplan för Natura 2000-område Jonstorp-Vegeåns mynning*.
- Länsstyrelsen i Skåne län 2005. *Bevarandeplan för Natura 2000-område Skälderviken*.
- Länsstyrelsen i Skåne län 2008. *Inventering av Natura 2000-områden i Skälderviken*. Rapport 2008:59.
- Magnusson, M. 1990. *Botanisk inventering av området kring Görslövsåns mynning*. Kullabygdens Naturskyddsförening. Stencil.
- Nilsson, K.-G. & Persson, H. 1980. *Fågelfaunan på strandängarna vid Görslövsåns mynning*. Rapport från Kullabygdens Ornitologiska Förening 4:94-111.
- Olsson, P. 2004. *Inventering av ålgräsängar*. Toxicon, rapport 112/04.
- Stenström, J. & Forshed, N. 2004. *Ljunghedar – historia, ekologi och arter*. Länsstyrelsen Halland, Länsstyrelsen Västra Götaland, Länsstyrelsen i Skåne län, Västkuststiftelsen och Naturcentrum.
- Weimarck, H. & Weimarck, G. 1985. *Atlas över Skånes flora*. Förlagstjänsten, Stockholm.

Kartor

- Lantmäteriet. 1757. *Charta Öfver Fäladsmarken Till Farhult Sochen. Belägen uti Malmöhus Höfdingedöme Och Luggude Härad*. Storskifteskarta.
- Lantmäteriet. 1800. *Concept Charta öfver Fälads Marken til Farhults Sochn uti Malmöhus Höfdinge Döme och Luggude Härad belägen*.
- Lantmäteriet. 1825. *Charta Öfver Ägora till Jonstorps By uti Malmöhus Län, Luggude Härad och Jonstorps Socken*.
- Lantmäteriet. 1832. *Karta Öfver Alla Ägora till Farhults By Samt Stora Snörröds Hemman uti Malmöhus Län, Luggude Härad och Farhults Socken*. Enskiftet.

Lantmäteriet. 1986. *Skånska rekognosceringskartan framställd av Fältmättningsbrigaden 1812 – 1820*. Kartblad IIW 198 och IIW 199. Lantmäteriet, Malmö.

Metria. *Flygbilder 1939 – 1947*. Utdrag ur databas hos Länsstyrelsen i Skåne län.

Metria. 2001 – 2010. *Ortofotokarta*. Utdrag ur databas hos Länsstyrelsen i Skåne län.

Rikets Allmänna Kartverk. 1911a. *Ekonomisk karta. Höganäs 4, Malmöhus län*. Lantmäteriet, Malmö.

Rikets Allmänna Kartverk. 1911b. *Ekonomisk karta. Vålinge 5, Malmöhus län*. Lantmäteriet, Malmö.

Rikets Allmänna Kartverk. 1971a. *Ekonomisk karta. 3C 7b Farhult*. Lantmäteriet, Malmö.

Rikets Allmänna Kartverk. 1971b. *Ekonomisk karta. 3C 7c Vegeholm*. Lantmäteriet, Malmö.

Sveriges Geologiska Undersökning. 2001. *Bergartskarta*. Utdrag ur databas hos Länsstyrelsen i Skåne län.

Sveriges Geologiska Undersökning. *Jordartskarta*. Utdrag ur databas hos Länsstyrelsen i Skåne län.

Databaser och webbadresser

Institutet för språk och folkminnen. Ortnamnsregistret.

Jordbruksverkets Ängs- och betesmarksinventering 2002-2004, TUV

Naturvårdsverket – Art- och naturtypsvisa vägledning för Natura 2000

Riksantikvarieämbetet. Fornsök.

SLU: Artdatabanken – Rödlistan (2010).

Muntliga kontakter

Bengtsson, Fredrik. Stadsbyggnadskontoret, Helsingborgs kommun.

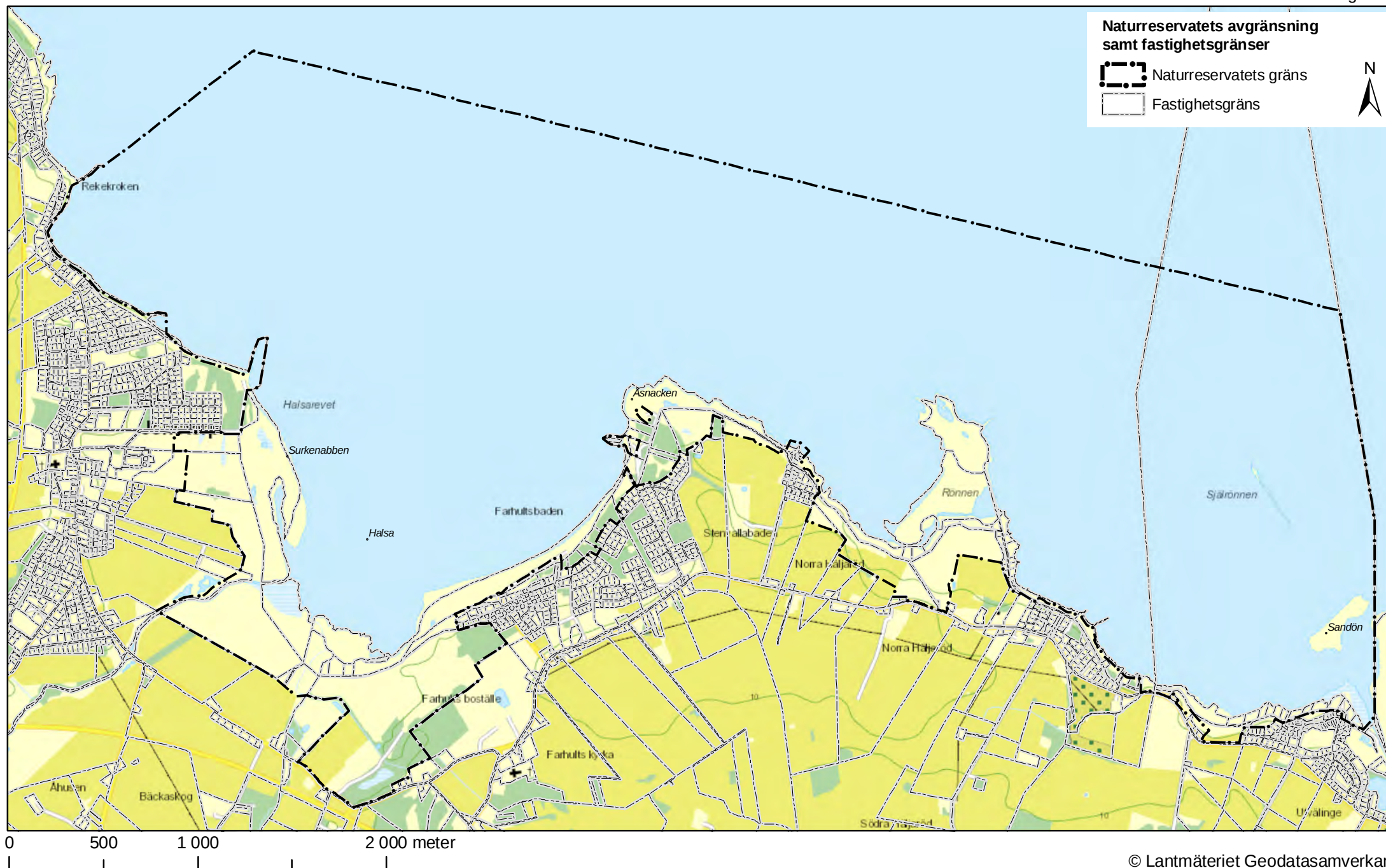
Cronert, Hans. Länsstyrelsen i Skåne/Kristianstad vattenrike.

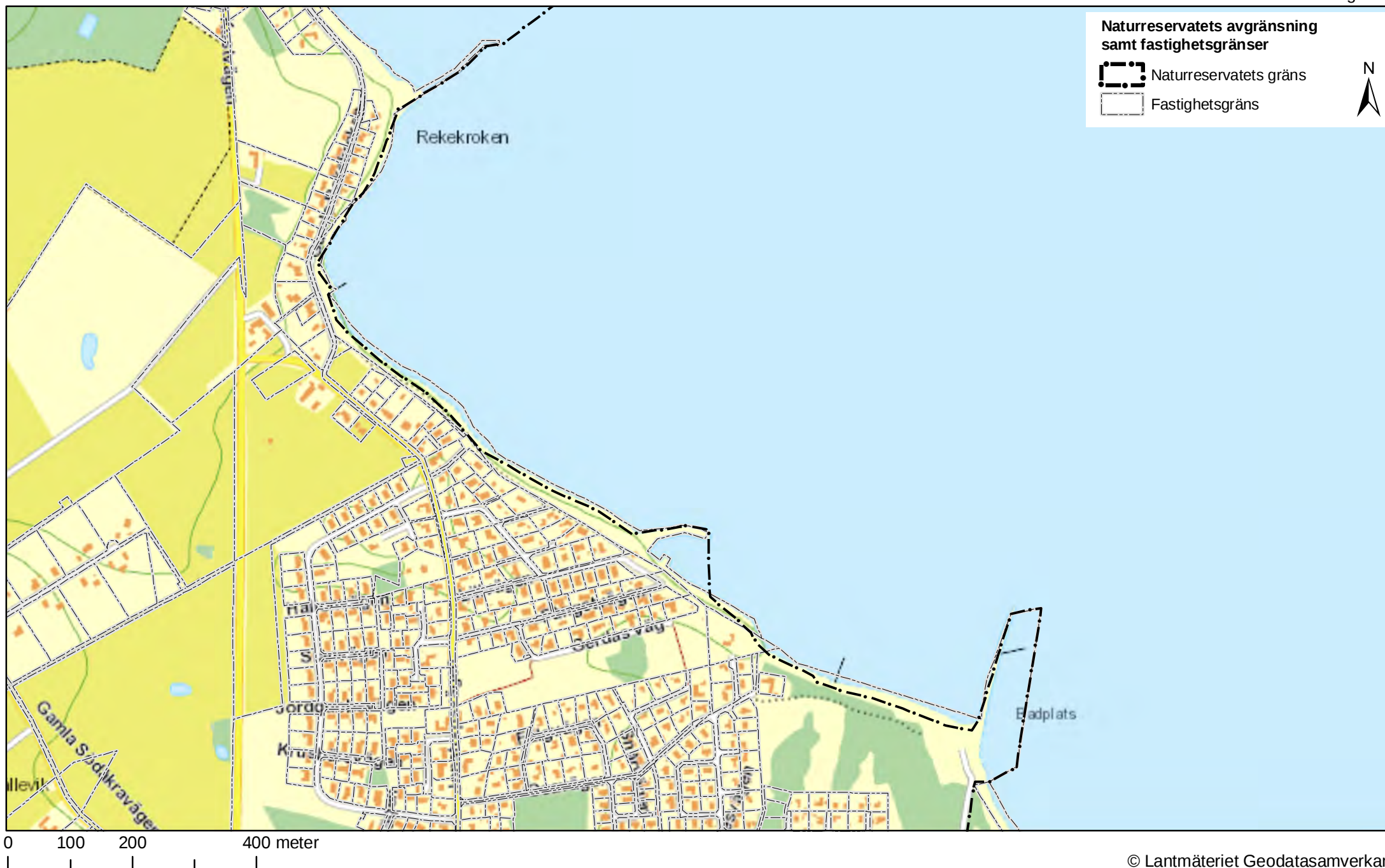
Göransson, Peter, Miljöförvaltningen, Helsingborgs kommun.

Åkesson, Richard. Samhällsbyggnadsförvaltningen, Höganäs kommun.

Markägare m fl.

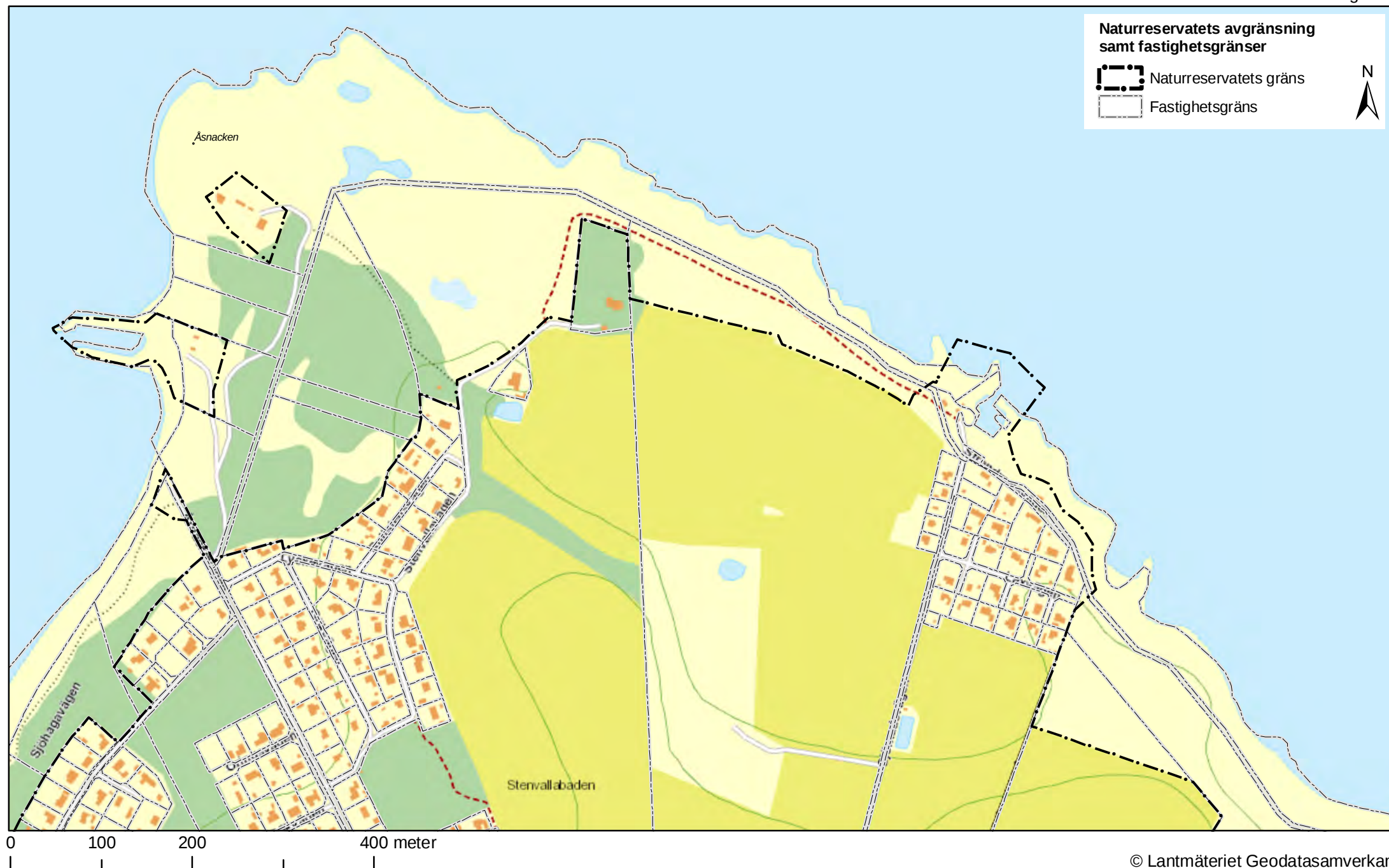
.

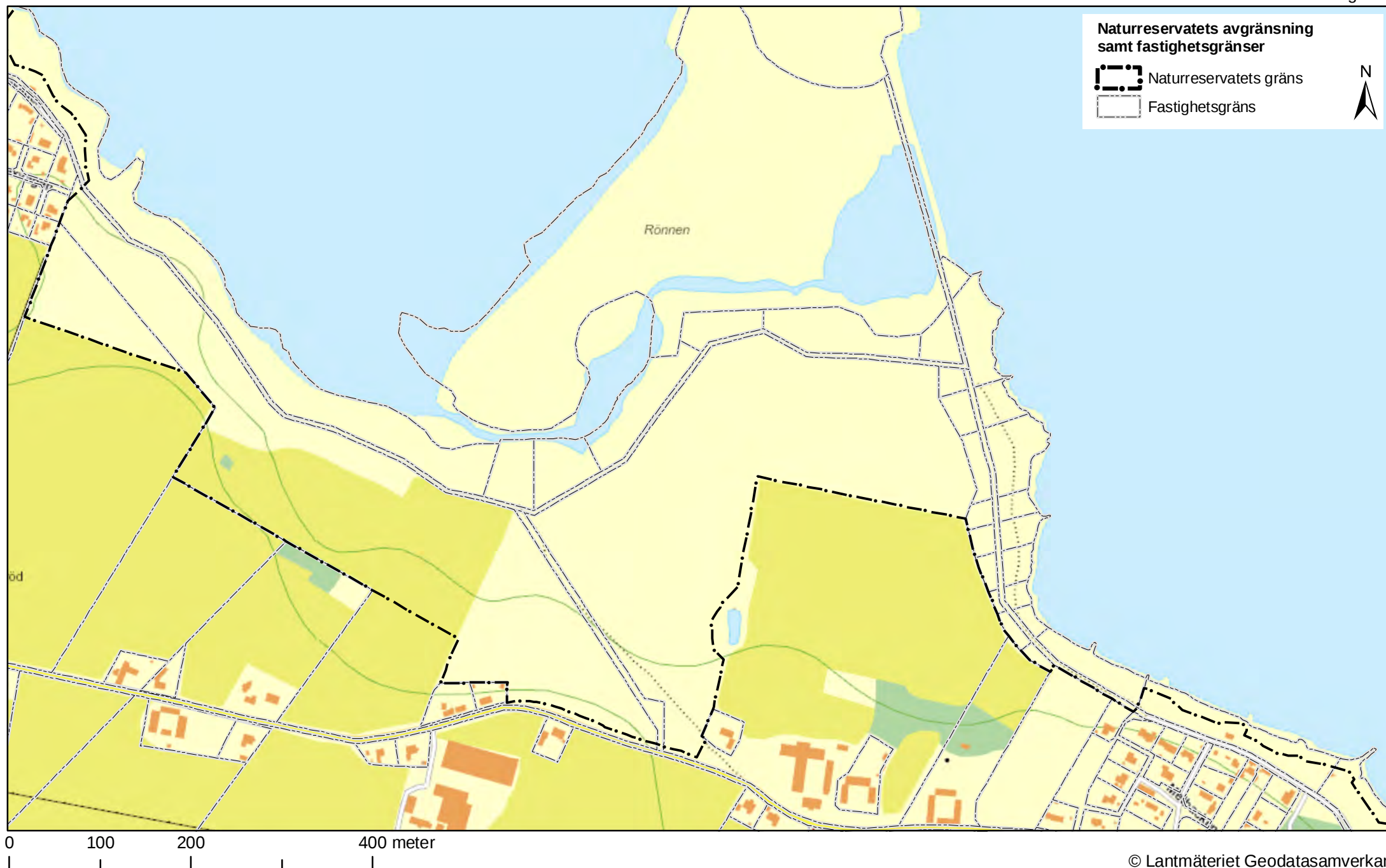

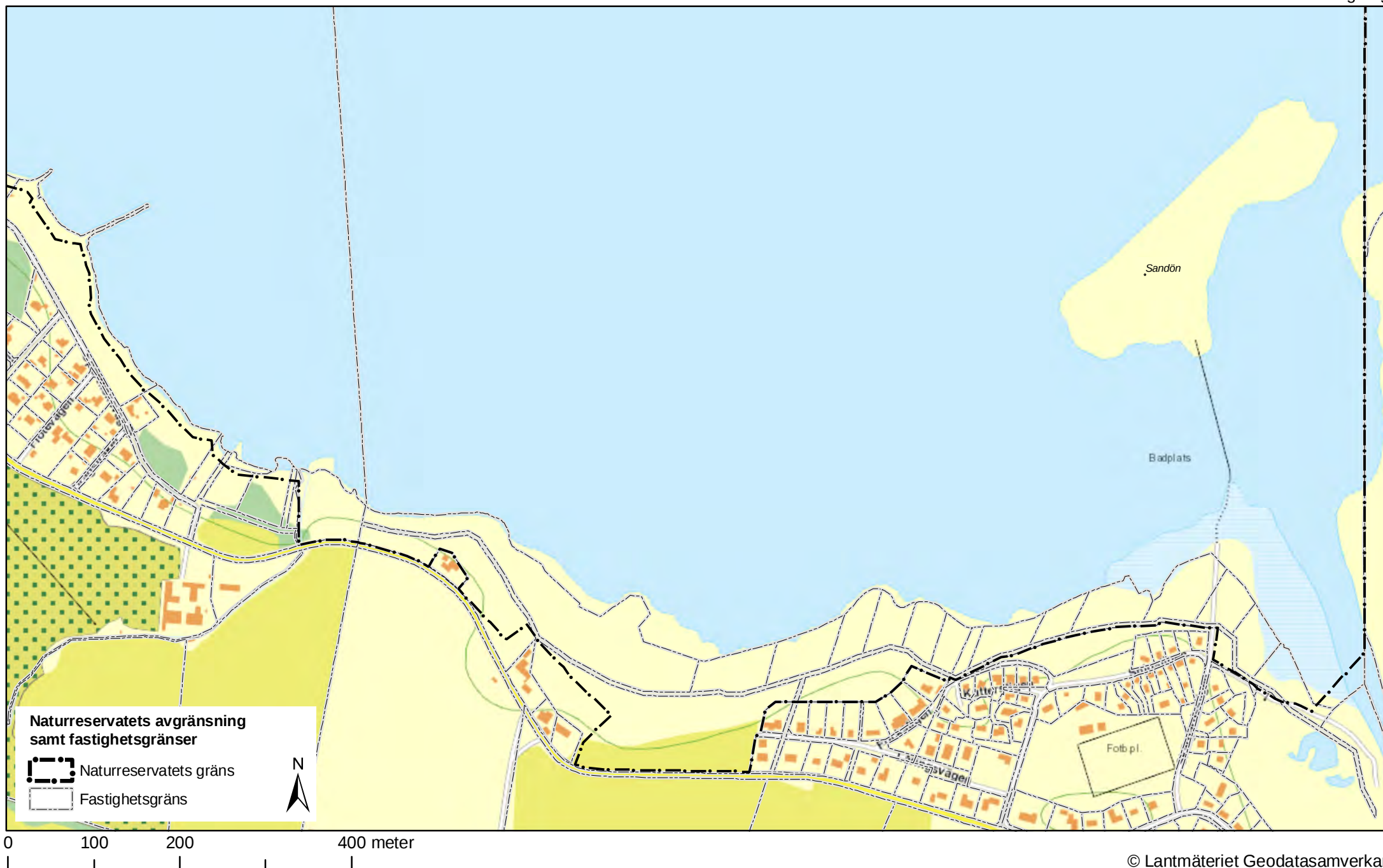

Bilaga 2 Natura 2000: förekommande naturtyper och arealer, samt övrig mark

Natura 2000-kod	Naturtyper enligt Natura 2000	Kortnamn	Summa areal (ha)
1110	Sublittoral sandbankar – Obestämd	Sandbankar	315,9
1111	Sublittoral sandbankar - Sublittoral sandbank med vegetation - dominerad av ålgräs / marina kärlväxter		87,6
1130	Estuarier	Estuarier	89,6
1140	Ler- och sandbotten som blottas vid lågvatten	Blottade sand- och lerbotten	139,3
1150	*Kustnära laguner – Obestämd	Laguner	4,3
1170	Rev – Obestämd	Rev	233,4
1171	Rev - Biogent rev, mussel eller ostronbank		1,7
1210	Årslig vegetation på driftvallar	Driftvallar	2,1
1220	Perenn vegetation på steniga stränder	Sten- och grusvallar	2,3
1310	Ler- och sandsediment med glasört och andra årliga	Glasörtstränder	1,1
1330	Atlantiska havsstrandängar	Salta strandängar	14,0
2110	Embryonal vandrande sanddynor	Fördynor	0,6
2120	Kustnära vandrande sanddynor med sandrör (vita sanddynor)	Vita dynor	2,4
2130	*Permanent kustnära sanddynor med örtvegetation (grå dynor)	Grå dynor	21,3
2140	Urkalkade permanenta sanddynor med kråkbär	Risdynor	11,0
2190	Dynvåtmarker	Dynvåtmarker	3,6
3260	Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor	Mindre vattendrag	1,8
4010	Nordatlantiska fuktmarker med klockljung	Fuktmarker	0,6
4030	Torra hedar (alla typer)	Torra hedar	8,9
6230	*Artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat	Stagg-gräsmarker	9,9
6270	*Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ	Silikatgräsmarker	19,8
6410	Fuktängar med blåttåtel och starr	Fuktängar	4,5
7140	Öppna svagt välvd mossar, fattigkärr, intermediära kärr och gungflyn	Öppna mossar och kärr	0,2
	Summa areal alla naturtyper		976,2

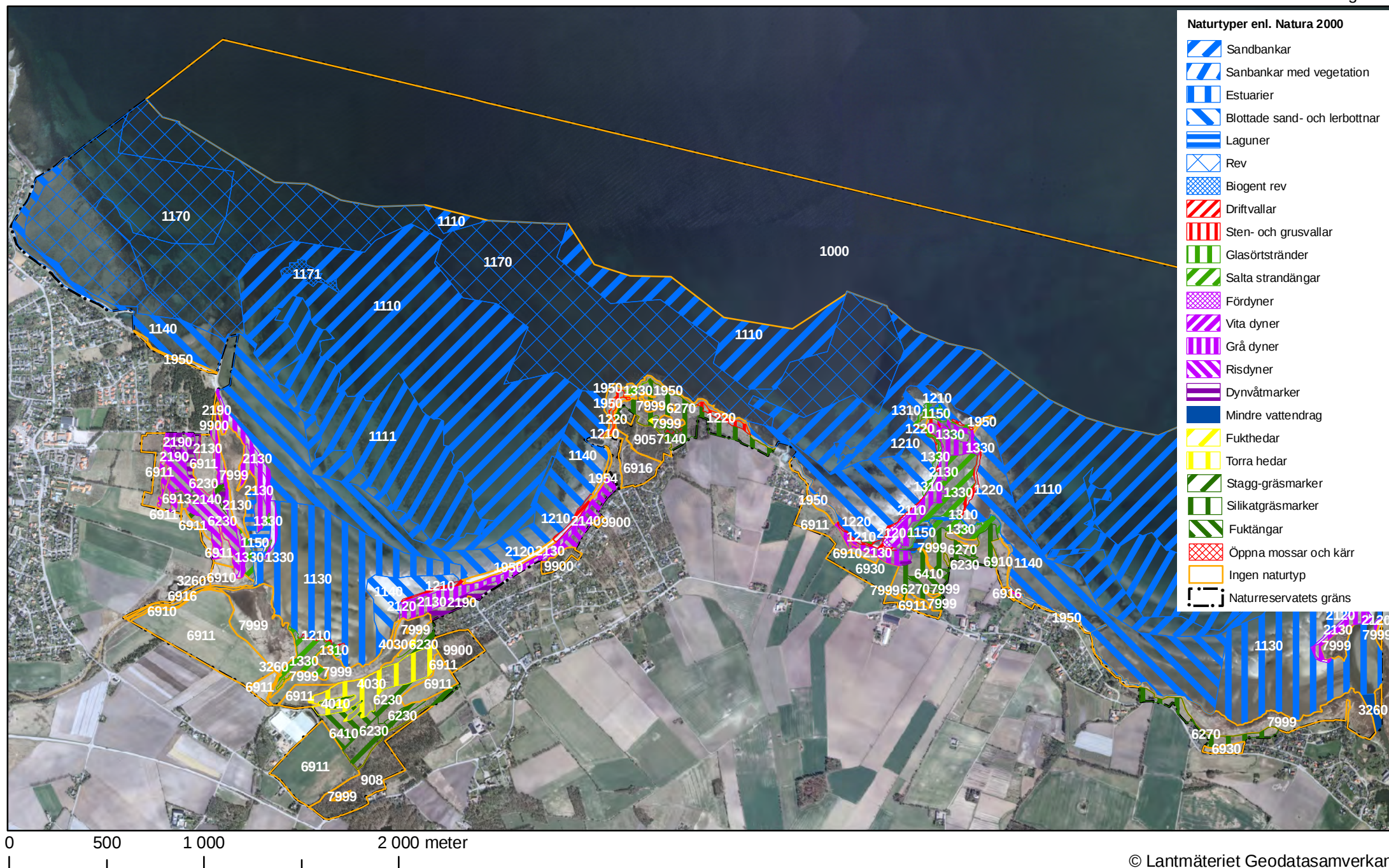
* anger att naturtypen är prioriterad.

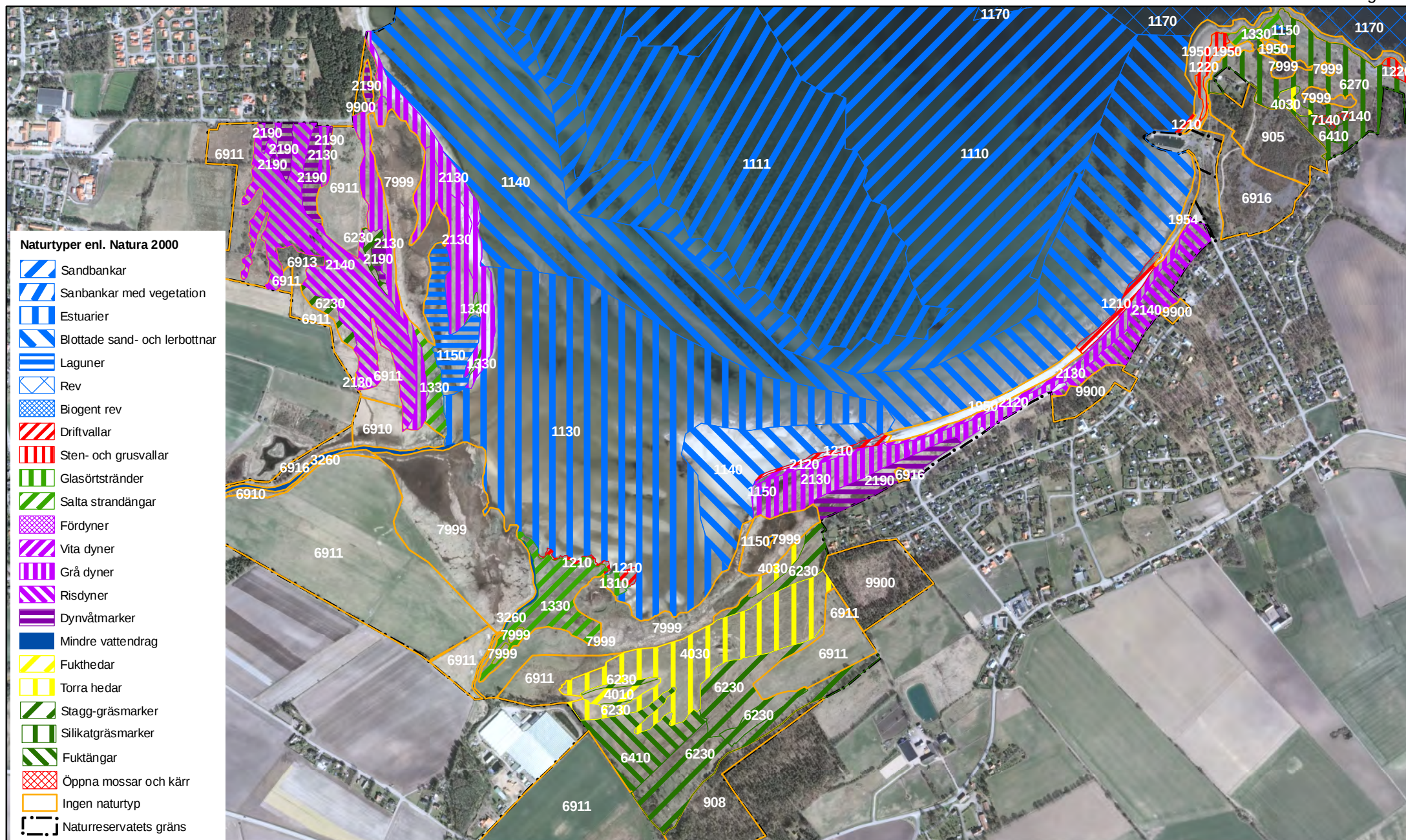
Arealuppgifterna i tabellen har i själva verket inte den noggrannhet som däri anges. Noggrannheten varierar troligtvis mellan olika naturtyper beroende bl a på olika inventeringsmetoder. Vissa strandnära naturtyper har en stor naturlig variation.

Kod	Icke naturtypsklassificerade områden		Summa areal (ha)
905	KNAS - lövblandad barrskog (30-70% löv)		3,5
908	KNAS - triviallövskog med ädellövinslag (>70% löv och 20-50% ädellöv)		7,7
1000	Marint vatten		410,4
1950	Ickenatura-stränder - Obestämd strand		8,0
1954	Ickenatura-stränder - Grus-stenstränder		0,4
6910	Öppen kultiverad gräsmark		4,1
6911	Öppen kultiverad betesmark		44,6
6913	Trädbärande kultiverad betesmark		0,6
6916	Buskrik utmark		4,7
6930	Åker		4,6
7999	Våtmark, ickenatura-naturtyp		36,0
9900	Ickenatura-skog		5,4
	<i>Summa areal för alla oklassade områden</i>		530,0

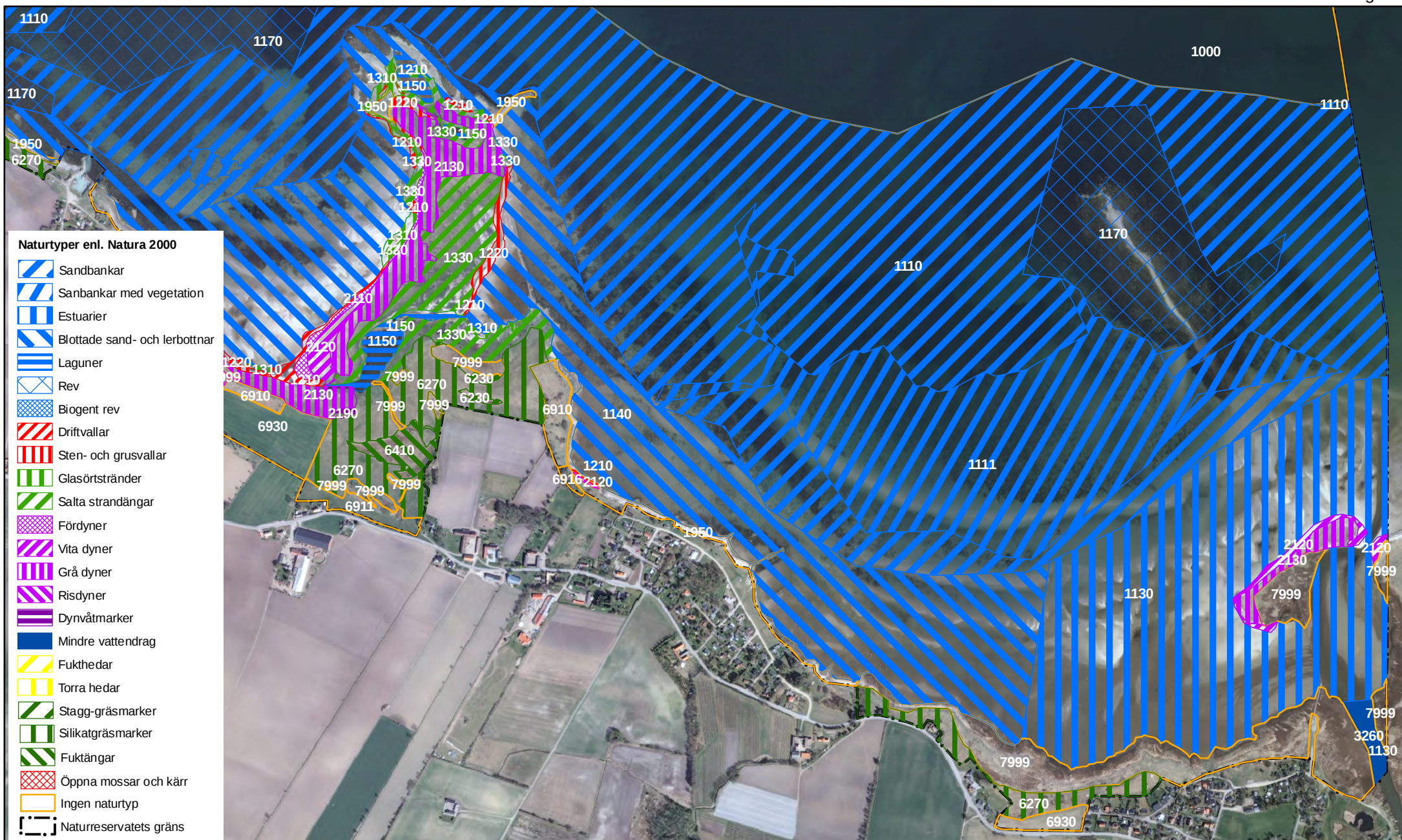
På sikt är målet att flera av de oklassificerade områdena ovan ska genom fortsatt skötsel, som idag, alternativt genom restaurering utvecklas mot naturtyp. Området klassat som ”marint vatten” har ej inventerats. Sannolikt finns angränsande naturtyper även i en stor del av det området.

Arealuppgifterna i tabellen har, precis som tabellen innan, inte den noggrannhet som däri anges.

0 200 400 800 meter

Bilaga 4 Bevarandemål för naturtyper ingående i Natura 2000-området (SE0430147).

Förekommande naturtyper enligt Natura 2000 kan variera i areal beroende på naturliga processer. För flera av naturtyperna som återfinns nära strandlinjen, som driftvallar och de första dynstadierna, kan variationerna komma plötsligt och innebära stora arealskillnader pga t ex stormar. På relativt kort sikt (några till 10-20 år) förväntas särskilt *ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten, ler- och sandsediment med glasört och andra annueller* samt *salta strandängar* öka beroende på främst restaurering av områden med bl a bladvass. Nya naturtyper kan tillkomma, t ex vid mer utförliga inventeringar eller som resultat av restaureringar. På längre sikt förväntas mer svårbedömda förändringar beroende på klimatförändringar.

En * före namnet anger att naturtypen är prioriterad.

För *sandbankar* (1110) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 403 ha, varav arealen ålgräsängar¹ uppgår till minst 87 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- andelen vegetationsklädda bottnar bibehålls eller ökar,
- en naturlig dynamik med angränsande naturtyper förekommer,
- mängden fintrådiga alger som förekommer både som påväxt och kringflytande mattor är ringa (högst 10%) och inga syrefria bottnar förekommer,
- vattenkvaliteten är god och totalkväve, totalfosfor och klorofyll a uppfyller minst tillståndsklass 2 (NV99)²,
- strömförhållandena är goda och siktdjupet bra,
- mängd partiklar från tillrinnande vattendrag är ringa och ingen eller ringa sedimentation förekommer,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer, utan främmande invasiva inslag. Exempel på naturligt förekommande arter är ålgräs och nate/natingar och de ska ha vitala populationer,
- förekomsten av botten- och epifauna är riklig och gynnsam för förekommande marina däggdjur och kustfåglar.

För *estuarier* (1130) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 89 ha där andelen vegetationsklädda bottnar bibehålls eller ökar,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- en naturlig dynamik med angränsande marina naturtyper förekommer,
- deltabildning ständigt pågår,
- vattenflödet är naturligt och salthalten varierande,
- vattenkvaliteten är god och totalkväve, totalfosfor och klorofyll a uppfyller minst tillståndsklass 3 (NV99),

¹ Ålgräsängar utgör undergruppen sublittoral sandbank med vegetation - dominerad av ålgräs/marina kärlväxter (1111).

² Bedömningsgrunder för tillståndsklasser för eutrofiering finns på Naturvårdsverkets webbsida.

- utbredningen av bladvass inte ökar med mer än 5% under en sexårsperiod i mynningarna till Görslövsån och Oderbäcken, och i Vegeåns mynning,
- andelen vattenyta med flytande fintrådiga alger ej överstiger 5% och inga syrefria bottenar förekommer,
- mängd partiklar från tillrinnande vattendrag är ringa,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer, utan främmande invasiva inslag,
- förekomsten av botten- och epifauna är riklig samt gynnsam för förekommande marina däggdjur och kustfåglar.

För blottade sand- och lerbottenar (1140) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 139 ha där andelen vegetationsklädda bottenar bibehålls eller ökar,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- en naturlig dynamik med angränsande marina naturtyper förekommer samt med de områden på land som inte är naturtyper, i första hand,
- vattenkvaliteten är god och totalkväve, totalfosfor och klorofyll a uppfyller minst tillståndsklass 3 (NV99),
- vattenutbytet sker naturligt,
- bladvass ej förekommer,
- mängden fintrådiga alger som förekommer både som påväxt och kringflytande mattor ej överstiger 5% och inga syrefria bottenar förekommer,
- mängd partiklar från tillrinnande vattendrag är ringa,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer, utan främmande invasiva inslag. Exempel på naturligt förekommande vegetation är bentiska alger, ålgräs och nateväxter,
- det finns en riklig förekomst av sådan botten- och epifauna som är gynnsam för vadarfåglar.

För *laguner (1150) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 4,3 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- en naturlig dynamik med angränsande naturtyper förekommer- om de i sin tur har fullgod bevarandestatus,
- vattenkvaliteten är god och totalkväve, totalfosfor och klorofyll a uppfyller minst tillståndsklass 3 (NV99),
- vattenomsättningen är naturlig och långsam,
- vattenmängd och salthalt varierar,
- bladvass ej förekommer,
- mängden fintrådiga alger som förekommer både som påväxt och kringflytande mattor ej överstiger 10% och inga syrefria bottenar förekommer,
- mängd partiklar från tillrinnande vattendrag är ringa,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer, utan främmande invasiva inslag. Vegetationen är artrik och exempel på naturligt förekommande arter är andmat och kransalger,

- naturtypen utgör ett värdefullt habitat för fisk, vadare och andfåglar.

För rev (1170) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 233 ha, varav biogent rev minst 1,7 ha, och andelen vegetationsklädda bottenar bibehålls eller ökar,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- en naturlig dynamik med angränsande naturtyper förekommer,
- mängden fintrådiga alger som förekommer både som påväxt och kringflytande mattor är ringa och inga syrefria bottenar förekommer,
- ingen synlig fysisk mänsklig påverkan förekommer,
- vattenkvaliteten är god och totalkväve, totalfosfor och klorofyll a uppfyller minst tillståndsklass 2 (NV99),
- mängd partiklar från tillrinnande vattendrag är ringa och ingen eller ringa sedimentation förekommer,
- zonering av bentiska växtsamhällen förekommer,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer, utan främmande invasiva inslag. Exempel på naturligt förekommande arter är kräkel, fjäderslick och sågtång,
- det biogena revet har en täckningsgrad om minst 50% av främst blåmussla men även sandmussla.

För driftvallar (1210) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 2,1 ha, men den får minska med högst ca 20% då en sådan minskning inte behöver vara ogynnsam utan kan bero på minskad övergödning,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- en naturlig dynamik med angränsande naturtyper förekommer,
- välutvecklade vallar i form av ilandfluten tång ska finnas i sådan mängd att annueller kan få fäste och det ska finnas en naturlig omsättning av driftmaterial,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer, utan främmande invasiva inslag. Exempel på naturligt förekommande arter är brosk-, spjut- och strandmålla,
- det finns en rik insektsfauna samt vissa kräftdjur.

För sten- och grusvallar (1220) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 2,3 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- en naturlig dynamik med angränsande naturtyper förekommer,
- god vattenkvalitet förekommer,
- när tydlig zonering av olika vegetationstyper förekommer,
- naturtypen är fri från träd, buskar eller igenväxning,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer, utan främmande invasiva inslag. Exempel på naturligt förekommande arter är strandkål och strandaster.

För glasörtstränder (1310) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 1,1 ha, men detta kommer förhoppningsvis att öka betydligt i takt med att strandmarker restaureras och betesdrift införs,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- en naturlig dynamik med angränsande naturtyper förekommer- om de i sin tur har fullgod bevarandestatus, eller med restaurerade marker dit naturtypen har möjlighet att sprida sig,
- en naturlig hydrologi förekommer och mer eller mindre regelbundna översvämningar med havsvatten av god kvalitet,
- bladvass, träd eller buskar ej förekommer,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer, utan främmande invasiva inslag. Exempel på naturligt förekommande arter är saltmålla, glasört och saltört.

För salta strandängar (1330) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 14 ha, men detta kommer förhoppningsvis att öka betydligt i takt med att strandmarker restaureras och betesdrift införs,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- en naturlig dynamik med angränsande naturtyper förekommer- om de i sin tur har fullgod bevarandestatus, eller med restaurerade marker dit naturtypen har möjlighet att sprida sig,
- en naturlig hydrologi förekommer och mer eller mindre regelbundna översvämningar med havsvatten,
- arealen skonor och saltfrätor bibehålls eller ökar,
- bladvass, träd eller buskar ej förekommer,
- vegetationen efter avslutad betessäsong har ett mosaikartat utseende, där vegetationshöjden varierar; tuvor med fjolårsgräs kan skönjas och tillåtas bildas och de varvas med mer kortbetade partier,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer, utan främmande invasiva inslag. Exempel på naturligt förekommande arter är strandaster, trift, strandkrypa och salttåg,
- förekomsten av de typiska fågelarterna (t ex tofsvipa, större strandpipare, rödbena och strandskata) bibehålls eller ökar.

För fördyner (2110) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 0,6 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- en naturlig dynamik med angränsande naturtyper och fysiska förhållanden förekommer,
- fritt rörlig sand som kan transporteras av vinden förekommer,
- vresros, träd och andra buskar ej förekommer- ej heller bladvass,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer, utan främmande invasiva inslag. Exempel på naturligt förekommande arter är marviol, saltarv och strandkvickrot.

För *vita sanddyner* (2120) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 2,4 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- en naturlig dynamik med angränsande naturtyper och fysiska förhållanden förekommer,
- måttligt slitage/störning förekommer för att upprätthålla tillräckligt stor mängd blottad sand,
- vresros, träd och andra buskar ej förekommer,
- bladvass förekommer i högst 1% av arealen,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer, utan främmande invasiva inslag. Exempel på naturligt förekommande arter är strandråg och sandrör.

För **grå dyner* (2130) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 21,3 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- en naturlig dynamik med angränsande naturtyper och fysiska förhållanden förekommer,
- endast enstaka träd eller buskar av för trakten naturligt förekommande arter finns, -dock får inga träd eller buskar förekomma inom eller på ett sådant avstånd till markhäckande fåglars häckningsområde att deras häckning kan skadas,
- bladvass förekommer i högst 1% av arealen,
- måttligt slitage och omrörning upprätthåller den interna dynamiken och skapar ett visst inslag av blottad sand, men där trampkänsliga arter finns är slitaget mindre,
- hävden är sådan att förnaansamling och igenväxningsvegetation inte skadar eller minskar antalet hävdgynnade arter,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer, utan främmande invasiva inslag. Exempel på naturligt förekommande arter är bergsyra, gulmåra, flockfibbla och borsttåtel.

För *risdyner* (2140) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 11 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- en naturlig dynamik med angränsande naturtyper i dynserien förekommer,
- sanden är urlakad,
- endast enstaka träd eller buskar av för trakten naturligt förekommande arter finns,
- måttligt slitage upprätthåller ett visst inslag av blottad sand,
- kantzoner och mosaikmiljöer finns,
- hävden är sådan att förnaansamling och igenväxningsvegetation inte skadar eller minskar antalet hävdgynnade arter,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning finns, utan främmande invasiva inslag.

För dynvåtmarker (2190) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 3,6 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- en naturlig dynamik med angränsande naturtyper förekommer,
- hydrologin är naturlig,
- viss omrörning genom tramp förekommer,
- hävden är sådan att förnaansamling och igenväxningsvegetation inte skadar naturligt förekommande arter,
- vresros, träd och andra buskar ej förekommer,
- bladvass eller annan icke vedartad igenväxningsvegetation förekommer i högst 1% av arealen,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning finns, utan främmande invasiva inslag. Exempel på arter är vattenstäkra, sumpskräppa och spikblad.

För mindre vattendrag (3260) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 1,8 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- en naturlig dynamik med angränsande naturtyper förekommer,
- andelen icke trädbevuxen strandzon ej minskar,
- vattenkvaliteten är god med högst tillståndsklass 2 för totalfosfor och pH-värde,
- bottenfaunan i minst 90% av vattendragssträckan har högst tillståndsklass 2,
- täta bladvass- eller kaveldunbestånd ej ökar,
- vattendraget har god status gällande vattenståndsfuktuationer och flöden (enligt vattendirektivets bedömningsgrunder),
- strandzoner har naturliga erosions- och sedimentationsprocesser,
- närmiljön har kontinuitet med avseende på hydrologi, luftfuktighet, substrattillgång samt fungerande buffertzoner,
- minst 90 % av vattendraget har fria vandringsvägar för vattenlevande organismer,
- inga främmande arter förekommer,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning finns, utan främmande invasiva inslag. Exempel på arter är stor näckmossa, vattenmöja, låtkar sp, natar sp.

För fukthedar (4010) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 0,6 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- träd, buskar eller vedartad igenväxningsvegetation ej förekommer,
- hävden är sådan att förnaansamling och igenväxningsvegetation inte skadar eller minskar antalet hävdgynnade arter,
- hydrologin är naturlig,
- konkurrenskraftiga ohävdarter endast förekommer i ringa omfattning (mindre än 5% täckning eller frekvens),

- trädgårdsväxter, invasiva och/eller främmande arter såsom t ex parkslide, vresros, jättebjörnloka ej förekommer,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning finns. Exempel på naturligt förekommande arter är klockljung, blååtåtel, ängsull, borsttåg och ljung.

För torra hedar (4030) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 8,9 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- vedartad igenväxningsvegetation (träd och buskar) ej förekommer,
- inga träd eller buskar finns på ett sådant avstånd från markhäckande fåglars häckningsområden att de kan påverka häckningen negativt. På övriga platser där naturtypen förekommer är krontäckningen av träd och buskar som vuxit upp under väl hävdade förhållanden högst 5%,
- hävden är sådan att förnaansamling och igenväxningsvegetation inte skadar eller minskar antalet hävdgynnade arter och inslag av bar jord finns,
- konkurrenskraftiga ohävdarter endast förekommer i ringa omfattning (mindre än 5% täckning eller frekvens),
- trädgårdsväxter, invasiva och/eller främmande arter såsom t ex parkslide, vresros, jättebjörnloka ej förekommer,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning finns. Exempel på naturligt förekommande arter är kruståtel, blodrot och ljung.

För *stagg-gräsmarker (6230) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 9,9 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- vedartad igenväxningsvegetation (träd och buskar) ej förekommer,
- inga träd eller buskar finns på ett sådant avstånd från markhäckande fåglars häckningsområden att de kan påverka häckningen negativt. På övriga platser där naturtypen förekommer är krontäckningen av träd och buskar som vuxit upp under väl hävdade förhållanden högst 5%,
- hävden är sådan att förnaansamling och igenväxningsvegetation inte skadar eller minskar antalet hävdgynnade arter,
- konkurrenskraftiga ohävdarter endast förekommer i ringa omfattning (mindre än 1% täckning eller frekvens),
- hydrologin är naturlig,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning finns, utan främmande invasiva inslag. Exempel på naturligt förekommande arter är kattfot, ängsfryle, klockgentiana och olika starrar.

För **silikatgräsmarker* (6270) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 19,8 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- vedartad igenväxningsvegetation (träd och buskar) ej förekommer,
- inga träd eller buskar finns på ett sådant avstånd från markhäckande fåglars häckningsområden att de kan påverka häckningen negativt. På övriga platser där naturtypen förekommer är krontäckningen av träd och buskar som vuxit upp under väl hävdade förhållanden högst 5%,
- hävden är sådan att förnaansamling och igenväxningsvegetation inte skadar eller minskar antalet hävdgynnade arter,
- konkurrenskraftiga ohävdarter (t ex brännässla, hundkåx och åkertistel) endast förekommer i ringa omfattning (mindre än 5% täckning eller frekvens),
- en för naturtypen naturlig artsammansättning finns, utan främmande invasiva inslag.

För *fuktängar* (6410) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 4,5 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- hävden är sådan att förnaansamling och igenväxningsvegetation inte skadar eller minskar antalet hävdgynnade arter,
- vedartad igenväxningsvegetation (träd och buskar) ej förekommer,
- inga träd eller buskar finns på ett sådant avstånd från markhäckande fåglars häckningsområden att de kan påverka häckningen negativt. På övriga platser där naturtypen förekommer är krontäckningen av träd och buskar som vuxit upp under väl hävdade förhållanden högst 2%,
- hydrologin är naturlig,
- bladvass ej förekommer och havssäv förekommer ej i täta bestånd,
- konkurrenskraftiga ohävdarter endast förekommer i ringa omfattning (mindre än 5% täckning eller frekvens),
- en för naturtypen naturlig artsammansättning finns, utan främmande invasiva inslag. Exempel på naturligt förekommande arter är blåttåtel och flera tåg- och starrarter.

För *öppna mossar och kärr* (7140) råder fullgod bevarandestatus när:

- arealen omfattar minst 0,2 ha,
- ingen ytterligare exploatering påverkar naturtypen,
- hydrologin är naturlig,
- krontäckningen är mindre än 10-15%,
- igenväxningsvegetation ej förekommer,
- en för naturtypen naturlig artsammansättning finns, utan främmande invasiva inslag.

Bilaga 5 Arter upptagna i Natura 2000 eller Artdatabankens Rödlista, eller som omfattas av nationellt åtgärdsprogram, samt bevarandemål

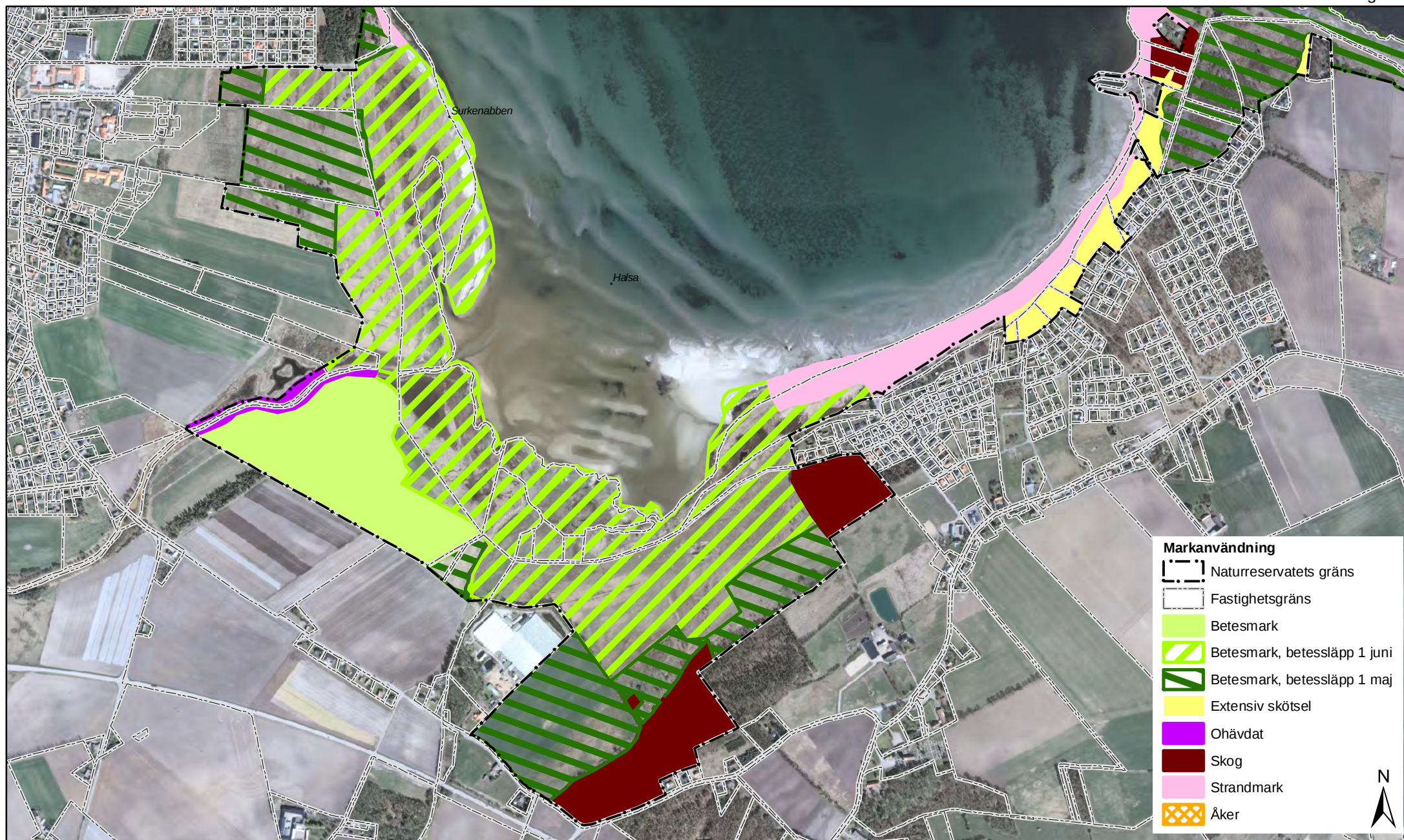
Nedan redovisas arter som på senare år fortplantat sig, eller under fortplantningstid uppehållit sig, i området, med undantag för *: art som länge varit försvunnen som fortplantande från området, men som bedöms ha goda möjligheter till återinvandring/inplantering under förutsättning att deras livsmiljöer återställs. Arter markerade med ¹ använder området huvudsakligen för rastning eller övervintring, men häckar ej. Arter markerade med ² omfattas av ett nationellt åtgärdsprogram. Rödlistekategorier: NT = missgynnad; VU = sårbar; EN = starkt hotad. Enligt Rödlistan 2010.

Bevarandemål för samtliga redovisade arter är att naturreservatet ska bidra till eller säkerställa att arten förekommer i långsiktigt livskraftiga populationer och har en fullgod bevarandestatus.

	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödliste-kategori	Natura 2000-kod
Kärlväxter	höstlåsbräken	<i>Botrychium multifidum</i>	NT	-
	luddbjörnbär	<i>Rubus insularis</i>	NT	-
	smal käringtand	<i>Lotus tenuis</i>	NT	-
	krypfloka	<i>Helosciadium inundatum</i>	EN	-
	klockgentiana ²	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	VU	-
	granspira	<i>Pedicularis sylvatica</i>	NT	-
	källgräs	<i>Catabrosa aquatica</i>	VU	-
	borstsäv	<i>Isolepis setacea</i>	EN	-
	loppstarr	<i>Carex pulicaris</i>	VU	
	ängsstarr	<i>Carex hostiana</i>	NT	
	svarttandad maskros	<i>Taraxacum duplidentifrons</i>	VU	
	majnycklar	<i>Dactylorhiza majalis</i>	NT	-
Insekter	alkonblåvinge*	<i>Maculinea alcon</i>	EN	-
Groddjur	större vattensalamander	<i>Triturus cristatus</i>		1166
	strandpadda (stinkpadda)*	<i>Bufo calamita</i>	VU	1202
Däggdjur	knubbsäl	<i>Phoca vitulina</i>	-	1365
	gråsäl	<i>Halichoerus grypus</i>		1364
	tumlare ²	<i>Phocoena phocoena</i>	VU	1351
Fåglar	årta	<i>Anas querquedula</i>	VU	
	brun kärrhök	<i>Circus aeruginosus</i>	-	A081
	fiskgjuse	<i>Pandion haliaetus</i>	-	A094
	skärfläcka	<i>Recurvirostra avocetta</i>		A132
	sydlig kärrsnäppa*	<i>Calidris alpina schinzii</i>	CR	A466
	rödspov*	<i>Limosa limosa</i>	CR	-
	storspov	<i>Numenius arquata</i>	VU	-
	kentsk tärna	<i>Sterna sandvicensis</i>	EN	A191
	fisktärna	<i>Sterna hirundo</i>	-	A193
	silvertärna	<i>Sterna paradisaea</i>	-	A194
	småtärna	<i>Sterna albifrons</i>	VU	A195
	gulärta	<i>Motacilla flava flava</i>	VU	-
	skägges	<i>Panurus biarmicus</i>	NT	-
	blå kärrhök ¹	<i>Circus cyaneus</i>	NT	A082
	brushane ¹	<i>Philomachus pugnax</i>	VU	A151
	grönben ¹	<i>Tringa glareola</i>		A166
	havsörn ¹	<i>Haliaeetus albicilla</i>	NT	A075
	ljungpipare ¹	<i>Pluvialis apricaria</i>		A140
	myrspov ¹	<i>Limosa lapponica</i>	VU	A157
	pilgrimsfalk ¹	<i>Falco peregrinus</i>	VU	A103
	stenfalk ¹	<i>Falco columbarius</i>		A098
	sångsvan ¹	<i>Cygnus cygnus</i>		A038
	törnskata ¹	<i>Lanius collurio</i>		A338
	kungsfiskare	<i>Alcedo atthis</i>	VU	A229
	svarthakedopping ¹	<i>Podiceps auritus</i>	NT	A007
	småfläckig sumphöna ¹	<i>Porzana porzana</i>	VU	A119
	rördrom ¹	<i>Botaurus stellaris</i>	NT	A021
	smålom ¹	<i>Gavia stellata</i>	NT	A001
	småsnäppa ¹	<i>Calidris minuta</i>		A145

0 100 200 400 meter

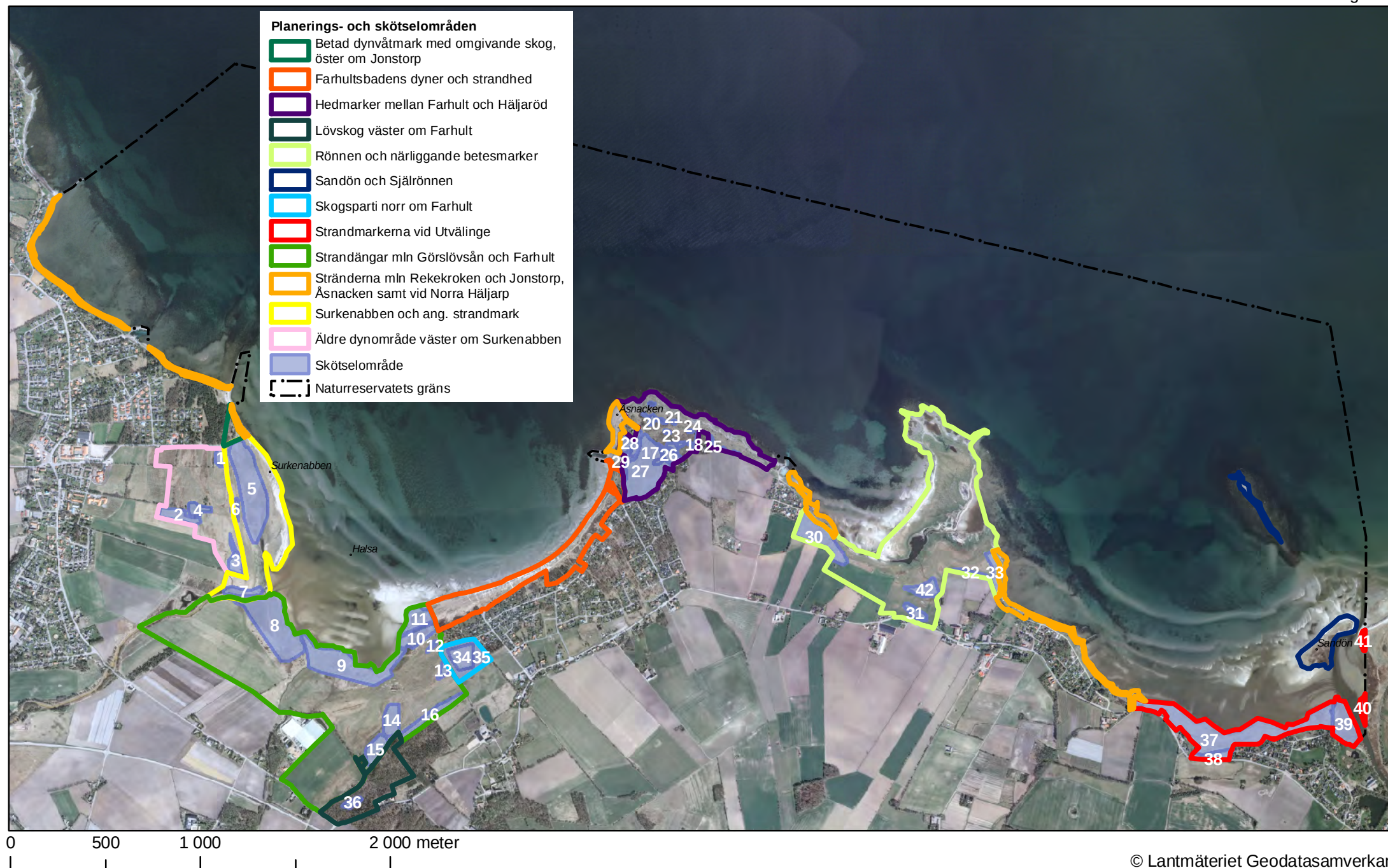
0 50 100 200 meter

0 100 200 400 meter

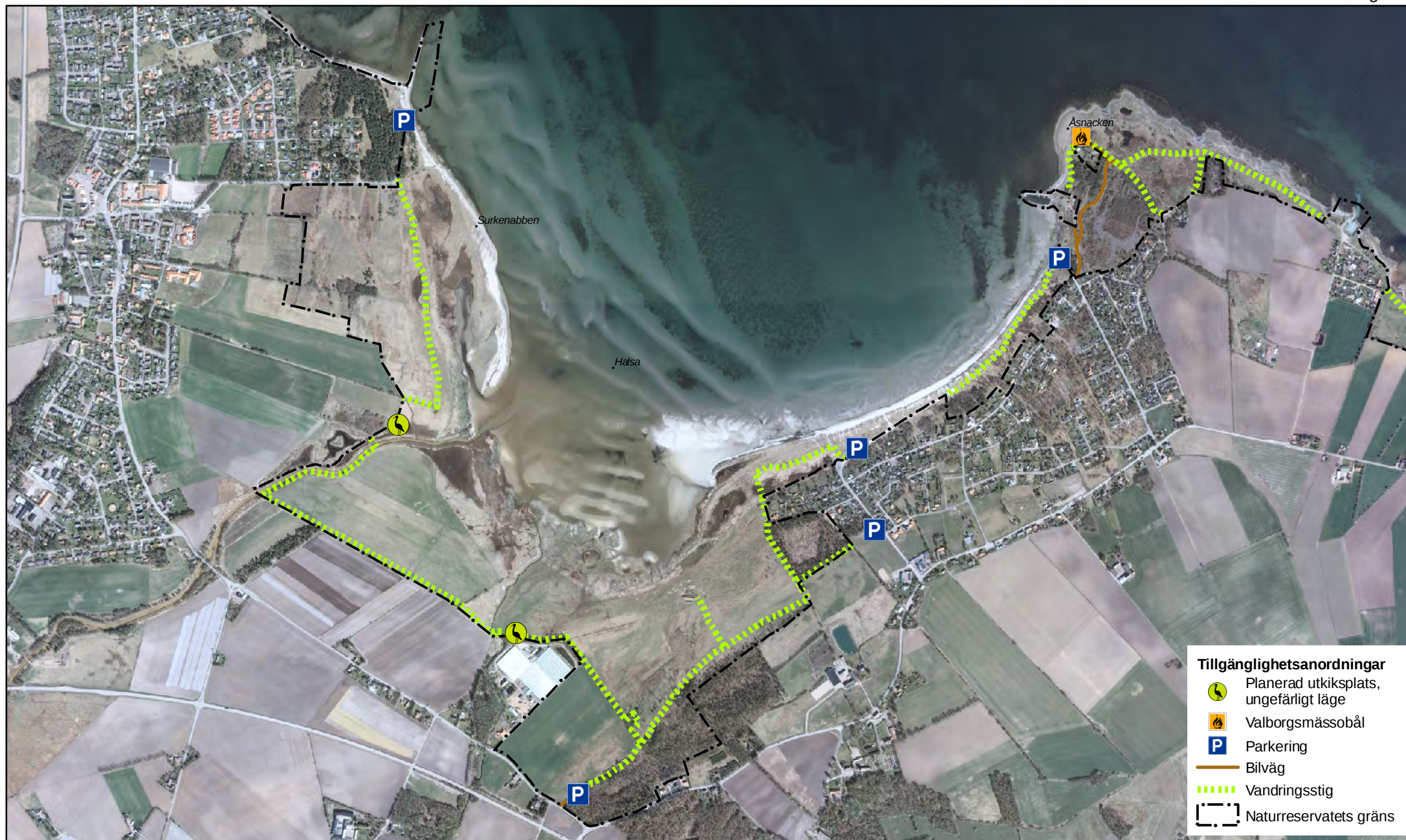
0 200 400 800 meter

0 100 200 400 meter

0 100 200 400 meter

Tillgänglighetsanordningar

- Planerad utkiksplats, ungefärligt läge
- Valborgsmässobål
- Parkering
- Bilväg
- Vandringstig
- Naturservatets gräns

0 200 400 800 meter

Naturreservatet Jonstorp-Vegeåns mynning i Höganäs och Helsingborgs kommun syftar till att bevara natur- och kulturmiljövärden men även geomorfologiska värden i ett odlingslandskap med bl a betade havsstrandängar och hedar, dyner och ett grunt havsområde. Naturreservatet ingår i EU:s ekologiska nätverk Natura 2000, både enligt fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet. Det är även ett Ramsarområde vilket innebär att det är upptaget i våtmarkskonventionen för internationellt värdefulla våtmarker för fågellivet.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda naturreservat och upprätta skötselplaner.

Skötselplanen innehåller syftet med naturreservatet, en markhistorisk beskrivning samt planerad markanvändning, mål och skötselåtgärder för området. Den innehåller även information om friluftsliv och turism, samt om hur en framtida uppföljning av området är tänkt att ske.

**Länsstyrelsen
Skåne**

www.lansstyrelsen.se/skane